

Argia Sariak 2008: euskarazko komunikazioaren festa

ARGIA

2008ko otsailaren 3a | LXXI. urtea | 2.122 zenbakia | 3,70 euro

www.argia.com Euskal Herriko astekaria

Argentinarrak Corralitoaren arantzak atera ezinda

- Harpidedunentzat oparia: 2007ko ARGIA eta LARRUN-en zenbaki guztiak DVDan
- Puri Etxaburu: gorren itzultzailearen zubi-lan isila
- Zea Mays: *Morphina* diskoa, doinu biluzien dosia

kirolaz bada kit

Azpeitiarra, 2004an egin zuen debuta, atzelaria da. Zein da?

- Mikel Labaka
- Mikel Aranburu
- Ronaldinho

**Kirolzale
amorratua zarela
erakusteko prest?**

Hemen dituzu
1.500 galdera txartel
eta CD-ROMean.

**7 urtetik
gorakoentzat**

PREZIOA

20€

**ARGIAren
harpidedunek
-0%15**

ESKAERAK
943 37 15 45
www.argia.com
denda@argia.com

Pertsonaia

- 12 Puri Etxaburu:** "Gorak badaudela aitortzea bera da inportantea".
Miel A. Elustondo.

Gaiak

- 18 Irrati komunitarioak:** Munduko herrien ahots anitzak. Alvaro Hilario Pérez de San Román.

Iritziak

- 21 Asisko Urmeneta.** Gora Pro Nobis.
22 J.I. Basterretxea. Ttakun (h)errenka. Telekinesiaren aferaz.
23 Joseba Barandiaran. Luparekin. Herri txiki, infernu handi?
24 Joxe Mari Agirre. Euskal ekonomiaren abiada. Sustrai Colina. Bizi naizen herrian (III).
25 Arantxa Urbe. "El Olenchero son los aitas". Joxemari Ostolaza. Bi eta bi.

Erdiko kaiera

- 31 Argitalpenak.** Iker Barandiaran eta Pilar Iparragirre.
34 Ezpalak. Jon Torner.
35 Abarrak. Gorka Bereziartua.
36 Denbora-pasak. Ana Zambrano eta Kike Amonarriz.
38 Ihesi. Boilurraren arrastoen atzetik. Gorka Azkarate.
42 Makina bat kontu. Jabier Agirre, Joxerra Aizpurua eta Jakoba Errekondo.
44 Denboraren makina. Nagore Irazustabarrena.

Termometroa

- 45 Isabel Lopez Aulestia:** "Hauteskunde-barrutien ereduak suntsitu egiten du IU-EB". Mikel Asurmendi.
48 Net Hurbil. Dezakeenak "bio" eta ez daukanak diabetesa. Pello Zubiria.
50 Bero-beroan. Juan Mari Arregi, Onintza Irureta eta Xabier Letona.
52 Argia Sariak. Onintza Irureta eta lure Altzibar.

6 | Argentina corralitoa eta gero | Mikel Garcia

Corralitoaren krisiak Euskal Herria ekarri zituen hainbat eta hainbat argentinar. Horiekin hitz egin dugu, eta urteak pasa diren arren herrialdeak burumakur jarraitzen duela diote. Burtsen hondorape-nak Europako biztanleriaren bizi-modu lasaia astindu duen honetan, kolpe ekonomiko handietatik ateratzea samurra ez dela erakutsi du Argentinak.

5 | Deabruaren abokatua: Tiko Sustrai Colina

26 | Bertso berriak
Xabier Paya

58 | Azkena
Karmelo Landa

27 | Zea Mays | Ander Egiluz

Sasoi puntu ezin hobean egon arren, morfina injektatzeko eskatzen etorri dira Zea Mays taldeko kideak. Disko berria estreinatu dute eta taldeak hamar urte bete dituela ospatzeko DVDa erantsi diote.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendariaren albokoa: Pello Zubiria. Erredakzio-burua: Estibx Eizagirre. Erredakzioa: Urko Apaolaza, Lander Arbelaiz, Mikel Asurmendi, Gorka Bereziartua, Unai Brea, Mikel Garcia, Onintza Irureta. Dokumentazioa: Garbiñe Ubeda. Argazkilaria: Dani Blanco. Produkzioa: ANTZA, S.A.L. Sareko Argia: Eli Pombo, Jon Torner.

Kudeatzailea: Berdaitz Goia. Salmenta Burua: Bego Zuza. Harpidetzak: Urtzi Azpiroz, Olatz Korta. Publizitatea: Nere Armendariz. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Sustapena: Esti Parada. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde, Aloña Soraluze. Bezeroen harrera: Nagore Lozano.

HELBIIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxe: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskua. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. Bizkaia: P.K. 140. 48.100 Mungia. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Harpidetzak: harpide@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 135 euro. Ipar Euskal Herria: 165 euro. Espainia: 135 euro. Beste atzerriak: 170 euro. Airez: 268 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaña Taldeko parteidea da.

Azala: Antza. Azaleko irudia: Dani Blanco.

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak
diruz lagundua

GIPUZKOA
zurekin, aurrera >>

k u t x a

ONGIETORRI ARGIAra

ARGIA n ateak zabalik
dauzkagu zuretzat.
Aldizkaria nola egiten dugun
ikusi nahi baduzu bidaliezaguzu
mezu bat gunea@argia.com
helbidera eta zurekin
harremanetan jarriko gara.

ARGIA

“Argi daukat zer jokotan nabilen”

Tiko I Roberto Martinez

Zirkurik ez eskura, eta Lezamara joan nintzen.
Hantxe zegoen lehoi bat inguruko tximinooi so.
Eta zorologikoetan dena libre denez...

SUSTRAI COLINA

Argazkia: Iñigo Azkona

Futbolariak *bibidore* hutsak zarete!

Ikusten duzunean errendimendu bat eman behar duzula, asko espero dela zutaz, zeure burua prestatzeko esfortzu estra bat egin behar duzu, eta hori azkenean energia galtzea da.

Azkar nekatzen zarete gero.

Pixkanaka joaten zara zure jokoa ezagutzen, zure aukerez jabetzen, zure mugak ukitzen, noraino iritsi zaitezkeen ikusten... Jokalari batzuentzat presioa ona izango da, baina gehienontzat txarra.

A zer ereduak dauzkaten gure txikiek...

Hori da saltzen dutena. Hor nabaritzen da negozio handia dela futbola, futbolaren inguruan jende asko mugitzen dela. Horregatik ibili behar dugu kontuz publikoki esaten eta egiten dugunarekin.

Negozio baten parte zaretelako?

Badakit hau ez dela nik irudikatzen nuen futbola. Diruak kirol hau transformatu du eta kirola baino gehiago bihurtu da.

Alegia, futbola futbola dela, denak zaretela profesionalak...

Argi daukat zer jokotan nabilen. Hori kontratua sinatzean onartzen duzu. Onartzen ez dudanean futbola utziko dut eta beste futbol batean hasiko naiz.

Nahi duzuna esaten ahalko duzun futbol batean?

Erantzun ezberdinagoak eman behar ditugula diote, baina sentitzen duguna esaten dugunean ez dute onartzen. Horregatik diogu beti gauza bera. Polemika ez egoteko adierazi diguten bidetik goaz beti.

Zure atxikimendua behintzat ikusi izan dugu han eta hemen...

Bai, norberarena delako azken erabakia. Zerbaitekin konbentzituta ez zaudenean eta ondorioak jasotzen dituzunean sufritu egiten duzu, baina konbentzituta zaudenean lasai egoten zara.

Selekzioaren gaiarekin lasai egongo zara, orduan.

Jokalariok argi utzi dugu gure ikuspuntua, federazioak jakin dezan zer nahi dugun. Baina gu ez gara nor hori nola egin behar den esateko.

Egia izango da elitean dabilenak egoismo puntu bat daukala...

Badaukagu. Hoberena izanez ailegatzen zara lehen mailako talde batera eta behin zelaian zaudela, onena zarela erakutsi nahi duzu. Hori da egoismoa.

Hori eta galtzen duzuenero Bizkaiko produkzioa jaitziazte!

Azken bi urteotan... Kar, kar, kar. ■

Sei urteren ostean berpiztea urrun da

*Corralito*ak ekonomia ez ezik argentinarren esperantzak hondoratu zituen. Sei urte pasa berri direnean, Kirchnerren Gobernuak ekonomia suspertu duela eta Cristina Fernández presidente aukeratu berriak bide itxaropentsua zabaltu duela diote. Baina *corralito*aren erruz Euskal Herrira alde egin behar izan zutenek uste dute oraindik asko dagoela hobetzeko.

MIKEL GARCIA

BUENOS AIRESEN, Argentinako hiriburuan, bizi ziren Jorge Jimenez eta Elena Muñoz senar-emazteak. Bitxigintza zuten lanbide, historikoki negozio arrakastatsua herrialde hartan, harik eta *corralito*ak –hots, Fernando de la Rúa presidenteak erabakita 2001eko abenduan bankuetatik eskudirua ateratzeko debekuak– eztanda egin zuen arte. Argentinako historiako kolpe ekonomikorik larrienaren ondorioz, pesoaren balioa dolarrarekiko hiru eta erdi debaluatu zen eta urrea dibisa bat denez, hirukoitza kostatzen zera pasa zen bat-batean. Jendeak jada ez zuen bitxirik erosten.

Hala ere, Jorge Jimenez Iruñeko elkarte argentinarreko kideak dio ekonomia ez zela izan alde egiteko arrazoiak: “Lapurtu egin ziguten (han ez dituzte bitxi-dendak aseguratzeko) eta segurtasun faltak bultzatu zuen gure erabakia. Negozioa zapuztua baldin bazegoen ere, inoiz ez nintzateke nire herriatik joango ekonomiak eraginda; auzo txiro batean hazi nintzen, familia umil baten altzoan, eta ez diot beldurrik Argentinako egoera ekonomiko txarrari. Baina segurtasun faltaren gorakadarekin ezin genuen kalera lasai atera, seme-alabak ditugu eta lorik ere ezin egin”. 2002an, lur hartu zuten Iruñean.

Elena Muñozen amak Nafarroa du jaioterri eta horregatik aukeratu zuten Iruñea, horregatik eta kalitate oneko bizimodua topatzeko itxaropenagatik. Zerotik hasi ziren, “argentinarrak ohituta gaudelako zerotik hasiera”, eta bitxigintza negozioa ireki zuten Carlos III.a eta Gorriti kaleen artean. Santu guztiak aldatu dizkietela diote barre artean, kateak eta bitxiak egiteko Xabierko Frantzisko, San Fermin edota Aralarko San Migel ezagutu behar izan baitituzte, edo lauburuarekin eta eguzki-lorearekin belarritakoak egiten ikasi. Erroak mantendu asmoz, argentinarrak elkartean aukera dute tangoa dantzatzeko, haragi erreka jateko eta gainontzeko argentinarrak etorkinekin biltzeko.

Argentinarekin ezkor

Ibilbide gorabeheratsua izan da Jimenez eta Muñozena, baina pozik daude duela sei urte hartutako erabakiarekin, oso eszeptikoak baitira Argentinako egoerarekin. Han hamar urtero dirua bukatzen dela diote, lur-jotzea ziklikoa dela. Jimenezen hitzetan, “gaur egun oraindik lur-azpitik ateratzen ari da Argentina. Hobeto omen gaude, baina zerekin konparatuta? Izan ere *corralito*a ez zen zerotik abiatu, -10. solairutik baizik eta oraindik ez gara aurreko mailara heldu”. Bankuek bahitutako dirua bera, esaterako, pesotan itzultzen joan da gobernuak, ez dolarretan, eta beraz hasieran zuen balioarekiko hiru bider debaluatuta. Oraindik diru guztia jaso ez duenik bada, gainera.

Iruñeko bikotea hirutan bueltatu da sorterrira, azkenekoz joan den irailean, eta asko falta omen da normaltasunerara iristeko: bahiketak, kaleen egoera txarra, ustelkeri poliziala... aipatu dituzte. “Gainera, hain daude zentratuta ekonomian, arlo soziala guztiz ahaztua dutela: osasuna, ezindua, zahartzaroa, haurren hezkuntza...”. Turismoa edo esportaziorako nekazaritza bezalako sektore zehatz batzuk hobeto daudela onartu du Jimenezek, “baina zorigaitzari esker, hau da, monetaren debaluazioari esker. Noski, gobernuak egokien datorkion irakurketa egiten du”.

Laura Panetti eta Greta Frankenfild, *corralito* garaian emigratu zuten beste bi argentinarrak, Bilbon bizi dira egun, eta euren herrialdeko egoera ere ez dute baikor ikusten. Frankenfildek *corralito*a gertatu eta bi urte eta erdira bisitatu zuen bere jaioterria, eta ikaratuta geratu zen: “Rivadavian, Buenos Aireseko kale nagusian, lokal guztiak puskatuta eta hutsik zeuden, bankuak hesituta, argirik gabe, ateetako helduleku guztiak ostuta... Itota sentitu nintzen, eta oso baliagarria izan zitzaidan, handik joatea ideia ona izan zela ikusi nuelako”. Bizpahiru alditan itzuli dela eta egoera hobetu egin dela dio, baina hala ere beheko eta

Argentinarrak beti ikusten
dituzte konspirazioak euren
ezbeharren atzean, arazoa beti
exogenoa balitz bezala,
“munduak hala nahi duelako”

Elena Muñoz eta
Jorge Jimenez

"Oraindik lur-azpitik ateratzen ari
da Argentina. Hobeto omen
gaude, baina zerekin konparatuta?
Izan ere *corralitoa* ez zen zerotik
abiatu, -10. solairutik baizik".

• ASTERO GAIA •

Argentina

DANI BLANCO

goiko mailen artean desberdintasun handiagoa ikusi du, eta erdiko maila geroz eta okerrago.

Esku beltzak irudimenean

Herritarren jarrerak ere zerikusi handia izan du eta du Argentinako egoeran, gure solaskideen esanetan. Gehienen arabera, argentinarrek beti ikusten dituzte esku beltzak eta konspirazioak euren ezbeharren atzean, arazoa beti exogenoa izango balitz bezala, etxean bertan dutenean; Argentinari gaizki doakionean “munduak hala nahi duelako eta ez gauzak gaizki egin dituelako” izango balitz bezala. Azkenean, utzikeria nagusitzen dela uste du Jimenezek, eta herriaren-tzat zerbait positiboa lortzeko gogoia eta borondatea jarriko balitz, gauzak asko aldatuko liratekeela. Kontua da, Laura Panettiren hitzetan, bertako jendeak ez duela gauza kanpotik bezain argi ikusten.

Corralito aurreko urteetan, Rosarion bizi zen Panetti, senarra eta bi alabarekin. Ingeles irakasle ibili zen hainbat etxetan, senarra berriz elektrikaria zen, baina ekonomikoki ez ziren iristen. Frankenfeldek ere, ezkondua eta alaba bakarrekin, gero eta lan gehiago egin eta gero eta bizi-modu okerragoa zeramatela dio. Kazetari moduan lan finkoa zuen aldizkari batean, baina beste mila kontutan egiten zuen behar eta senarrak ere lan bat baino gehiago zuen. 1983an dik-

Greta Frankenfeld (eskuinean)

“Emigratzea tristea da, baina ahal nuen guztia egin nuela sentitzen nuen, herriarekin konprometitu nintzela... eta ordainetan ez nuela ezer jaso; ez nuen biderik aurkitu han jarraitzeko”.

Laura Panetti (ezkerrean)

“Ahalegin handiak eginez atera gara aurrera Euskal Herrian. Ez dut lortu ingeles irakasle moduan aritzea, baina egonkortu egin gara: ez hainbeste ekonomikoki, espiritualki baizik”.

taduratik demokraziara igarotzeak onura nabaria ekarri bazuen ere, ekonomikoki ez zen hala izan. Raúl Alfonsín presidente berriarekin hiperinflazioa jasan zuen Argentinak eta 1989tik aurrera, Carlos Ménemen hamarkada neoliberalak langabezia, enplegu prekarietatea eta pobrezia areagotu zituen. “Baldintza txarrak izan arren, lan bati ezetz esanez gero erotzat hartzen zintuzten –dio Frankenfeldek–, beti kolokan eta ziurgabetasunarekin, ezin aurrera begiratu, ezin planik egin”.

Corralito garaiko %50eko
pobrezia egun %25era igaro
den arren, txiroen adina da
larriena: %40ak hamabost
urtetik behera dauzka

Corralitoa, beraz, hartatik guztitik aldentzeko behar zuten aitzakia izan zen. Ustelkeria, haurren bahiketak, beldurra, lapurretak... ohiko bihurtu ziren, eta gai bakarra entzun zitekeen berriketa guztietan: dirua (edo diru eza). Bankuan zutenek dena galdu zuten gauek goizera eta etxean gordeta zuten askok familiarren baten bahiketa sufritu zuten, ondoren aska-

tzeko dirua eskatzen baitzieten. 36 milioi biztanletik gora zituen herrialdean, 20 milioi lagun pobrezian hondoratu ziren; batek baino gehiagok bere buruaz beste egin zuen.

2001eko abenduan, Frankenfelden senarrak emigratu egin zuen, eta bankutik asterio 200 dolar ateraz diru pixka bat bildu ahal izan zuenean, bi hilabetera berak ere Buenos Aires utzi zuen: “Min ematen du, tristea da, baina ahal nuen guztia egin nuela sentitzen nuen, herriarekin konprometitu nintzela... eta ordainetan ez

Paradigma ekonomikoa, aurrekariak eta ondorengoak

Ménemen Gobernuak utzitako defizit fiskal handiari aurre egiteko, 1999an Bihurgarritasuna –pesoa dolarrarekin parekatzea– izeneko plan ekonomikoa jarri zuen martxan De la Rúaren Gobernuak, eta pesoa dolarrari guztiz lotua geratu zen. Baina nazioarteko testuingurua ez zen ona eta enpresa pribatuei eta Nazioarteko Moneta Funtsari dirua eskatu arren, kapital-ihesen gorakadak kalte izugarria egin zion Argentina-

ri. Dolarraren menpe, ez zuen moneta independenterik ateratzeko gaitasunik, sektore guztiek behea jo zuten, langabeziak goia eta zor publikoa 132.000 milioi dolarretaraino igo zen. Kapital-ihesek eraginda bankuak diru likido gabe gera ez zitezen, 2001eko abenduaren 3an deposituen, transakzioen eta bankuetatik atera zitekeen eskudirua erretentzioa inposatu zen, eguneroko mugimendu ekonomikoa itoaz. Herriaren haserreak kaleak bete zituen eta abenduaren 20 eta 21eko protestek De la Rúaren dimisioa bultzatu zuten.

Eduardo Duhalderen presidentetzapean, kanpo zorra ez ordaintzea erabaki zuen kongresuak. Nazioarteko Moneta Funtsari eta Munduko Bankuari egozten zion errua Argentinak eta ekonomikoki mundutik at geratu zen. Herrialde hegoamerikarrean inork ez zuela inbertitu nahi ikusirik, barne lana funtsezkoa izan zen. Bihurgarritasun eredua kendu eta pesoa devaluatu egin zen dolarrarekiko. Nazioarteko testuingurua oso aldeko zuela, pixkanaka burua altxatzen hasi zen lurraldea. 2002ko abenduaren 2an *corralón* deiturikoak

Casa Rosada, Argentinako gobernu eraikina.

eman zion amaiera ofiziala *corralito*ari, bahituta zegoen 21.000 milioi pesoko depositua liberatuz.

Azken bost urteetan, Néstor Kirchnerrekin ia %45eko hazkunde ekonomikoa lortu du Argentinak; nekazaritza, industria, turismoa eta merkataritza suspertu egin dira; langabezi eta pobrezia tasek behera egin dute; eta zorrak ordaindu ditu Gobernuak, bai 152 bonodun garrantzitsue-

kin zituenak –hori bai, pesoaren balioarekin eta ez dolarrarekin– eta baita Nazioarteko Moneta Funtsarekin zituenak ere. Egun, Latinoamerikako hirugarren potentzia da Argentina, Brasil eta Mexikoren atzetik. Nazioarteko testuingurua aldeko du (dolarraren devaluazioa, Txina eta Indiaren eskara...) eta nekazaritza eta abeltzaintza indartsu dabilta. Inflazioak, ordea, arazo larriak ekar liezazkioke.

Adituen arabera, nazioarteko testuinguruaren menpe egongo ez den garapena lortzea du erronka nagusia; globalizazioaren inpaktuak ahalik eta gutxien eragiteko mekanismoak jartzen ikasi behar du, beti etxeko arazoan errua kanpokoari bota ordez. Eta lortu beharreko bigarren erronka: Latinoamerika elkartzea. Duela 15 urte jaio zen Mercosur, merkataritza latinoamerikarra bateratzeko helburuarekin, baina ez dago batere egonkortua eta etorkizun hurbilean behintzat elkartasunak zaila dirudi, interes asko dagoelako jokoan eta oraingoz herrialde bakoitzak nahiago duelako bereari heldu.

nuela ezer jaso; ez nuen biderik aurkitu han jarraitzeko”. Madrilén hasi zuten ibilbide berria, eta hastapenak oso gogorrak izan ziren: guztiz galduta sentitu zen Frankenfild, beste mundu batean, eta hiru hilabete eman zituzten ostatuan, inork ez zuelako logelarik alokatu nahi. Mallorcara bidaiatu zuten ondoren, baina hura ere ez zuten gustuko izan, eta azkenean Bilbora etorri

ziren, anai-arrebek bertara emigratu zutelako. Familia eta lan kontaktuarekin, ate gehiago ireki zitzaizkien eta denetik egin badu ere (inkestatzailer, dendari, administratibo, teleoperadore...), hemen egonkorrago sentitzen du bere burua.

2004 inguruan, Argentinatik zetozen etorkinei behar duten harrera eman nahian elkarteak sortu zuen beste hainbat herritarrekin, tartean

Ezker-eskuin: Buenos Aireseko gunerik komertzialenetakoa (Florida hiribidea) eta txiroenetakoa: La Boca auzoa.

Argentina

Laura Panetti. Panetik zuzenean bidaiatu zuen Rosariotik Bilbora, 2002 hasieran –2001 bukatetik senarra Bartzelonan eta Bilbon egon zen–. Ahalegin handiak eginez atera dira aurrera; egun Munduko Emakumeak elkartearen izenean hitzaldiak ematen eta inkestak egiten dihardu, baina ez du lortu ingeles irakasle moduan aritzea. Dena den, egonkortu egin direla dio, “ez hainbeste ekonomikoki, espirituali baizik”.

Politikarien utzikeria

Zailtasunak zailtasun, Bilboko bi emakume hauek ez dute jaioterrira itzultzeko asmorik eta “erreta” eta “desengainatuta” bezalako sentimenduak erabiltzen dituzte Argentinaz mintzo direnean. Herrialde hegoamerikararren historiak eman dituen politikariek ez dute gehiegi lagundu. Juan Domingo Perón presidentearen –eta famatu egin zen bere emazte Eva Perónen– garaitik makina bat kolpe militar jasan ditu Argentinak. Azkenekoa, 1976koa, oraindik oso gogoan dute herritarrek –tortura ohiko zen gerra zikinean 30.000 lagun ‘desagertu’ ziren–, baina ondorengo demokraziarekin ere, arestian aipaturiko Alfonsín eta Ménemen gidaritzapean, garai gogorrak bizi behar izan zituzten. Ménemek herrialdea saldu zuela dio hainbatek, enpresa guztiak pribatizatu, kultura pikutara bidali eta nazioartean zituen zorrak biderkatu egin zituela. Eta *corralito*arekin dena hankaz gora geratu zen: orduan ere, herriki-deak kontuan hartu gabe eta karguak iraun bitartean ahalik eta diru gehien egiten gogoratzen ditu politikariak Frankenfeldek.

Cristina Fernández de Kirchnerren politika soziala itxurakerian geratuko dela diote solaskideek. Ekonomian, inflazioa da arazo nagusia

Argentinako politika konplexua da, XX. mendearen bigarren zatitik aurrera askotan peronismoari lotuta. Agustín Jaureguiberry aditu argentinarraren esanetan, peronista bat boterera iristen denean, oso leku gutxi uzten dio oposizioari, eta oposizioak ere oso politika traketsa du, inoiz ez baita batzeko gai –egun, oposizioako kideak gobernukoak baino ugariagoak dira parlamentuan, baina ez dute inoiz bat egiten–. Néstor

Kirchner izan da 2003tik 2007ra bitartean Argentina urpetik ateratzen saiatu den presidentea eta oso modu despotikoan aritu dela uste du Jaureguiberryk, erakundeak kaltetuta atera direla dio, baina jendeak oro har ez dio garrantzirik eman, lehentasuna arlo ekonomikoak izan duelako. Greta Frankenfeldek berriz, beharrezkoa ikusi du Kirchnerren Gobernuak, eta “aurreko hondamendiekin konparatuta” gizarte gaiak eta asozialismoa bultzatu dituela nabarmendu du.

Cristina, norabide berria?

Datorren martxotik aurrera, hego hemisferioan uda bukatzen denean, ikasturte politiko berriari ekin beharko dio Cristina Fernández de Kirchner aurreko presidentearen emazte eta gobernuburu hautatu berriak. Kanpaina politikoa pobrezia, langabezia eta hezkuntza lehen tokian jarri zituen emakumeak –komunikabideek “Evita berria” izendatu zutenak– aldaketa gutxi ekarriko dituela uste dute solaskideek. Gai sozialaren inguruko politika itxurakerian geratuko dela eta senarraren arrastoa jarraituko duela diote denek aho batez, itxaropen handiegirik gabe.

DANI BLANCO

Eduardo Sluger

“Latinoamerikako ustelkeria handienetakoa daukagu, erakunde eta eskala guztietan, lehenetik azkeneraino; lapurtzeari utziko baliote, Argentina hiruzpalau urtetan krisitik aterako litzateke”.

Obeliskoa, Buenos Aireseko ikonoa.

Ia 4.000 Hego Euskal Herrian

Egun 39.350.000 biztanletik gora ditu Argentinak. *Corralito*ak migrazio handia eragin zuen –krisi ekonomikoek eta diktadura militarrek 1976-1983 urteen artean eragindakoaren antzera–, batez ere Espainia, Italia eta AEBetara. Estatistika datuen arabera, 2007an EAEn 98.108 etorkin eta horietatik 2.903 argentinarrak zeuden bizitzen. Errolda datuen arabera, 2006an Nafarroan 55.444 etorkin eta horietatik 1.084 argentinarrak bizi ziren.

Hain justu, Fernández de Kirchnerrek ez zuen inongo hiri-gunetan irabazi, herrietako probintzietan baizik, eta horrek erdiko klasearen babesik ez duela adierazi dezake, adituen esanetan. “Prezioek gora egiten dute, gobernuak gezurtatu nahi duen arren inflazio handia dago, garraio bideek ez dute funtzionatzen, gabezi soziala izugarria da... eta esperientzia politiko handiagoa duen jendeak ikusten du hori dena”, dio Jaureguiberryk.

Eduardo Sluger Donostian bizi den buenosaiestarrak ere ez du begi onez ikusten presidente berria: “Botere anbizio handia dauka eta mitoa izan nahi du, Evitaren antzera, baina ez da ahaztu behar Kirchner bikoteak Santa Cruz probintzia porrot eginda utzi zuela bertako gobernatzaile zirenean. Kontua da presidentetzarako ez zegoela askoz aukera hoberik, ez baitago oposizioarik Argentinan, eta jendeak jarraikortasuna bozkatu du, okerrera ez egitea...”.

1991n sorturiko Gipuzkoako argentinarren elkarteko buru da Eduardo Sluger, egun elkartea nahiko geldirik baldin badago ere. Arrazoi politikoengatik emigratu zuen, 1980an, agintean militarrek zeuden garaian, baina *corralito*agatik Euskal Herrira etorritako argentinarrak ugariri egin die harrera. “Jende askori iruditzen zaio Latinoamerikatik etorri eta segituan dirua eta lana lortuko duela, baina ez da hala. Sarritan familia guztia batera etorri da, kolpean, lanik eta paperik gabe eta 1.000 euroekin, eta azkenean dirua eskatu behar izan dute ezer lortu gabe berriz Argentina itzultzeko”. Dena den, bera etorri zen garaian errazagoa egin zitzaion bidea irekitzea: Donostiara iritsi aurretik Europan zehar ibili zen eta irriti esatari, auto saltzaile, dendari eta tabernari aritu da. Egun, gizon ekintzaile honek Costa Vasca hoteleko diskoteka kudeatzen du astebururo.

Zulo nagusiak

Bere jaioeterrian izan berri da Sluger eta gobernu berriak egiteko asko duela iruditu zaio. Bere esanetan, ustelkeria da arazo handiena: “Argentina oso lurralde aberatsa da, baliabidez betea, eta horregatik ez da inoiz guztiz hondoratzen, baina

hain da handia dagoen dirutza, lapurtzeko joera dagoela. Latinoamerikako ustelkeria handienetakoa daukagu, erakunde eta eskala guztietan, lehenetik azkeneraino; lapurtzeari utziko baliote, Argentina hiruzpalau urtetan krisitik aterako litzateke”. Hain justu, azken urteetan hobetu beharrean okerrera egin du ustelkeriak, nazioarteko estandarren arabera, eta herritarrak nekatuta daude.

Segurtasun faltari eta estatu politikei (hezkuntza, osasungintza, justizia...) heltzea falta zaio gobernuari, eta pobrezia aurre egitea. *Villas miseria* deituriko txabolez beteta auzo osoak ikus daitezke, eta *corralito* garaiko %50eko pobrezia egun %25era igaro den arren, txiroen adina da larriena: behartsuen %40ak hamabost urtetik behera dauzka; belaunaldi berriek ez dute ez hezkuntzarik, ez jatekorik ere.

Hemen ere kontuz ibiltzeko ohartarazi digu Slugerrek: Europar Batasuna indartsua dela eta bere babesa dugula dio, baina *corralito*ak eztanda egin aurretik Argentinan gertatzen zena ikusten du gure inguruan: jendeak mantendu ezin duen bizi-maila darama, ezeri uko egin gabe eta krisi posible bati erreparatu gabe.

Etorkizuneko tsunamia

Hala ere, erreportajeko lau hizlariak garbi daukate ez direla euren jaioeterrira itzuliko, edo etorkizunean denboraldi bat han eta beste bat hemen eman nahiko luketela. Gogorra da emigratzea, hemen dirua irabazi arren deserrotzea jasan ezin izan duen askok bueltako bidaia egin du urte hauetan, baina gure solaskideek Euskal Herrian dituzte euren buruhauste eta esperantzak: lan egokia topatzea, egonkortzea, bizi-mailan hobera egitea...

Eta Argentinaren etorkizuna? Jorge Jimenezek tsunamia datorrela jakinda eguzkia hartzen duen turista moduan ikusten du argentinarra: “Jendea konbentziturik dago beste zartako ekonomiko bat egongo dela, eta eguzkia hartzen jarraitzen du...”. Slugerrek, aldiz, gazteengan du itxaropena eta gurasoei gertatu zaiena saihesteko gai izango direla uste du: “Bere akatsak ahazten dituen herrialdea, akats horiek errepikatzeke prest dagoela dio esakerak; espero dezagun ez dadila gertatu...”.

<http://www.argia.com/argia-astekaria/1841>

helbidean, *Desilusioak jotako euskaldunak*: duela sei urte *corralito*ari buruz idatzitako erreportajea.

PERSONAIA

Puri Etxaburu

«Gorrak badaudela aitortzea bera da inportantea»

Itzultzailea da, gorrena. Ospe handiko hainbat ekitaldi eta sari banaketatan ikusi dugu jendaurrean lanean, ikusezin igarotzeko arrisku handia gorabehera, hain dugu enpatia txikia (ez)berdinarekiko. Mundu eder, oparo, teknologiarik berrienaz jantzirik aurkezten zaiguna arrunt neurri estukoa begitantzen zaigu Puri Etxabururekin jardunik. Mundua, eta norentzat eta zeinentzat, eta hautatu bakan pribilegiatuontzat beste inorentzat ez.

Nortasun agiria

Purificacion Etxaburu Montoya (Ondarroa, Bizkaia, 1973). Ondarroan jaio eta hazia. Hangoa aita, Erandiokoa (Bizkaia) ama. Gorra dituen biak eta zeinu hizkuntza, berriz, ama hizkuntza. Herrian bertan egin zituen unibertsitateko arteko ikasketak. Ondoren, Lan Harremanetako karrera hasi zuen EHUn

baina lanera deitu zioten amaitu aurretik eta bukatu gabe dituen unibertsitate ikasketak. Gorra dituzten biak eta zeinu hizkuntza, berriz, ama hizkuntza. Herrian bertan egin zituen unibertsitateko arteko ikasketak. Ondoren, Lan Harremanetako karrera hasi zuen EHUn

Elkarrizketara lotsatan zatozela diostazu. Lotsatan? Telebistan ere azaldu izan zara eta!

Bai, baina han ez didate galderarik egiten. Zuzenean egin behar izaten dut lan, baina erantzun beharrik gabe. Batetik, lotsatia naiz, eta bestetik, nahiko traketsa hizketan.

Hizketan traketsa eta itzultzaile? Ez nuen berehalakoan esango!

Baietz, bada! Badut lagun bat, esaten didana: "Puri, bukatu esaldiak!". Halaxe esaten dit. Kosta egiten zait, nonbait. Errazago zait besteren hitzak hartzea.

Besteren hitzak hartu, eta itzultzea.

Horixe da nire lana.

ETB1en ikusi zintugun azkena, joan den abenduaren hasieran, Euskadi literatura sariak banatzeko ekitaldian. Itzultzaile lanean ari zinen orduan ere.

Ez da ekitaldi horretan parte hartzen dudana lehenengo aldia, laugarren edo bosgarren urtea bai! Eta ez dakit saio horretan nola hasi nintzen ere. Enpresa jakin batek deitzen dit. Behin, orain dela lau edo bost urte, galdetu zidaten Euskadi sarietan itzultzen lan egiteko prest ote nengoen, eta nik baietz. Eta joan nintzen. Ordudanik urtero-urtero deitzen didate, eta joaten naiz. Are gehiago, literatura sarietan hasi eta, urte hartan bertan, lehendakariatzat deitu zidaten beste zenbait ekitalditan ere itzultzaile lana egiteko. Ordutik hona Gabonetako harrera ekitaldian, kirol sarietan, Dolores Ibarruri sarietan, Lan Ona sarian eta era horretako zenbait ekitalditan egin dut lan.

Bigarren mailako aurkezlearen itxura duzu ekitaldi horietan.

Ez, ez, ezta pentsatu ere! Han dagoen norbait naiz ni, zubi egiten. Izan ere, horixe gara gu, zubi, gorra eta entzuten dutenen arteko zubi. Ekitaldi berezi horietan lan egin izan dut, entzuleen artean gorra egon ala ez. Gorra dauden kasuan, ikusi egiten ditut, segituan gainera, euren ere zeinu hizkuntzan adieraziko didatelako: "Gorra naiz!". [Eta zeinu hizkuntza ere baliatu du, gorra nola adieraziko lioketen ikus dezadan]. Gorriak ez dagoenean, jende artera begiratu besterik ez

Ondarroan 'Potoneku'

"Ondarroarra izateko Etxaburu edo Badiola behar duzu izan, eta gu Etxaburu gara. Kulixkako etxeetan bizi ginen. Ni naiz mutuaren alaba, Potoneku Badiola. Familiaren gaitzizena da Poto. Beste bat Garbantzonekoa den moduan, edo beste bat Piperranekoa, gu Potonekoak. Aita oso ezaguna zen Ondarroan: txikitxo, maitagarria... Portuan egiten zuen behar, barran, deskargan. Hainbat anaia-arrebetan txikiak zen, gorra, eta 'mutu!' esaten zioten. Ez da mutua baina".

dut egiten. Hori dela eta, itzultzailearen batek edo bestek esan izan dit gorra behar duela aurrean, bere lana egiteko. Ni ohitu egin naiz itzultzen, jendartearen gorra izan edo ez izan.

Zer diozu esperientziari buruz?

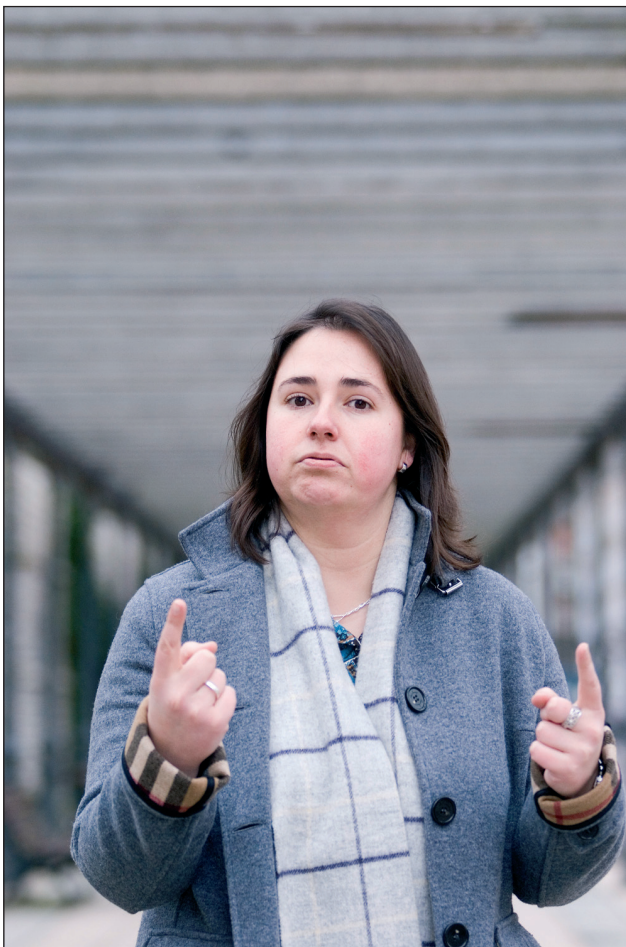
Orain oso erraza zait, baina hasiera baten... Ez nuen egoeraren berri: lekua, jendea, itzultzeko edukia... Hala ere, bai lehen eta bai orain, urduri joaten naiz era horretako ekitaldietara. Tripak gora eta behera ibiltzen ditut, hankak dardarka... Baina behin ekitaldia hasiz gero, lasaitu egiten naiz. Itzuli egiten dut, hori da eta nire lana. Baina urduritasuna, beldurra, "ondo egingo ote dut, txarto?"... Hortxe beti. Normala izango da kezka, momentuko kontua. Ez dakit bada, nik. Dena den, urteak daramatzat lanean eta moldatzen naizela uste dut.

Ez dakit nola hasi zinen itzultzaile lanean.

Lehenengo, sindikatu batentzat egin nuen lan. Artean ez nintzen itzultzaile. Lantegi batean egin nuen lan, gorra zituzten bospasei langilearekin. Gorra haientzako itzultzaile eraman ninduten hara. Sari banaketa eta horrelako ekitaldietan, berriz, lagun baten bitartez hasi nintzen. Berak ez daki euskaraz, eta zenbait ekitalditan euskaraz jakitea eskatzen hasi ziren. Gogoratzen dut mesedez eskatu zidala, berarekin joan eta agertoki aurrean beraren parean jarrita egoteko, laguntzeko. Alegia, ekitaldian euskaraz hasten zirenean, nik zeinu hizkuntzara itzultzen nuen, eta nire lagunak, ekitaldiko gorra itzultzaileak, niri kopiatzen zidan: nik euskaratik zeinu hizkuntzara itzultzen nion, eta berak jendea transmititzen. Ondoko urtean neuk egin nituen, zuzenean, itzultzaile lanak.

Zu baino lehenagokoak dira gorra itzultzaileak telebistan eta jendaurreko ekitaldietan...

Nieves Perex eta! Bera izan zen Bizkaian bideak zabaltzen lehena. Bilboko udal ardura-dunekin harremanetan jarri zen, bateko eta besteko ekitaldian, inauterietan eta, gorra itzultzaileak jar zituzten. Diputazioarekin ere saiatu zen, eta lortu ere bai. Berak urratu zuen bide hori. Nievesez gero, asko dira itzultzaile elkarteak ari direnak.

Itzultzaile elkartean?

Zeinu hizkuntzan lan egiten duten itzultzaileen elkartea, esan nahi dut. Itzultzaile elkartea gorren seme-alabek sortu dute. Gorrak medikuarenera joan behar zuela eta, nork eramango? Semeak, alabak... Banketxera joan beharra, eta norekin joan? Berdin. Gaur egun bada horretarako zerbitzua, elkarteak eskaintzen duena. Lehen ez zegoen horrelakorik. Elkartea berria da, 1995ean sortu zen. Elkartea berria, eta lanbidea bera ere berria. Hasi ginenean ez zegoen itzultzaile ikasketarik. Elkarteak ikastaro zenbait antolatzen zituen, eta egin nituen. Askorik ez nuen ikasi, nik aurretik ere banekielako zeinu hizkuntzan komunikatzen, baina itzulpena landu nuen, diferentea da-eta eduki formalak eta ez formalak itzultzea, adibidez.

Itzultzaile ikasketarik bada gaur egun?

Bai, goi mailako zikloa da, duela gutxi abiarazitakoa. Orain dela sei bat urte edo hasi ziren horretan. Zeinu hizkuntza ez ezik beste hainbat gai erakusten dituzte: gor komunitatearen psikosoziozia, euren historia, ohiturak, nazioarteko sistema, gida-interpretazioa...

"Gida-interpretazioa"?

Bai. Urte askoan gor izan denak ikusmena gal-tzera jotzen du urteen poderioz. Lehenengo

gor, eta azkenean gor eta itsu! Bestalde, badira jaiotzez gor eta itsu direnak ere. Gida-interpretazioan, hortaz, haien sistema ikasten da. Gor itsututakoek zeinu hizkuntza erabiltzen segitzen dute, baina besteren eskuaren ukipenaz lagundurik.

Ez zara gor ez mutu, zerk eraman zaitu gorren mundura?

Gurasoek.

Zer esan nahi duzu, "gurasoek"?

Gorak ditut gurasoak, nola aita, hala ama. Alaba bakarra naiz eta zeinu hizkuntza dut ama hizkuntza. Bederatzi hilabetetan hasi nintzen lehenengo hitzak esaten.

Zeinu hizkuntzan?

Bai, zeinu hizkuntzan. Jatekoa eskatzen hasi nintzen lehenengo, edatekoa... Horrela kontatzen dit amak.

Bataren euskara, bestearen gaztelania edo frantsesa... Zuk, zeinu hizkuntza, ama hizkuntza.

Bai, beste ume guztiek bezala hizkuntza jaso nuen amarengandik. Bi urte nituela eraman ninduten eskolara, nahiz eta garai hartan hiru urterekin hasten ziren umeak. Gurasoek baimena eskatu zuten, etxean entzuten ez nuena

eskolan entzun nezan, belarria egin eta hitz egiten ondo ikas nezan... Berandu hasi nintzen hitz egiten, ondo hitz egiten behintzat. Hasieran gurasoek bezala hitz egiten nuen, ondo ahoskatu gabe eta.

Besteok bezalaxe hitz egiten duzu orain, zure lagunak esana gorabehera, esaldiak ez dituzula bukatzen, alegia...

Bai, kar, kar, kar... Lau-bost urterekin beste urrats bat egin nuen. Izeko dugu Bilbon, euskaraz ez dakiena. Ondarroara etorri zen batean, erdaraz bate-re ez nekiela konturatu zen. Familia ondarroarra; denak euskaldunak; etxean zeinu hizkuntza... Ez nekien erdaraz. Izekok, berriz, etxe bat zeukan Palentziako (Espainia) herri txiki-txiki batean, Congoston, eta hiru uda pasatu nituen han, erdaraz ikasten. Eta ikasi nuen.

Besterik ere ikasi duzu. Ikaske-tak egina zara.

BOS
Bilbao
Orkestra Sinfonikoa

07
08

BILBAO ORKESTRA SINFONIKOA

Zuzendari Titular eta Artistikoa, Juanjo Mena

OTSAILA 7 - 8
ordua 20:00

Kontzertua nahierara

S. Barber: Concierto para violín y orquesta, op. 14

H. Berlioz: Sinfonía fantástica, op. 14

Mark Kaplan, biolina
Günter Neuhold, zuzendaria

Mark Kaplan, biolina

Sinfonia Fantastikoa

Informazioa

ordutegia

20:00

T. 94 40 35 205

www.bilbaorquestra.com

lekua

Palacio
Euskalduna
Jauregia

prezioak

25,20 € 12,40 €

gazteak (-27)

7,80 € 4,20 €

Babeslea

BBKren Gorria
baldin baduzu,

BBK26

sarrerak 2,10€ eta
abonuak 31,50€

Ondarroan egin nituen lehen ikasketak. Hantxe institutua ere. Gero, Lan Harremanak ikasten hasi nintzen EHUn, Leioan, baina ez nuen amaitu. Ikasketak bukatu baino lehen beharrean hasi nintzen. Bilbora bizitzera etorri ginen garai hartan, eta gorren federazioan lan egiteko eskatu zidaten. Itzultzaile hasi nintzen, eta horretan ari naiz gaur egun ere. Hasiz gero ez naiz geratu.

Itzultzaile zara, euskaratik euskarara, eta gaztelaniatik gaztelaniara egiten duzu lan, zeinu hizkuntzara betiere.

Horixe. Gaur egun, hala ere, institutu batean ari naiz beharrean. Ikasle baten itzultzaile naiz. Gentzane du izena. Haren aurrean jartzen naiz eta irakasleak esaten duen guztia itzultzen diot. Aurten ikasle horixe dut, baina gehienetan bi ikasle izaten ditugu, ikastetxe berean edo ezberdinetan, maila berean edo batean baino gehiagotan.

Gentzane.

Batxilergoko lehenengo mailan ari da, hamazazpi urte ditu. Neska argia da, ikasketa errazik ez dago baina.

Gai guztiak itzultzen dizkiozu?

Gorrak gai teorikoetan behar du itzultzailea. Historia, Kimika, Matematika... Soin Hezkuntzan, aldiz, partida bat jokatzeko gorrak ez du itzultzailearik behar, ezta berotze arike-

Itzultzailea eta laguntzailea

"Asko irauten duen saioaren bat itzuli behar denean, hiru edo lau itzultzaile izaten gara lanean. Aldian-aldian, aldatu egiten gara. Erraz nekatzen gara. Gainera, heltzen da momentu bat buruak gehiago eman ezin duena. Saio luzea denean, jendaurrean ari den itzultzailea ez ezik, beste bat ere bada, aurrekoaren ondoan, laguntzen: itzultzaileak daturen bat ahaztu badu, esan gabe utzi badu, laguntzaileak osatu egiten du bidean galdutako informazioa. Itzultzen ari ez garenean ere laguntzaile lana egin behar izaten dugu".

tak egiteko ere: nahikoa da lagunekin bat egitea. Dena dela, Gentzaneren kasura etorritz, borroka greziar-erromatarra egiten du! Baina itzultzaileok ez gara hizkuntzetan askorik sartzen. Hizkuntzei dagokionez, gorrek egokitze kurrikularra dute. Eman dezagun, ingelesa. Ni Gentzanerekin baldin banago, ingelesa itzultzen badiot, zeinu hizkuntzaz itzultzen badiot —zeinu hizkuntza espainola—, ez du ingelesez ezer ikasiko. Hortaz, ni ez naiz han izaten. Gentzanek ez du ingelesez hitz egiten ikasiko, ezin du eta entzun. Baina idazten bai, ikasiko du, ari da ikasten. Ingeles idatzia da haren helburua. Gentzane ingelesez komunikatzera helduko da, idatziz. Gorrak, zeinu hizkuntzaz gain, hizkuntza idatziak ikasten ditu...

Mundu berria dut...

Diferentea eta arraroa, ezta?

Ezezaguna.

Gorrek ez du entzuten. Guk besterik gabe barneratzen ditugun egiturak buruz ikasi behar izaten ditu. Buruz ikasi behar du hizkuntza idatzia bera ere. Oso lantegi zaila da hori. Esaldi laburrak buruz ikastea, ondo, baina hortik gora, lanak! Hizkuntza idatzia ondo menderatu ahal izateko txikitandik hasi beharra dago erakusten, ulermena lantzen eta. Gaur egun, batzuk gogotik hasten dira, beste batzuk ez. Familia, ikastetxea, irakas-

AZKEN HITZA

Telebista

“Gorrek gutxi ikusten dute Euskal Telebis-
ta, aukera gutxi ematen du eta: azpitolu
gutxi. Gorrak, orduan, beste kate batzue-
ra jotzen du. Esate baterako, batzuek eza-
gutuko dute parlamentuko berriak zabal-
tzen dituen programa, ETB2koa, *Palabra de*
ley. Joan den martxoaz gero du gorren
itzultzailea. Badira gorrak politika zaleak,
gaia interesatzen zaie eta horren berri jakin
nahi dute. Beste batzuek, berriz, itzultzailea
ageri deneko laukitxoak ikustea nahikoa
dute, telebista programari kasu egiteko”.

lea... Nik gurasoen inplikazioa azpimarratu-
ko nuke.

Zer galtzen du gorrak mundu honetan?

Gauza gutxi.

**Parkean gaudenez, Puri, gorrak ez du uraren
hotsa aditzen, ez txorien txio-txiorik, ala?**

Ez, baina inoiz ez du entzun... Bestalde, beti
dago bibrazioa. Eta ukitzea. Hara, guk zarata
handi bat entzuten dugunean, gorrak ere
entzuten du, edo entzun lezake: bibrazioaren
bidez.

Gorra gutxitu fisikoa al da?

Nik ez nuke esango gutxitua denik. Belarritik
jasotzen den informazioa du muga. Horixe.
Musika aparailu askoren kasuan, bolumena
handituz gero gorrak bibrazioa senti dezake.
Horixe egiten dute zenbait gorrek: autoan doa-
zela, adibidez, bolumena handitzen dute,
musika bibrazio bidez entzuteko, burrunba
sentitzeko. Erritmoa, azken finean.

**Gorren legeaz hitz egin izan didazu behin edo
behin. Ez dakit zertan den...**

Hegoaldeko dagokigunez, joan den udan
onartu zuen Madrilgo Gobernuak. Zeinu
hizkuntza bat badela aitortzen da bertan, eta
gorrak badituela zenbait eskubide: hezkuntza
jasotzekoa, adibidez, edota zenbait informa-
zio azpitolu bidez jasotzekoa –telebistan,
esaterako–, zenbait zerbitzutan itzultzaile-
aren laguntza izateko eskubidea –osasungin-
tza, justizian...–, eta beste hainbat. Komu-
nikazio hesiak apurtzea da helburua. Zeinu
bidezko komunikazio sistemaren aitorpena
egiten du legeak. Hala ere, lehenengo-lehe-
nengo, gorrak badaudela aitortzea bera da
inportanteena: “Badira gorrak, badira gor-

Naia Loizate

“Ikasle onak egokitu
zaizkit itzuli
beharrekoak. Naia
Loizate, adibidez.

Lekeitiarra da,
euskalduna.
Gurasoek euskara
landu zuten
berarekin eta halaxe
eman zioten
hezkuntza osoa ere:
euskaraz.

Txikitandik saiatu
ziren etxean.

Logopedaren
laguntza ere izan
zuen. Erdara zuen
arazoa, baina ondo
moldatzen da orain.

Hogeita bi urte ditu,
unibertsitatean ari
da, irakasle
ikasketak egiten,
bigarren mailan.
Haur Hezkuntza du
espezialitatea.

Unibertsitatean lñaki
Gaminde idazlea du
euskara irakasle.

Naia irakasle izango
da: gainerako
irakaslegaiaren aukera
berdinak izango
ditu, edo izan
beharko litzuke.

Zeinu hizkuntza ez
ezik, hitz egiten ere
badaki, euskaraz. Ez
du entzuten, baina
ondo ahoskatzen
badute, ulertzen du:
gainera,
testuinguruak eta
intuizioak ere balio
du. Bestalde, majo
idazten du, eta
irakurri, berriz, asko
irakurtzen du”.

itsuak, eta komunikatzeko sistema bat behar
dute”.

**Telebistako sinbolo hori eta, halako edo halako
saiok gorrentzako itzulpena duela adierazten
diguna...**

Sinbolo hori, “belarritxo”... Gorrek urteak
daramatzate aldarrikapenak egiten. Telebistako
sistema hori eta, gorrentzako itzulpen sistema-
duna, ez da oraingoa.

Legeak babesa dakar, aurrerapausoa da.

Aurrerapausoa da, baina ez da nahikoa. Esate
baterako, telebista ikusten ari zara eta han, saio
batean, laukitxo: oso gauza bisuala da laukitxo
hori, oso nabarmena, denek ikusten dute.
Aldiz, inork ez du ikusten, ez daki, zenbat
arazo izan zituzten gorrek iaz, film bat ikusi
ahal izateko, azpitolurik ez zekarrelako. Inork
ez dio teletestuari eragiten, halako edo halako
filmek azpitolurik ba ote duen ikusteko. Legea
badugu, baina nire ustez, gutxi da oraindik.

Zer da eginkizun?

Legea gauzatu behar da. Bete. Oso lege zabala
da, zabalegia, gauza asko egin nahi dituzte,
baina noiz egingo dituzten...

**Itzultzaileari dagokionez, zer da egiteko dagoe-
na?**

Gorren itzultzaileak leku gehiagotan egon
behar du. Gure jarduna ez dago normalizatu.
Medikuarenera jo eta zailtasunak. Berdin udale-
txean. Galdetu eta erretolika nahasi eta ilun bat.
“Aizu, barkatu, gorra nai!” Ez dira behar
beste saiatzen. Sentsibilizazioa behar dugu,
baina ez da hori bakarrik. Tabernara joan, eros-
ketak egin, etxetresna elektrikoa erosi, udale-
txeko paperak... Guretzat egitekorik ohikoe-
nak direnak, gorarentzat arazo larriak dira.

**Bide horretan, zer eskatuko zeniguke gor ez
garenoi?**

Ulerkor izatea. Gorrak komunikatzeko zailta-
sunak ditu. Askok arazo larriak, esango nuke.
Gor ez denak horretaz jabetu behar du, eta
ulerkor izan. Gorra ez da gor berak nahi duela-
ko. Gorra da, gorra delako. Ez da ume txikia,
edo gaitasun txikikoa, ezta hurrik eman ere!
Askotan, alderantziz ere badela esango nuke.
Zerbait aldarrikatzen duenean ez da nahikeriaz
ari. Telebista eta filmetan, azpitoluak ez dira
kapritxo, esate baterako, informazioa lortzeko
bidea baizik.

**Estimatzen dizut mundu ezezaguna zaidana
bistara ekartzen laguntzeagatik. Eta, esan
beharrean nago: esaldi guztiak bukatu ditu-
zu...**

A, bai? Mila esker. Esango diot nire lagunari...
Ez dakit sinetsi ala ez baina. ■

Irrati komunitarioak

Munduko herrien ahots anitzak

80ko hamarkadako eskarmentuan oinarrituta, asko dira, oraindik ere, Euskal Herriko irrati libreak. Gehienak Arrosa egitasmoaren baitan daude, eta hainbatek nazioartean ere hartzen du parte. Pasa den azaroan, Tas-Tas irrati libreak antolatuta, euren batzarrak egin zituzten Bilbon Hedabide Komunitarioen Estatu Sareak (HKES) eta Irrati Komunitarioen Mundu Elkarteak (AMARC). Oso egoera ezberdinak islatzen dituzten herri komunikatzaileek bat egin zuten partekatzen duten arazo nagusiari –nazioarteko araudietan onartuak izatea– guztien esperientziarekin aurre egiteko.

Argazkiak eta testua:

ALVARO HILARIO PÉREZ DE SAN ROMÁN

DUELA HOGEITA LAU URTE, hainbat lekutatik iritsitako irrati-gile talde batek Montrealen (Kanada) egin zuen bileran, irrati komunitarioak batuko zituen nazioarteko elkarteak gorpuzten hasi zen. 1986an, mugimendu hura AMARC bilakatu zen, hau da, egun ia 110 herrialdetan 3.000 irrati komunitario biltzen dituen elkarteak, tartean Bilboko Tas Tas Irrati Librea eta Hendaia (Lapurdi) Antxeta Irratia. Elkarlana eta lankidetzak oinarri, irrati parte-hartzaileak garatzea dauka helburu.

Zer da, baina, irrati komunitarioa? José Ignacio López Vigil kubatarrek hala definitu du *Irrati-gile sutsuen premiazko eskuliburuan*: “Irrati batek hiritarren parte-hartzea bultzatzen badu eta bere interesak defendatzen baditu; eguneroko arazoak konpontzeko lagungarria bada; irratsaioetan ideia

guztiak eztabaidan badaude eta iritzi oro errespetatzen bada; merkataritza homogeneizatzeari kontra eta kultur aniztasunaren alde egiten badu; emakumea informazioaren protagonista (eta ez apaingarri) bada; inongo diktadurarik onartzen ez bada (ezta konpainia handiek inposaturiko musikarena ere); denon hitza airean badabil, bazterkeriarik eta zentsurarik gabe: horixe bera da irrati komunitarioa”. Diruaren eta propagandaren logikatik at, gizartearen mesederako lan politikoa egiten dute: demokraziaren oinarriak zabaltzea eta adostasunak sortzea dute xede; komunitatea eraiki nahi dute.

AMARC-Afrikaren koordinatzaile nagusi Omar Mamadou senegaldarrak labur azaldu digu irrati komunitarioek Afrikako politikekin duten lotura: “Irrati hauek oso garatuta daude,

AMARC Irrati Komunitarioen Munduko Elkarteak Bilbon egindako batzarreko irudiak. Ezker-eskuin: Omar Mamadou, Pía Matta, Mariano Sánchez eta Agustín Hernan.

Hegoafrikan eta frantses koloniak izan ziren estatuetan (Benin, Senegal) sistema demokratikoak daudelako. Eta, Hegoafrikan gertatu bezala demokrazia heltzerakoan lagungarriak izan ziren heinean, egun ere lagungarriak dira gobernuak euren asmo berriak jendartean zabaltzeko”. Urteak eman ditu Mamadouk Beningo irrati komunitarioak koordinatzen. Hirurogei daude denera eta gobernua beste hainbeste baimen emateko prest dago. Afrikako beste zonaldeez berba egiterakoan ordea, serio jarri da Mamadou: “Militarrek gobernaturiko Nigerian, edota gabezi demokratiko asko dauden Magreben irratiaren beldur dira gobernuak. Hala ere, iaz Amannen egin genuen batzarrean estatu horietan herri irratigintza garatzeko konpromisoa hartu genuen, eta horretan ari gara”.

Asiari dagokionez, AMARCEk 2003an Nepalen egin zuen zortzigarren batzar nagusia Asian sekula egindako herri irratiaren topaketarik handiena izan zen. Ekialde Hurbilean, Asian eta Ozeano Barean irrati komunitarioak garatzeko abiapuntua izan zen batzarra, eta euren aburuz, Afganistango edo Birmaniako gatazkak askatzeko baliogarriak izan daitezke.

Ameriketan, erregimen berrien proiektuak zabaltzeko ez ezik, komunitateentzat ezinbestekoak diren zerbitzuak (hezkuntza, osasuna eta halakoak) ahalbidetzeko ere balio dute irrati hauek. Mila irrati komunitario inguru daude Latinoamerikan. Dena dela, Gustavo Gómez uruguaiarrak adierazi duenez, ezin dira irrati komunitariotzat hartu azken urte hauetan nonahi agertu diren irrati erlijiosoak: “Ez dugu esan nahi ezin dela erlijioaz edota politikaz barbarik egin, bizitzaren zati direlako, baina helburu bakarra proselitismoa badute (eta horrela da), irrati horiek ez dira komunitarioak”. Gómezen aburuz justizia eta askatasuna xede dituztenak dira zinezko irrati komunitarioak. Pía Matta txiletarra Latinoamerikako AMARCEn presidentea dugu; berak azaldu digu zonaldeko irratiaren egoera zela-koa den: “Mota askotako irratia daude, handiak eta txikiak, txarto eta ondo kudeatuak, proiektu

politikoa ondo zehaztua dutenak eta oso garatuta ez dutenak. Hala ere, bidea zelan egin, sarea zelan eraiki jakin dugu. Gaur egun, hedabideen inguruko legedia aztertzen ari gara, hainbat elementu zaharkituta daudelako: hala nola baimenen banaketak edota esparru elektromagnetikoan sartzeko baldintzak. Ez dugu hedabideak gobernuen edota konpainia handien menpe egotea nahi, eta jarduteko eskubide osoa nahi dugu”. Uruguaiako legebiltzarrean eztabaidatzen ari diren lege berria eredugarria dela uste du Mattak: “Legeak hirutan banatzen du hedabideen arloa (pribatua, publikoa eta komunitarioa) eta irrati komunitarioena ez dago baztertua”.

Europar ere, uhinetara ateratzeko legediek ezartzen dituzten zailtasunak dira irrati komunitarioen oztopo nagusia. Hego Euskal Herriari dagokionez, Espainiako Gobernuaren Ikusentzunezko Lege Orokorrari eta FMko irrati-entzunezko Lege Orokorrari eta FMko irrati-entzunezko frekuentzia banaketei aurre egitea da asmoa. Herbehereetako eta Frantziako Estatuko legediak aurrerakoienak diren arren, han ere txakurrak oinutsik: Hendaiaiko Antxeta irratiko Agustín Hernanek salatu du Frantziar baimenak ematerakoan dagoen irizpide falta: “Ez dakigu baimena zergatik ematen dioten Parisko irrati komertzial bati, Baionan bertan hiru herri egitasmo egonda. Lobbyen eragina nabaria da”. Beharrezkoa da, beraz, Europar ere koordinazioari eustea. Momentu hauetan, AMARC-Europa birjaiotze prozesuan dago; elkar ulertze arazoak eta gabezi teknikoak medio elkartea desagertzera iritsi baitzen. AMARC-Europako presidentea eta Radio Vallecascako partaide historikoak, Mariano Sánchezek, deialdia luzatu du: “Lau urte ditugu inoiz bazkideak izan direnak AMARC-Europa berpiztera anima daitezen, egungo egoera zailak horren premia dauka. Legedi bakan batzuk aurrerakoia diren arren, murriztaileak dira ia gehienak”. Gainera, bigarren erronka garrantzitsua ere badu AMARCEk: teknologia berriei esker jaiotako beste herri hedabideekin elkarlana bultzatzea. Gizartearen ahotsa izan nahian lanean jarraitzeko indarra behintzat ez dute galdu. ■

Mundua ezagutzeko

zabaldu zabaldu Ateak Nairobitarrak

Zortzi lekutako
kontakizun bana.

Sahara, Laponia, Patagonia,
Andeak, Himalaia, Euskal Herria, Alaska
eta Australiako umeen ahotik euren bizimodua
ezagutuko dute etxeko txikienei. Non bizi diren,
beren etxea nolakoa den, zer animalia dituzten,
nolako ohiturak dituzten...

LEHENENGO BIDAIA EGITEKO AUKERA

20€

ARGIAren
hapidedunek
%15eko deskontua

eskaerak

943 37 15 45 • denda@argia.com

MESTIZAIAZ
BI HITZ:

Telekinesiaren aferaz

Haize eta ke nobelagarriekin zatoz, Ur. Telekinesia deitu diozu mamuari. *Zer litzateke gizartea, atzamarra mugitu gabe, inor beste inor hiltzeko gauza balitz?* Horra zure galdera. Geurea, tenore honetan.

Hiztegiaren begiratu dut. Arrazoi fisikorik gabe, indar psikiko edo mental batekin gauzak mugitzean omen datza telekinesia. Liburu esoteriko batean kontsultatu dut, non psikearen kontzentrazio hutsez harriak nola mugi daitezkeen azaltzen baita hamar urratsetan.

Bete ezazu gorputza energiaz, hala diote. Arnastu lasai eta sakon. Egin itzazu luzamenduariketa zenbait. Eseri lasai eta so egin zure objektu materialari, itxi begiak eta gogoratu objektua, bildu zeure energia eta proiektatu hura objekturantz, saiatu objektua mugitzen alde batera nahiz bestera, zabaldu begiak...

Telebistatik ezagutu ditut nik metalezko koilarak bihurritzen zituzten lagunak. Lebitazioa praktikatzen zituztenak. Prestidigitadoreak. Magoak. Lehoi eta pantera hezleak. Zirku polita osatzen zuten denen artean.

* * *

Eta, zirku, zirku maltzurra bihurtu dute gure gazteek bortxa; ez geneukan nahikorik eta. Bortxa bihurtu digute telesail. Paria bat jipoitu eta telefonoarekin grabatzen dute euren balentria. Neska bat bortxatu eta berdin.

Elbarria eskaileretatik behera jaurti dute eta Interneten erakutsi digute nola zartatzen zaizkion ezpainak mailen aurkako talkan, nola erauzten dion ezker begia bere gurditxoaren torloju ero batek.

Odola erakutsi digute lehen planoan. Zoom-out, plano ireki, eta negar batean ikusten dugu sarraskia. Erabat ireki plano, eta koadrila ikusten dugu. Ehiztarien algarak entzuten ditugu.

Balentria ederra.

Hurreko kinesiak arduratzen nau ni. Ez urrunekoak edo telegidatuak. Aurrez aurrekoak jar-tzen dizkit kirioak dantzan.

J. I. Basterretxea

Olsagarre

Apalategi

Komisarietako indarkeria fisi-koak. Parke ilun batekoak. Eskola-gela batekoak. Fabrika-koak. Baita berunezko izu armatuak berak ere.

* * *

Ulertu nahi dudanez, gizartea hobetzeko kinesia diskurt-sibo baten baitatik, kargu hartu zenidan aurrekoan, Juan-

jo. Erantzun beharko dizut nola ikusten dudana kontua. Ekidistantziaren liturgiarekin azaldu zitzaizkidan zure hitzak eta ez ditut konpartitzen.

Analogia batekin indartu nahi dut nire jarrera. Hara: jakina da oso, ezpain desberdinak dauzkala atmosferak, testura eta tenperatura guztiz beste-lakoak han eta hemen, garaiera batean nahiz bes-tean bermaturik. Esparru etereo desberdinak direla atmosferako geruzak oro, batzuk eta bes-teak. Mundu desberdinak, unibertso berean badaude ere.

Ionosferan garatzen dira fenomeno batzuk eta troposferan beste batzuk. Han gertatzen dena, ez da hemen gertatzen. Halere, ez du bata bestea kentzen. Aurora boreal delako argi-mamuak ez du txingorrezko ekaitzaren ubela ukatzen. Ezta kontrara ere.

Modu eta era berean, gobernu demokratiko baten zaku urratua erakusteak eta salatzeak ez du hiri *demode* bateko kale bazter ziztrin batean klari-netea jotzen duen musikariaren oinetan itsatsita-ko zirina erakutsi beharra exijitzen. Ez du zertan. Nori berea; Zesar izan zein Jainko.

Komisarietako tortura salatu behar da, berez. Salatu egin behar dira epaitegi-tako mozkorraldiak, 18/98 deitu nahiz ez. Eta salatu eta kondenatu behar dira horiek, ETArekin ados egon ala ez.

ETA bera larrutu ala ez. Geruza desberdinetako fenomenoak dira estatu-funtzionarien lan zikoitza eta legez kanporatuena.

Ez nago beste inoren orde penitentziak ordaintzeko, ezta erretolika merkeak jasotzeko ere. Pixontzira bota ohi dut gernua, asko ala gutxi izan. Pixaz ureztatuz gero margari-tak, segituan etorriko baitzaiz-kigu osinak lorontzira. ■

«

Ez nago beste inoren orde penitentziak

ordaintzeko, ezta erretolika merkeak

jasotzeko ere. Pixontzira bota ohi dut

gernua, asko ala gutxi izan

»

Joseba Barandiaran

EKONOMIALARIA

Herri txiki, infernu handi?

Lankide ohi batek, madrildarra bera, sarri erabiltzen zuen “herri txiki, infernu handi” esamoldea. Euskaldunen Euskal Herri hau zein txikia den, ordea, nekez irudika dezake kanpotar batek, ezta geografikoki bertan bizi den ez euskaldun batek ere. Postaltxo honetara bi adibide ekarri nahi ditut.

Bata. Mariasun Landa idazleak eta Xabier Silveira bertsolariak gazteleraz liburu bana kaleratu dutela eta, Koldo Izagirre idazleak amaraunean paratu hausnarketen harira, dextekoa kalapita eta eztabaida piztu da euskal letren mikrokosmosean. Toki txikian, zaratatxo ñimiñoena burrunba baita, noski. Landa eta Silveiraren hautuak, ulergarri bezain zilegi dira mikro ikuspuntu batetik. Herri normalizatu batean oharkabeen pasako ziratekeen. Baina makro ikuspuntutik, herri gisa bizi gaituen egoera diglosikotik, Izagirrek agertu harridura eta egin hausnarketak ez dira oinarri-gabeak. Bai zera. Nago, herri txikia izatea baino, ez normalizatu izatea dugula geurean zinezko gakoa. Hausnartu, bestela, *Berriako* lagunek antolatu eztabaidaren ondoko izenburua, ezin adierazgarriagoa: “Kontsumitzen al da euskarazko kultur produkzioa?”. Galdera planteatzeak berak ez du inor asaldatu. Baina, neure uste harroan, Landaren eta Silveiraren hautuak baino zerbait eskandalagarriagoa islatzen du.

Biga. Realeko marketin arduradunak ez daki, baina bertsolaritzaren mikrokosmosean badira izarrak, planetak, sateliteak —ez gutxi— eta berauen konbinaketek osatu galaxiak ere. Gipuzkoan egin den azken txapelketa kasu, Gpuntu, BECekoaren ostean izandako Big Bangaren moduko beste bat izan da, oraingoan Ilunben. Gehienera asteroide ñimiño bat baino ez naiz ni Gpuntu horretan eta, parte-hartzaile gisa baino, entzule bertsozale

INIGO AZKONA

gisa kezkatzen nau egun txapelketetan sumatzen dudana joera batek. Arriskua sumatzen dut: euskal unibertsoko txokoa, hauskorrean hauskor dena beraz, edozein kritikaren oihartzuna destruktibo bilaka daitekeen beldurrez edo, tentu itzelez egiten dira bertsolaritzaren kritika publiko guztiak. Derradan, hasi orduko, nirea konstruktibotik bideratu nahi nukeela; alegia, gogoeta zintzorako.

Kartzelako gaietan, zulo beltzak sortzen dira. Saio berean entzun dira, kantatzen hasi aurreko hiru minutuko isiluneak bertsolari batzuekin, minutu eta erdikoak beste batzuekin. 180 segundo versus 90 segundo, lan berari aurre egiteko. Bat-bateko bertsolaritzaren alde neurgarri, alderagarri eta puntua-

garriena, nire ustez: lehen puntua kantatu aurreko denbora guztia. Saiatu 180 segundo isilik egoten, egonean, ordulariari begiratu gabe. Luze da, oso luze. Eta kanporaketetan aurrera eginagatik, kasu askotan ez da nabarmen gutxitu isiluneen iraupena. Puntuazioetan zigor handirik islatzen ez duen seinale.

Gpuntuaren merezitako txapeldun izan zenari helarazi nion kezka hori galdera digital batean, baina izar iheskorren gisako erantzuna baino ez nuen jaso. Toki txikian zaratatxo burrunba bihurtu daitekeelako, akaso, edozein kritika modu

pertsonalean hartzen bada. Ariketa zaila, gogorra da, noski, kartzelakoa. Istorio bat ehundu, hiru bertso, errima pila... bai, ados, Aitor. Baina minutu eta erdi, hiru minuturen erdia da. %50. Zortzi bertsolari bider hiruna minutu isilik=hogeitalau minutu isilik. Zortzi lagun bider minutu eta erdi, aldiz, hamabi minutu. Entzuleei saioa luze egiteak zinez kezkatzen nau ni, neure txikian. Finaleko morboa kontsolagarri izanagatik. Baina txapelketako DVDa etenik gabe kaleratuz gero, izango da, iragarkirik gabe ere, komunera joan-etorrirako betarik, bideoa gelditu beharrik gabe; eta ez naiz “paseilloez” ari. Eta inor infernura bidali asmorik gabe diot, gainera. ■

Saiatu 180 segundo isilik egoten,
egonean, ordulariari begiratu gabe. Luze
da, oso luze. Eta kanporaketetan aurrera
eginagatik, kasu askotan ez da nabarmen
gutxitu isiluneen iraupena.
Puntuazioetan zigor handirik
islatzen ez duen seinale

Jose Mari Agirre

EAJKO KIDEA

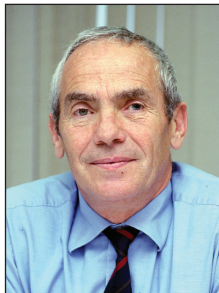
Euskal ekonomiaren abiada

EAEko ekonomia oso osasuntsu ibili da azken hamabi urteetan. Batez beste, %4 igo da errenta urtero. Horrelako aldarerik ez da izan, ez Euskal Herrian ez beste naziotan. Europako mandatariek Lisboa-ko estrategia deituriko helburua aldarrikatu zuten Portugalen. Alegia, Europar Batasuneko (EB) kide bakoitzak %3 igo behar zuela bere ekonomia urtero. Jomuga hori jarri zioten elkarri, ongizatearen eta hazkunde jasangarriaren eredu moduan. EAEko ekonomiak eta Nafarroakoak aise gainditu dute maila hori. Lehena %4 hazi zen eta Nafarroakoa %3,5 epealdi berean. Hego Euskal Herriak erabat betetzen du Lisboa-ko estrategia. Iparraldeko ekonomiaren hazkunde zehatzik ez dakigu, baina euskal ekonomiak, oro har, betetzen du Lisboa-ko helburua.

Ekonomiaren gaitasuna neurtzeko, biztanleko Barne Produktu Gordina (BPG per kapita) erabili ohi da, metro gisan. Hau da, eremu bateko biztanleek estatistikoki sortzen duten aberastasuna. 2007ko amaieran euskal ekonomiaren aberastasuna EBkoa-
ren –batez bestekoaren– gainera dago.

Biztanleko BPG 100 izanik, 130 izango litzateke euskal ekonomiaren aberastasuna. Honek esan nahi du EBko batez besteko baino hogeita hamar puntu gorago gaudela.

Ekonomiaren arrakasta ere lan merkatuarenetik neur daiteke. Bikote hau elkarrekin dabil, BPGk gora egiten badu iraunkor, lan gehiago sortuko da eta alderantziz. Esaterako, langabezia

JOSEBA OLALDE

hogei puntu jaitsi da eta 360.000 enplegu sortu dira Hego Euskal Herrian, hamabi urteotan. Esan behar da hala ere, lanpostu horietako banaka batzuk finkoak izan direla eta gehienak aldi baterakoak.

Euskal ekonomiaren lehiakortasun indarra aipatzerakoan, badago beste ezaugarri bat ere. Lehenago estatuko merkatuan saltzen genuen gehiena, eta orain Europakoan. Gure esportazioak –estatutik kanpo– bikoiztu dira hamabi urte hauetan. Kanpoan saltzen ditugun ondasun eta zerbitzuen %45 estatuko merkatutik kanpora doa eta %55 estatuko merkatura. Esan nahi baita

Europako merkatuak estatukoak ia adina eragiten diola gure eskaintza ahalmenari. Gauzak aldrebesten hasiak direla dirudi ordea: eraikuntzaren gainbehera, higiezinaren porrota eta mailegu hipotekarioen zaborrak aipatzen dira errudun bezala.

Datorren urtean aurreko urteetan baino gutxiago haziko gara. Hala ere, hiru inguruko hazkunde tasa aurreikus-
ten da datorren urterako. Ekonomia %3 igotzen bada ez dago krisi aldirik. Lehen baino gutxiago hazten ari da, baina bi edo hiru igotzen den bitartean ez dago krisirik, geldotzen joango bada ere. Krisialdian sartzeko ez-hazkunde edo hazkunde negatiboa behar da. Beharbada krisialdi baten atarian egon gaitezke, baina ez 2008an. Urte honetan iaz baino gutxiago igoko da gure ekonomia. Behi gizenen ondoren behi mehegoak etorri omen dira Joseren ametsetan. ■

« Krisialdian sartzeko ez-hazkunde edo hazkunde negatiboa behar da.

Krisialdi baten atarian egon gaitezke, baina ez 2008an »

TXANDAN

Instrai Colina

Bizi naizen herrian dena da posible.

Zigarrokin itxurako erretzaile fanatikoek ez dute txintik esan tabernan erretzeko debekua-
ren aurrean. Inork ez du ahotsik altxa, inork ez du erru-
dunik seinatu. Hitz potoloa da errebeldia ezker-
ra zer den ez dakien herri batean. Tabernara biltzen jarraituko dute, afalaurreko *ricard*-a debekatzen dieten arte.

Bizi naizen herrian dena da posible. Marsellesa baino frantsesagotzat zenuena euskaraz hasi zaizu. Jator eta gozo aritzeko ez duela saiatu beharrik ohartu zara, berez-

Bizi naizen herrian (III)

koa duela, etxekoa. Hiru esaldi aski izan ditu zu lotsatzeko. “Zergatik ez

ote diot sekula euskaraz egin? Hau ez al zen ikastolaren etsai porrokatua?”

Bizi naizen herrian dena da posible. Gutxiak dakite non dagoen Lesaka. Gutxiagok nor diren Igor Portu eta Mattin Sarasola. Lesaka ez da Bera, eta Beran bukatzen zen kontrabandoa. Ibardinen hasten negozioa.

Bizi naizen herrian dena da posible. Hauteskunde kanpaina hasi da. Debekuak, lotsa, kontrabandoa eta negozioa. ■

Arantxa Uribe

HIK HASIKO KIDEA

“El Olenchero son los aitas”

Idatzi zuen norbaitek –Gabon bezperan– Tuterako Argia ikastolako hormetan. Horma horiek, ikastolako bi sarreretako alboko hormak dira, zehazki. Mezua idatzi zuenak, beraz, haurrengana iritsiko zela ziurtatu nahi izan zuen, alajaina!

Ez ziren horiek izan, hala ere, izkiriatu zituzten hitz bakarrak: “La ikastola es un nido de ETA”, “Eusquera es ETA”, “Euskara no en la Ribera” eta beste hainbat ere baziren tartean. Baina, Olentzeroren aipamenak iruditu zitzaizkidan denetan krudelenak; beste irainetara behar ez genukeen ohitze-maila lortzen ari garelako, agian.

Egun bertsuetan, inguruko haurrak ikusi nituen Olentzerori gutunak idazten, haren irudiak margotu eta zuhaitzetan zintzilikatzen, eta ikastoletara eta eskoletara bidean Olentzeroren abestiak ahoan zituztela. Gabon gauean, Olentzero gurera etortzeko zortea izan genuen. Erantzun zaileko galderen eta ametsez eta ilusioz beteriko egunen ostean, Olentzeroren aurrean gure Manex, Nora eta Haizearen begietan ikusi nuen argiak zirrara eragin zidan, hunkitu egin ninduen. Hormetako hitzak etorri zitzaizkidan gogora, eta are gupidagabeagoak ikusi nituen, orduan.

Antzeko umeak imajinatu nituen goiz batean beren gurasoen eskutik Argia ikastolako atera heldu eta mezu hura irakurtzen: zer sentitu ote zuten?

Helduok baditugu haurrekiko erantzukizun eta betebeharrak saihestezinak, besteak beste, haurren ilusioa eta irudimena babestea. Badira ere etikoki ukiezinak beharko luketen kontuak. Zerk egin ote du huts hitz horiek idatzi dituzten heziketan? Zertan sinesten ote dute? Edota zein ote dira ilusioa zapuztu eta haurren begietako argi hori itzaltzen saiatu direnen balioak?

Egun haietan ere, EAEen Eusko Jaurlaritzak Bake Hezkuntza Plana aurkeztu zuen, Nafarroan martxan dena, jada.

Idea eta helburu nagusienekin ados egonik, plan horien eraginkortasuna eskasa izango da berriro ere arazoen erroretara jo ezean eta pertsonen eta herrien eskubideek urratuta jarraitzen duten bitartean; Tuterakoa adibide. Nafarroako hizkuntza ereduaren arabera ikasleek ez dute euskaraz ikasteko eskubiderik Tuteran, eta ikastola da euskarazko irakaskuntza eskaintzen duen hezigune bakarra.

Euskal Herriko Hezkuntza Akordioan euskaldunok euskaraz ikasteko eta gure kultura ezagutzeko dugun eskubidea jasotzen da. Euskal Herri osoan gauzatzeko bideak ezartzen ez diren bitartean, zaila izango da bizikidetzat usteltzen duten Tuterakoa bezalako ekintzak ekiditea.

Gure haurrei eta gazteei zor diegulako, jarrai dezagun lanean etorkizun justuago baten alde. Eta norberak deskubri dezala Olentzero nor den! ■

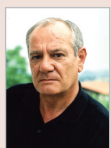

Bake Hezkuntza Planen
eraginkortasuna eskasa izango da
pertsonen eta herrien
eskubideek urratuta jarraitzen
duten bitartean

HIRUKO TXIKIAN

Joxemari Ostolaza

Lau erostean, hogeita bi saltzean. Espekulatzailerik lege dutena, kultura bilakatua. Eta praxi honek eremu egokia behar du. Erreka jo duten egiturak dira aukera erakargarrienak begia hori dutenentzat. Eta eliteko futbola dugu eremu egokienetakoa. Real edo *Erreal*. Hogeiren bat mila lagun pasioa. Inguruko hedabideen eguneroko gaia. Iluna argitzen duena: Iñaki Badiola. Hiru hilabeteko epean, lauti hogeita bira egiteko zubi *erreal*a igaro duena. Politikoen antzera, berea egiteko zernahi erabiltzeko gauza dela frogatu du. Chris Colemanek abisatua zuen: gezurretan dabil. Pako Aiestaranek ez du ontzat eman. Badiolak bere

Bi eta bi

egitekoa, bere gainetik ezarri nahi zuen. Ez zen solidarioa izan inorekin, futboleko ohikoa dena. Aiestaranek ez zuen espekulatzailerik ikusi Badiolaren metodologian. Espekulatzailerik eta talde lana uztar ezinak direla ez zuen ikasia. Orain bere haragitan probatu du: holakoen hitza beti ere taktikoa da, momentukoa, hamaiketakoa, goserik gabe ere jan erraza. Eta bakarrik geratu da. Hamaiketakorik gabe. Dagoeneko Badiolaren mugikorra sutan, entrenatzaile andanaren ordezkariak piztuta beren deiez. Eta asteburu oro azterketa publikoa pasatzen duten jokalariek asma-tzen badute, Badiolaren erabakiak egokitzen joko dituzte zaleek “izar berri bat piztera goaz...” kantatuz. ■

Oroiminari jarriak

I

Gurekin daramagun
poltsa da oroimena
gustatzen zaigun hori
objektu zein histori
gordetzen duena.
Aldiz, ezin poltsatik
kendu nahi den dena,
lehenago ez bada ostu
ezin baita ahaztu
gogoan ez dena.

INIGO AZKONA

IV

Metrorra sartu eta
hortxe, parez pare
beltz bat alde batean
ta zuri bat bestean
eserita daude.
Leku bana daukate
ondoan, halere,
baietz euskaldun gisan
euskaldun asko izan
zuriaren alde.

II

Cristobal Colon jauna
plaza-izen ezagun,
harekin joan ziren
gupida utziz hemen
hamaika euskaldun.
Oraindik konkistatzen
jardun eta jardun,
errantxodun profeta,
enpresa-gizon eta
Pinocheten lagun.

V

Sarri festa giroan,
ordu txikietan,
lore-saltzaileraren bat
agertzen da batik bat
mozkorrenen bueltan.
50 euro
trago luzeetan
eta gero ez dago
eurotxo bat gehiago
diru-zorroetan.

III

Euskaldunak euskara
dauka bere leman:
“dakienak hitz egin,
sendo zabaldu dadin
birusaren eran”.
Nahiz herriarengatik
bizi oro eman,
gero lehen hitza erdaraz
egiten dugu erraz
Herriko tabernan.

VI

Oroimena oroimin
bihurtzen da, aizu,
eta hala ez bada
zure kasuan, hara,
gezurra diozu.
Nahi duzuna gogora
ekarriko duzu,
nahi ez duzuna, aldiz,
nahi ez adina aldiz
etorriko zaizu.

Denboraren makina
Gasteiztik mundura:
Número 1 karta
sortaren historia

▣ *Ezpalak*
▣ *Argitalpenak*

▣ *Denbora-pasak*
▣ *Makina bat kontu*

Ihesi
Boilurraren
arrastoaren atzetik
Lizarrako
merindadean

ARGIA

erdiko kaira

kultura eta aisia

Zea Mays

Morphina zainetan

Bost disko, hamar urte eta ondo sentitzen dira. Horrela azaldu du talde bilbotarrak bere gaur egungo egoera azken diskoko *Bost-Hamar* kantan. *Morphina* (Bonberenea, 2007) disko desberdina da, aurreko lanarekin ez du zerikusi handirik, baina taldearen eboluzioan eman beharreko pausoa zen. Entzunaldi bat baino gehiago eskatzen duen lan horietakoa dugu; ez da lehen kolpean sartzen. Baina sartzen zaila denak luzerako irauten omen du.

ANDER EGILUZ
Argazkiak: Iñigo Azkona

«Disko nahiko eklektikoa lortu dugu»

BILBOKO IRLA AUZOAN duten lokalean dugu hitzordua taldearekin; baina ez argazkilariak, ez bideo kameralariak, ezta kazetari honek ere, ez dugu zonaldea lar ondo ezagutzen eta furgoneta bat dator geure bila Amezolako tren geltokira. Barruan, Aiora Renteria (ahotsa) eta Iñaki Imaz *Piti* (gitarra). “Hemendik hurbil dago lokala, baina alde hau ondo ezagutzen ez baduzu pixka bat *liosoa* izan daiteke”, diosku Aiorak.

Lokalean Ruben Gonzalez (baxua) dugu itxaroten. Asier Basabe (bateria) falta da laukotea batera egoteko, baina azkenean ezin izango dela etorri esaten digu Renteriak: “Umetxo bat izan berri du, eta badakizue...”. Argazkiak egiten taldea erlaxatuta

dagoela ematen du, pozik. Lan ona egin osteko aldartea nabari zaie hirurei.

Taldearen hamargarren urtemuga dela-eta DVDa sartu duzue *Morphinan*: irudi zaharrak eta historiko bilakatuko den Kafe Antzokiko kontzertua. Zelan gogoratzen dituzue garai haiek?

Aiora Renteria. Zirrara handiarekin. Oso pozik gaude DVDarekin argi ikusten delako izan dugun eboluzioa. Euskadi Gazteako lehiaketa irabazi genueneko Antzokiko lehen kontzertuan esperientzia gutxi igartzen da, baina emozio handia ere bai gudan eta jendearengan. Urteak pasata, izan dugun hobetzea argi ikusten da, Kafe Antzokiko 2005eko kontzertura arte: soinua askoz hobea da, eta gu taula gainean esanik ez. Oso

opari polita iruditzen zaigu Zea Mays gustukoa duen jendearentzat.

Duela hamar urte *Itsasoa* izan zen gogorren jo zuen kanta, eta hamar urte igarota ere ez da ahanzturan gelditu. Zein uste duzue izan daitekeela *Itsasoa* berria *Morphinan*?

A.R. Puff! Adibidez *Morphina*, edo *Circus*... Baina abesti oso desberdinak dira. Uste dut *Itsasoa* asko daudela disko honetan, baina *Itsasoarekin* zerikusirik ez dutenak. Oso abesti garrantzitsua da guretzat *Itsasoa*, baina uste dut milaka aldiz gainditu dugula.

Zer harreman duzue Ondarroarekin? Bere omeneko kanta, abestiaren hitzak bertako idazle zendu batenak, esker bereziak ondarroarrei...

A.R. Abestia 2006an idatzi genuen, Ondarroako Udalak eskatuta. Agustin Zubikarai, olerkari zenduaren omenezko ekitaldiak antolatzen ari ziren, eta abestia guri eskatu ziguten. Guk Zubikarainen olerki bati jarri genion musika.

Iñaki Imaz, Piti. Baina hasierako urteetatik dugu Ondarroarekin harremana. Lehen diskoa atera eta gero Ondarroan egin genituen kontzertu onenak, bertakoek kanta guztiak ezagutzen zituzten eta talde handia bagina bezala deitzen gintuzten. Ondarroa izan zen fuerte sartu ginen lehen herria. Hori guztia oso garrantzitsua da talde hasiberri batentzat.

Stoner soinuaren jarraitzaileak zaretela aitortu duzue askotan: Kyuss, QOTSA, Sharon Stoner... baina disko honetan aurrekoetan baino nabariagoa dela esango nuke.

A.R. Ez dugu nahita bilatu, baina beti entzun izan dugun musika denez, badirudi asimilatu dugula.

I.I. Stoner talde asko daude, baina QOTSA-rengandik hurbilago gaude. Halere beste talde askoren influentzia ere badugu: Muse, Franz Ferdinand... Gure musika ez da *kaña* hutsa, giro desberdinak sortzen ditugu.

Gordinagoa iruditzen zait disko hau aurrekoekin alderatuz; zuzenagoa, trikimailu gutxiagorekin.

I.I. Aurreko diskoetan gitarra asko grabatu izan ditut bata bestearen gainetik, soinua biribiltzeko, baina *Morphinan* hartualdi bakarra grabatu dut gustuko nuen soinuarekin. Eta berdin egin dugu beste instrumentuekin. Diskoa biluzik geratzen da horrela, baina argitasuna irabazten du.

Ruben Gonzalez. Konponketekin berdin egin dugu, behar genituenean baino ez ditugu sartu.

“Kanpora begira idatzi dut
oraingoan ere, eta jarrera
baikorrean gainera. Beste gauza
bat da ikusi ditudan basakeriak
ezin ditudala aldatu”

AIORA RENTERIA, ABESLARIA

Sortuz, grabitatearen aurkako (Oihuka, 2005) hitzak inoiz baino baikorragoak ziren, kanpora begira idatziak. *Morphinan*, kanpoan ikusitakoak izututa, berriz ere barrura begira idatzi duzuela ematen du.

A.R. Ez nago ados. Nik uste dut *Sortuz*eko ildo beretik doazela hitzok. Kanpora begira idatzi dut oraingoan ere, eta jarrera baikorrean gainera. Beste gauza bat da ikusi ditudan basakeriak ezin ditudala aldatu. *Morphina* kantan adibidez, morfina eskatzen dut, ikusitakoak ikusita, lasaitu eta aurrera egin ahal izateko.

Taldea barru-barrutik ondo ezagutzen duen pertsona da Jose Lastra. 2000. urtetik ari da Zea Maysekin teknikari lanetan: “Heldu egin dira, eta hori abestietan duten erabateko kontrolean nabaritzen da. Lehenengo diskoetan kanta ikaragarriak zeuden, baina beste batzuetan kontrola galtzen zuten. *Morphinarekin* aurrenekoz ailegatu dira gura izan duten puntura, entzulea hunkitzeko abildadea galdu barik”. Dr. Deseo taldeko tekla-jole Raul Lomas ohiko kolaboratzailea da bilbotarren diskoetan: “Beti daude bide berriak zabaltzen; oso ohikoa ez den sugarra dute. Inbidiagarria da!”.

Zer bilatu duzue disko honekin? Zer lortu nahi izan duzue?

R.G. Nahita ez dugu bilatu baina disko nahiko eklektikoa lortu ei dugu. Hori esaten dute behintzat, abesti oso desberdinak daudelako.

A.R. Abesti berriak gura genituen. Konposatzea, jotzea eta gustukoak izatea. Batak besteari begiratu eta zirraratxo hori berriro sentitzea.

Morphina egin duzuen diskorik lauena iruditzen zait. Alegia, ez dela ez hain gora ezta hain behera iristen ere. Maila zehatzagoan mantentzen dela.

A.R. Gora-beheren kontua *Sortuz*en galdu genuen, eta orain areagotu egin da. Sekulako tentsioa da kontzertuetan oso maila baxuan denbora luzez mantentzea.

I.I. Horretaz aparte baditugu hamaika abesti infernua hasi eta zeruraino igotzen direnak. Abesti berriak gura genituen.

R.G. Halere *Morphinan* badaude gorabeherak, baina progresioa laburragoa da. Hori ezin dugu kendu, horixe baita Zea Maysen ukitua.

I.I. Emozioekin jolasteko bideak laburtu ditugu, urteekin ikasi dugu hori. Gainera Zea Mays urteekin asko aldatu da. Hasieran, lokalean batzean, argiak amatatu eta inprobisatzen hasten ginen. Denbora arazorik ez eta luzez jotzen genuen ilunpetan. Horrelako kantak

lortzen genituen gero. Orain oso desberdina da kontua: ideia batekin sartzen gara lokalean eta arratsalde batean kanta berri bat lor dezakegu; lehenengo urteetan bizpahiru hilabete behar genituen.

Astero ostera hastera disko honetan sartu duzue, baina aurretik ere jo duzue zuzenekoetan inoiz.

A.R. Bai, *Hondarretik Ondarroara* abestia moduan. *18/98 Anzolan* diskorako konposatu genuen *Astero*, eta *Hondarretik Ondarroako* Udalerako. Halere berriro grabatu ditugu biak.

I.I. Pena da abesti batzuk bildumetan sartzea eta gero haien arrastoa galtzea, *Saizzen (Aurtengo gorakada 2, GOR, 1998)* abestiarekin gertatu den bezala. Gainera ondo geratzen dira disko barruan.

Ruben, instrumentu bitxiak erabili dituzu berriro: *baalama* eta kontrabaxua.

R.G. *Baalama* instrumentu kurdia da, bidaia batean erosia. Eta hor baldin badaukagu erabiltzeko da, gainera oso ondo geratzen da. Kontrabaxua *Take me home*-en sartu nuen abestiari beste soinua bat emateko, eta ez da txarto geratu.

A.R. Kasurik ez! Kontrabaxua oso instrumentu gaitza da jotzeko, trasterik ez duelako, eta aste bitan ikasi zuen! Sekulako meritua du!

Ingelesez idatzi duzue lehen aldiz, bi abesti gainera.

A.R. Eta denbora faltagatik ez genituen hiru sartu! Gehienetan euskaraz pentsatzen ditut abestiak, baina lantzean behin ingelesez etortzen zaizkit burura; gai izango banintz ingelesez egingo nituzke asko. Oraingo honetan Holandan bizi den nire ahizpak lagundu dit hitzekin eta bi kanta sartu ahal izan ditugu.

$C_{17}H_{19}NO_3$ *Morphina*, hitz gutxitan

Zelan ulertzen ditu talde bilbotarrak bere azken disko-ko kantak?

Abiadura handian: Ameriketako Estatu Batuak.

Hondarretik Ondarroara: *Ondarru*.

Circus: Dibertigarria eta desberdina. *Freak Show* filman oinarritua.

Morphina: Errealitatetik segundo batez aldentzeko...

I just turn off the lights: Nahi eta ezin.

Gizakiak gizakia hil du: Gaur egungo gizakion jarrera.

Garden: Ying & Yang. Alde onek beti dute alde txarra.

Astero ostera hastera: 18/98.

Bost-Hamar: *Zea Mays*.

Zure zain: Beñat. Asierren ume jaioberria.

Zauriak: Pertsonon barne garbiketa.

Take me home: *Puntazo* bat.

Hamar urte hauetatik zortzi eman dituzue Jose Lastra teknikari lanetan duzuela. Bosgarren taldekidetzat har daiteke?

R.G. Konfiantza handia dugu berarengan, asko inplikutzen da gainera... Ez da teknikari hutsa, ideiak ematen ditu, beste konposatzaile moduko bat da.

P.I. Estudio batean, nahiz eta ekipo oso ona egon, gustura ez bazaude, ez du ezertarako balio. Lastrak oso ondo lan egiteaz gain erlaxatu egiten gaitu, eta hori funtsezkoa da.

Diskoetxez aldatu duzue, Bonbereneara. Zergatik?

A.R. Diskoetxeek egun ez dute dirurik jartzen, eta dirua geuk jarri behar badugu geure erara egingo dugu. Inoiz ikusi dugun jende profesionalena Bonberenean dago. Gurekiko begirunea izan dute gainera, maitatuak sentitu gara. Eta oinarritzkoa ematen duen arren, hori ez da askotan gertatzen.

Asier Basabek izan duen umeagatik martxoan hasiko duzue bira, eta Dr. Deseok ere martxoan hasiko du berea. Hurbileko taldeak zarete, biak batera ikusteko aukerarik izango dugu?

A.R. Dagoeneko hitzartuta ditugun kontzertuetan ez behintzat.

Raul Lomasek, ordea, erdi irekita utzi du atea: "Batera jo? Ba ez dakit... baina ez ninduke harrituko!". ■

www.argia.com/argia-astekaria
helbidean, elkarrizketaren pasarteak bideoan.

Argitalpenak

Diskoteka

IKER BARANDIARAN

Thrasharen eta deatharen sorkuntza puri-purian

Bergarako pantera beltzek oso gogor egiten dute lan, ia-ia entsegu lokalean bizi izan dira azken urteotan. Horren ondorioz, musika estilo anitzeko eskaintzaz osatutako Danbaca Debagoieneko Musika Lehiaketaren bigarren edizioako irabazleak izan ziren. 90eko hamarkadako thrash gogor eta oldarkorra berpiztu eta death-metalarekin janzten dute; emaitza, zer esanik ez, oso oso indartsua da. Diskoa “azken guda” bailitzan hartu dute eta konponketaz eta garapenez jositako kantu bukaezinez osatu. Hainbestekoa da sortu eta eman gura dutena. Zuzenean ere beste horrenbeste: talde trinko eta oldarkorra aurkituko duzue. Hitzetan gerren zergatia salatu eta mundu arabiarrari atxikimendua adierazten diote. Danbakak eta Gaztelupeko Hotsak-ek kaleratu dute elkarlanean diskoa.

Azken guda
Aby-Kem

GAZTELUPEKO HOTSAK

Iraupena: 43'05"
12,60 euro

ABY-KEM

«Konposatzerakoan izugarri kostatzen zaigu kantua bukatutzat ematea; asko disfrutatzen dugu»

JOSETXO ARANTZABAL / GOIENKARIA

Taldearen izena egiptoeraz da eta diskoan mundu arabiarri keinu asko egiten dizkiozue.

Bata bestearen atzetik etorri da: lehenengo izena bururatu zitzaigun, eta nahiz eta doinu arabiarrak eta flamenkoa beti gustuko izan, hasieran ez genekien horiek lantzen. Gero guk lotu ditugu bi gauza horiek, bai hitzetan eta baita musikan ere. Hitzei dagokionez saiatu gara islatzen munduaren gaur egungo egoera, gerren zergatia... Hemen bizi garenok arabiarren egoeraren erantzule gara.

Askok diote thrasha 90eko hamarkadako soinua dela...

Musika egiterakoan ez gara oinarritzen gaur egungo taldeetan; atzerago jotzen dugu, nahiz eta gaur egungo ukitu batzuk gehitu. Dena dela, gu bizi-bizirik gaude. Hastapenetan ez zenuten hain musika oldarkorra egiten.

Egia da. Lehen egiten genuen thrasha bestelakoa zen. Poliki-poliki, taldeak aurrera egin ahala, emaitzari indarra, amorrua... batu dizkiogu; eta hitzak ere oso gogorak dira, salaketa egiten dugu. Errealitatea gero eta sakonago ezagutu ahala, gogortu egin gara. Hori da gorputzak eskatzen diguna.

Sinisten duzue musika lehiaketetan? Nolakoa izan da zuentzat Danbaca musika lehiaketan parte hartzea?

Danbakan parte hartzen bi alditan saiatu gara. Lehenengoan ez ginen sailkatu, baina bigarrenean irabazle izan ginen. Lehiaketak musikaren eta artearen aldekoak badira, hori bada helburua, sinisten dugu; eta Danbaca horrela ikusten dugu. Horri esker diskoa grabatu eta kaleratu dugu; baina zorte hori izan ez bagenu, guk aterako genuke.

Disko honetan zortzi eta bederatzi minututako kantuak grabatu dituzue, garapen eta konponketa handiekin. Sinpletasuna alboratu egiten duzue?

Sinpletasuna behar bezala eginez gero, ondo dago. Baina guk kantuak garatzen ditugun moduan odiseak bihurtzen dira. Konposatzerakoan izugarri kostatzen zaigu kantua bukatutzat ematea; asko disfrutatzen dugu.

Liburutegia

PILAR IPARRAGIRRE

Es y no es un
cuento

Eva Forest

HIRU

130 orrialde

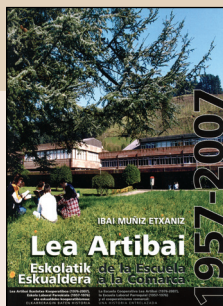
12 euro

Eva Foresten
ipuin errealistak

Historian gertatutakoak ahaztea ez zela komeni pentsatzen zuen Eva Forestek, eta ahanzturaren kontrako borroka egin zuen bere idazlan orotan. Ahalegin horren erakusgarri dugu *Es y no es un cuento*, Hiru argitaletxeak kaleratu berri duen liburua. 1985ean *Punto y Hora* aldizkarian plazaratu ziren lanak dira ia guztiak. Eva Forestek liburu honetan kontatu dituen gertaeretan halabeharrez protagonista izan zirenei buruzko gogoeta egiten da: Jose Miguel Beñaran *Argala*, Mikel Zabalza edo Joseba Arregi, besteak beste. Baita haien berrero izandakoen aipamena ere.

Fantasian oinarritutako ipuinak

dira, baina garaiko errealitateak asko dute, adibidez PSO-Eren agintaldian indarrean jarritako legeei buruzkoak edo GALen terrorismoaren ingurukoak. ■

Lea Artibai. Eskolatik
Eskualdera. De la
escuela a la comarca

Ibai Muñoz Etxaniz

LEA ARTIBAI IKASTETXEA

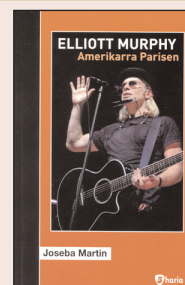
204 orrialde

50 urtez martxan egondako lan
ikastetxe baten historia

Lea Artibaiko Lan Eskola Parrokialak (1957-1976) duela 50 urte baino gehiago ireki zituen atea. Bertako Ikastetxe Kooperatiboa (1976-2007), berriz, hogeita hamar urte betetzera doa. Urteurren horiek direla-eta, eskolako ikasle izandako Ibai Muñoz Etxanizi zentroaren historia jasoko zuen liburua egiteko eskatu zituen ikastetxeako arduradunek. Jarritako baldintzak, honakoak: liburua ez zen eskolaren gaineko anekdota hutsen bilduma izan behar, haren bilakaeraren ikerketa baizik. Eta horretan ahalegindu da egilea, Eskola Parrokialaren sortzeaz gainera, Markinaldeko mugimendu sozial kristauak eta kooperatibismoa jasoz, protagonista anitzen ahozko lekukotasunak eta gaiari buruzko hainbat agiri bilduz. ■

Elliott Murphyren
biografia euskaraz

Gaztelupeko Hotsak diskoetxeak sortua da *Bosgarren haria* bilduma. Adituen eta zaletuen laguntzaz musikaren ikuspegi historiko-kritikoa eskaini nahi duten liburuz osatua dago. Irakurterrazak eta argazkiz apainduak argitaratzen dira eta egilearen iritziak azaltzen dituzte. Oraingoan, Elliott Murphy dugu protagonista. 1989tik Radio Euskadiko *La Jungla Sonora* saioa zuzentzen duen Joseba Martin da liburuaren egile. Berarentzat, Elliott Murphy ez da rock munduko ohiko pertsonaia: ez du disko askorik saltzen, ez da telebistan maiz agertzen eta bere musika ez da irrati-telebistetan asko entzuten. Baina Europan 150 bat kontzertu eskaintzen ditu urtero, eta mila-k jarraitzaile biltzen ditu. Gainera, Bilbo du jotzeko leku kuttunenetakoa. Horregatik konposatu zituen *Green river* eta *Bilbao Bo Diddley*, adibidez. ■

Elliott Murphy.
Amerikarra
Parisen

Joseba Martin

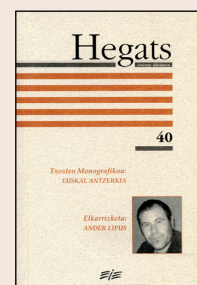
PAPER HOTSAK

178 orrialde

12 euro

Euskal antzerkia
gogoetagai

Hegats literatur aldizkariaren 40. zenbakian jorratzen diren gaien artean, Alaitz Olaizolak eta Aizpea Goenagak aurkeztutako literaturbideak daude. Hala nola Xabier Mendiguren Elizegik osatutako kritikabidea, *Toribio Alzaga eta euskal antzerkiaren sorrera* izenburua duena. Euskal Antzerkiari buruzko txosten monografikoa ere argitaratu dute, besteak beste honako testuak biltzen dituen: Patri Urkizuren *XX. mendeko euskal teatroaz ikuspegi orokorra*; Eneko Olasagastiren *Antzerkiaren etorkizuna: erroetara itzultzea*; eta Oier Guilanen *Euskal teatroaren zirraborra, zipriztinak, zirrikituak eta...* Horiez gain, Irune Berro kazetariak Ander Lipus izenez ezagunagoa den Inigo Ibarrari (Markina, 1971) egindako elkarrizketa ere bildu dute. Antzerki antropologoa, zuzendaria eta aktorea da Lipus eta Antzerkiola Imaginarioko sortzaile izan zen. ■

Hegats

Batzuen artean

EUSKAL IDAZLEEN

ELKARTEA

128 orrialde

7 euro

Salbatore Mitxelena XXV.

Batzuen artean

ZARAUZKO UDALA

186 orrialde

Salbatore Mitxelena literatur lehiaketaren uzta

Zarauzko Udalak urtero antolatu ohi du Salbatore Mitxelena literatur lehiaketa. Herriko eskoletako haur eta gazteak dira partehartzaile. 2006ko ipuingintza eta olerki sailean saridunak hauek dira: Deñe Arrieta, Jon Etxeberria, Lore Aranburu, Irati Ugalde, Ane Zulaika, Beñat Isasti, Maddi Taboada, Ane Lazkano, Karmele Martinez de Cabredo, Bingen Eceiza, Ainara Azkue, Irati Idiakez, Lore Zumeta, Aizpea Agoñes, Lore Pedrosa, Jorge Aduna, Aitor Martínez, Ainhoa Albizuri, Ane Aizpurua, Iñigo Arin, Naroa Etxeberria, Maider Esnal, Iñigo Oca-

mica, Jon Andoni Urdangarin, Oihan Larrañaga, Izaskun Larrañaga. eta Itziar Unanue. ■

Zapata gorriak jantzeari uko egin zion printzesa

Haurrei zuzendutako bilduma berri bat plazaratu du Ibaizabal argitaletxeak, Oker izeneko. Aurreneko zenbakian, Yolanda Arrietak idatzi eta Aitziber Alonsok marraztu duten *Oinutsik jauregian* izeneko kontakizuna agertzen da. Istorioaren korapiloa hauxe da: jauregi batean, bakoitzak bere jantzia zeukan. Erregeak galtzontzilo horiak, erreginak titi-zorro berdeak eta printzesak zapata gorriak. Baina printzesak uko egin zion zapata gorriak jantzeari. Zer egin orduan? ■

Oinutsik jauregian

Yolanda Arrieta

IBAIZABAL

24 orrialde / 6,95 euro

FELIPE JUARISTI

«Bizitzari aurre egiteko modu asko dago. Politena, barrea»

Zer dela-eta idatzi duzu nobela umoretsua?

Nik umoregilea izan nahi nuen, baina inork esan ez zidanez non ikasi behar zen horretarako, ez non zen umoregile onen ikasketa handien fakultatea, atzizkiarekin geratu nintzen: alegia, umorerik gabeko egilea. Ez da niri umorea bost axola zaidalako, ezta gutxiagorik ere. Baina idatzi ditudan liburuen artean gutxi dira umorezkoak, serioak izan dira gehienak.

Etxearen negarra ez.

Ni ez naiz gizon serioa. Hala banintz, ez nintzatekeen idazle izango, Kutzako langilea edo udaleko funtzionarioa baizik. Uste dut bizitzari aurre egiteko modu asko dagoela, eta politena barrea dela. Baina barre egitea gaizki ikusia dago. Gizartean errazago onartzen dira negargarriak barregarriak baino. Oso jende gutxi egiten du barre bakean, haurrak, eroak edo adinekoak izan ezik. Baina barrea oso serioa da. Hain serioa, ezen hilgarria ere izan baitaiteke.

Hilgarritzat jo behar al dugu zure nobela hau?

Ez. Nik ez dut esango berau irakurtzean barrez hilko zaretenik; ez nuke halakorik nahi; jendeak hatzez seinalatuko ninduen eta esan ere bai, ozenki gainera, “horra hor barrez hiltzen duen gizona!”. Ez da parte onekoa. Dena dela, aukeran, hobe barre eragile izan, barre eraile baino. Liburua, benetan gertatutako kontu batetik sortua da. Bikote bat ari da etxe bila, bere garaian andregai eta biok aritu ginen bezala. Kontatuko banu zenbat ikusi genituen eta zer desastreak! Eta orain etxe bat egoera onean aurkitzea lehen baino zailagoa da, oso zaila.

DANI BLANCO

Felipe Juaristiren lehen umorezko nobela

Bizitzak aurpegi asko dauzka, eta batzuetan denak ez dira uste bezain logikoak eta arrazoizkoak. Antzeko zerbait gertatzen zaie Felipe Juaristik bere aurreneko nobela umoretsuan aurkezten digun bikoteari eta haien alabatxoari. Egoera nahiko surrealista eta umoretsuak irudikatu ditu egileak. Elkarrekin bizitzera joan nahi duen bikote bati etxe bila dabilen bitartean gertatutakoak azaldu ditu. Bitartean, nes-

karen amaren etxean bizi dira, haren txakur eta katu guztiekin. Amak izugarri maite du alaba, baina ez hainbeste hark laguntzat hautatu duen gizona. Alabak gizona pikutara bidaltzea nahi luke, eta horretan ahaleginduko da tai gabe. Gazteek garbi dute etxe propioa behar dutela, bikote izaten jarraitu nahi badute behintzat. Gainera, nes-

Etxearen negarra

Felipe Juaristi

ELKAR

110 orrialde

10,50 euro

ka haurdun dago. Baina etxea aurkitzea oso-oso zaila egiten ari zaie. Azkenean, neska sei hilabeteko dagoenean, Donostiako Amara auzoko tren geltokitik irteten eta “alokagai” hitza irakurriko dute etxe batean. Hantxe aurkituko dute aterpea. Hori bai, azken solairuan. Gaitzerdi, etxeak igogailua du; baina horrek ere kapritxosoa izan behar! ■

egileari galdezka

Ezpalak

JON TORNER

Bernardo Atxagaren *Soinujolearen semea* nobelak Italiako Grinzane Cavour saria irabazi du atzerriko narratibaren arloan. Asteasuarra Irabazle Handien sari berezia jasotzeko hautagaien artean ere badago. 2008ko sarien banaketa ekainean egingo dute Grinzane Cavour izeneko gazteluan, Italiako Piemonte eskualdean.

Photomuseum Zarauzko Argazki eta Zinema Museoa *Erretratu* izeneko erakusketa izango da ikusgai martxoaren 16a arte.

XIX. mende amaiera-koak dira irudi gehienak. Erakusketak lehenengo aldiz aurkeztu du Gipuzkoa Donostia Kutzak Photomuseum utzi duen fondoaren zati bat.

Isabel Diaz Moran musikologo bilbotarrak eta Easo abesbatzak jasoko dute aurtengo Donostiako Orfeoia eta Euskal Herriko Unibertsitateak urtero banatu ohi duten musika alorreko saria. Abesbatzaren 68 urteko ibilbidea eta Diaz Moranez idatzitako *La canción para voz y piano en el País Vasco entre 1870 y 1939* (Ahots eta pianoaren kanta 1870 eta 1939 arteko Euskal Herrian) liburua saritu dituzte horrela.

XX. mendeko artelanak ikusgai Bilboko Arte Eder museoan

Bilboko Arte Eder museoan erakusketa berezia izango da zabalik martxoaren 2a arte. Museoan ikusgai dauden obrak XX. mendeko arte bilduma bat osatzen dute. Euskal Herriko bildumagile baten obrak dira baina ez du bere izena ezagutzera eman nahi izan.

Egile askoren lanak daude tartean, besteak beste Kandinski, Picasso, Blanchard, Miro, Tapies eta Chillidarenak. Guztira 63 obrek osatzen dute bilduma, 48 margolanek eta 15 eskulturek.

Eibar.org berritua

EIBAR.ORG elkarteak guztiz berritutako webgunea aurkeztu du eta eduki guztiak euskara hutsean izango ditu hemendik aurrera. Herri komunikabide baten antzeko funtzionamendua izango duela azaldu dute elkartearen kideek. Gainera, guztiz aldatutako diseinuarekin batera, atal berriak ere ikus daitezke: albisteak, agenda, eguraldia, blogak eta herritarren zoriarteko atalak.

Software sozialean lehenengo urratsak eman ditu MUK

MONDRAGON UNIBERTSITATEAK (MU) blog plataforma (<http://blogs.mondragon.edu/>), blog batzailea, wiki plataforma eta Facebook komunitatean lan talde bat sortu berri ditu. Web 2.0k eskaintzen dituen baliabideak erabilita, software sozialaren bitartez, unibertsitatea lehen urratsak egiten hasi da, edukiak eta ikasleekiko harremanak beste modu batean kudeatzeko. Lau baliabide hauek MUKo bi irakasleek sortu dituzte, Iñaki Arenazak eta David Sanchezek.

Gorka Arresek *Bazka.info* webgunean: «Goncourt Sarian idazleak 50 euroko txekia jasotzen du. Nobelak hobesten dituen sari honek metafora maite du: irabazia, benetako saria —Goncourt-ean bezala gainerako sari ospetsuetan— liburuaren salmentan dago, sariak lantzamendua suposatzen duelako, alde aurretiko publizitatea daukalako, eta Frantziak badaukalako bizitza literario bat (...) Euskadi Sariak 18.000 euro idazlearentzat, liburuarentzat... Liburuak egin dezala betiko bide tristea, bera ere triste “Euskadi Saria” dioen faja ipinita. Zenbat salduko du? Iritsiko da institutueta? Ahituko ote da edizioa? Zenbat berrinprimatu? Ez ote zaigu erdia (eta gehiago) almagazentean higatuko? Itzulpena ordaindua du, ordea, Euskadi Sariak. Baina zertarako itzultzen gara/dugu, esate baterako, euskal ipuinaren antologia Renoko Unibertsitatean publikatzen baldin bada ingelesez, literatura zirkuituetatik kanpo, euskal ipuina fakultatean ikertzeko bitxikeria balitz moduan? Ez daukagu sarerik gure literatura munduan zabaltzeko».

Alaitz Olaizola antzerki idazleak *Diario Vascon*: «Antzerkiaren barruan gabiltzan idazleok beti pentsatzen dugu publikoarekin, eszenarekin, alderdi praktikoekin. Alde horretatik, oholtzarako pentsatutako lanak idazten ditugu (...) Posible da norbaitek pentsatzea saritutako lanek ez dutela eszenarako balio, baina nik askotan pentsatzen dut ez dituztela ezta irakurri ere egiten. Oro har, harremana falta da idazlearen eta antzerki taldeen artean».

Gorka Argandoña ‘Ekain’, *La Puta People* komiki liburuaren egileak *Xirikan*: «Gaur egun, telebistetan eta hedabideetan korporazio handiek faltatzen duten errealitatearen aurrean, komikiak gauzak modu gordinagoan eta azalik gabe erakusteko aukera ematen dizu. Nolabait, gehiago bustitzeko aukera ematen du, nahiz eta azken aldian *El Jueves* aldizkariarekin ikusi den bezala, mugak geroz eta agerikoagoak diren».

Banpiro, ez dakit, interesgarriak

Vampire Weekend, Vampire Weekend
(XL Recordings, 2008)

Ados, aurreneko diskoari taldearen izen bera jartzea ez da oso originala. Hortik aurrerakoa, ez dakit originala, baina freskoa behintzat bada. New Yorkeko (AEB) Columbia unibertsitatean elkartu zen Vampire Weekend laukotea. Campusa hiritik urrun dago eta ikasleen festetan jotzen aspertu ziren hasieran. Gero Sagar Handiko klubetan zer egiteko gai ziren erakusten hasi eta kontzertuetan lepo zuri berriak azaldu ziren banpiroen letaginentzat. Ahoz ahokoak funtzionatuko zuen, ez dakit, baina hozkaka-hozkaka orain XL Recordings zigiluarentzat —besteak beste The White Stripes-en diskoetxea— aurreneko lan luzea grabatu dute. Dracula kondeari ere irribarrea ezpaineratuko liokeen diskoa da. Xalo, Paul Simonen *Graceland* ezagunaren bidea jarraitu dute ahotsaren melodiek, baina 1980ko hamarkadako soinu kafearen filtrotik pasata. Ez espero gehiegizko sintetizadorerik, tarteka eta behar denean bakarrik sakatu dituzte teklak. Gitarren soiltasunean eta bateriaren jolasen datza graziaren parte handi bat. Egiten dutenak oso sinplea ematen du, erraz sartzen da belarritik, baina kantu bakoitzaren oinarri erritmikoa landu egin dutela igartzen da.

Halako kutsu, ez dakit, *afro* bat antzeman daiteke diskoa

osatzen duten hamaika kantuen baterietan, eta horren gainean eraiki dituzte euren pop doinuak. Beharbada hori

da eszena *indie*-ari egin dioten ekarpenik, ez dakit originala, baina interesgarriena behintzat.

Bukaerarako utzi dut baratxuria. Abeslariaren ahotzak goiko notetan karranka egiteko joera du eta horren erruz, zenbat eta entzunaldi gehiago egin, orduan eta errepikakorragoa egingo zaizu diskoa. *Peccata minuta* azken aldian buztin berarekin egindakoak diruditen talde anglosaxoien artean zerbait, ez dakit, desberdina ekarri duten lau gazte hauentzako. Ea arrakastarik ez duten. Pena litzateke industriaren erritmo kriminalek derrigortuta disko hau lantzeko hartu duten denbora ondorengoetan ez hartzea.

GORKA BEREZIARTUA

kenzazpi

www.kenzazpi.com • www.pserrano.com

“Argiak” diskoaren aurkezpen kontzertua

kenzazpi
taldearen eskutik.

Urtarrilaren 29 eta 30ean, arratsaldeko 8etan **Bilboko Arriaga** antzokian.

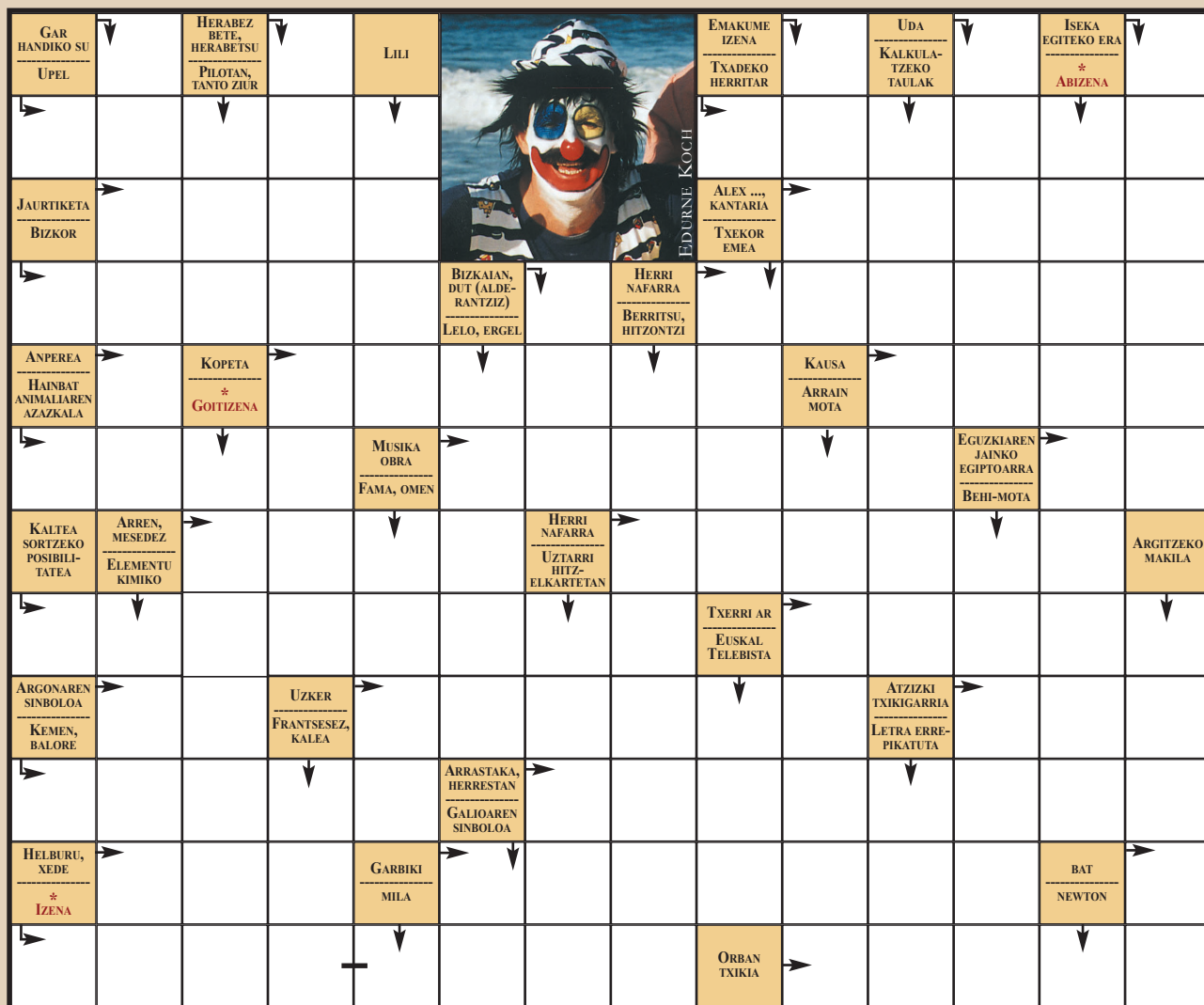
Disko berria!

Denbora-pasak

ANA ZAMBRANO

Hitz gezidunak

Sudokua

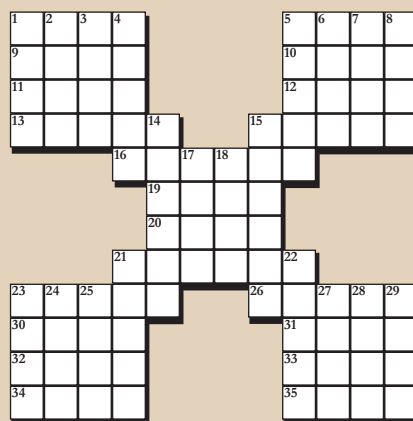
GuruXegramak

EZKER-ESKUIN:

1. Eguzkia. 5. Ehun mota. 9. Elementu kimiko. 10. Landare lekadun. 11. Eskaini. 12. Denbora orotan. 13. Lasaia. 15. Iskanbila. 16. Zerbaitetan jakinduria duena. 19. Ukan. 20. Intsektu mota. 21. Atzerritar. 23. Dirudienez. 26. Ihar. 30. Labeko pala. 31. Jaramon. 32. Zur. 33. Asiako estatua. 34. Bazter. 35. Haur txiki.

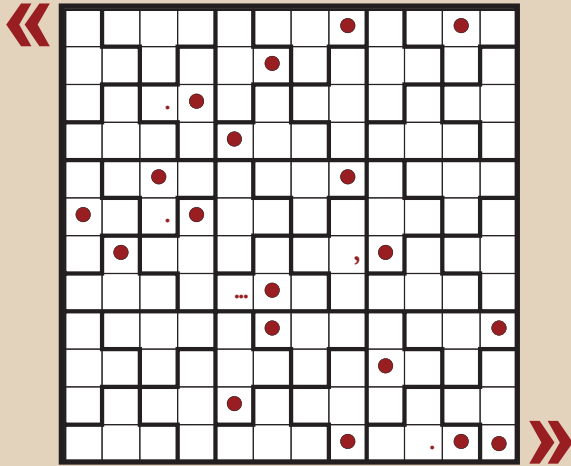
GOITIK BEHERA :

1. Zeren. 2. Adarraren muturra. 3. Argi-izpi. 4. Larruzaleko gaixotasuna. 5. Britainia Handiko moneta. 6. Larruzalean hazten den hari-formako luzakina. 7. Esku bakoitzean bost ditugu. 8. Gipuzkoako kostaldeko udalerria. 14. Esangura. 15. Anitz. 17. Zimur. 18. Opil. 21. Azkenaurreko hil. 22. Lohi, likits. 23. Apaiz. 24. Naiz. 25. Truke. 27. Euskal mitologiako emakumezko jeinua. 28. Adierazi. 29. Azeri.

Puzlea

Koka itzazu beheko piezak goiko puzlean eta Jon Jakak, Bilintx liburu-dendako sortzaileetako batek, esandako esaldia irakurriko duzu.

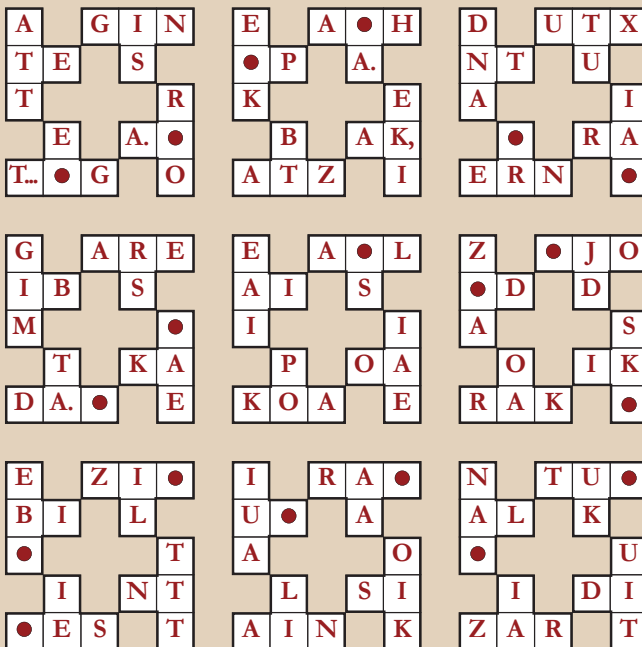
Kike Amonarrizen umorea

Kolpea

Hauteskunde kanpainaren azken astean gaude. Emakume batek kalean erori eta sekulako kolpea hartu du. Kasualitatez, une horretan Sarkozy pasa da ingurutik, 137 kamera, 18 kazetari eta 56 argazkilarirekin. Emakumea erortzen ikusi orduko, Sarkozy inguratu eta altxatzen lagundu du:

- Ondo al zaude?
- Bai, bai, lasai....
- Ez al nauzu ezagutzen?
- Aibal Sarkozy zara eta!
- Bai, emakumea! Eta lagundu zaitudala ikusita, pentsatzen dut igandean nire aldeko botoa emango duzula, ezta?
- Aizul! Kolpea ipurdian hartu dut, ez buruan!

Soluzioak

6	5	9	2	3	1	4	7	8
3	8	7	5	4	9	1	2	6
2	4	1	6	8	7	9	3	5
7	1	6	4	5	3	2	8	9
9	2	5	7	6	8	3	1	4
8	3	4	9	1	2	5	6	7
1	7	3	8	9	5	6	4	2
4	9	8	3	2	6	7	5	1
5	6	2	1	7	4	8	9	3

S	H	L	P	E	L	K	U	T	I	R	O	A	Z	K	A	R	O	A	B	E	K	O	K	I	K	A	R	I	E	R	P	E	A	D	A	G	I	O	R	A	O	T	O	I	L	A	K	A	B	E	T	Z	A	R	R	I	S	K	U	A	A	K	E	T	Z	A	D	O	R	E	T	A	T	A	R	R	E	Z	I	T	U	G	A	R	B	I	R	O	I	A	J	O	X	E	M	A	R	I	O	R	I	N	A
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

L	I	H	O	I	L	A	R	B	E	T	I	A	R	A	Z	O	A	D	I	T	U	A	I	Z	A	N	E	U	L	I	A	R	R	O	T	Z	I	M	E	L	K	A	S	U	I	R	A	K	I	N	I
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

PUZZLEA:

Gutxitu da liburu kontsumoa. Aisialdirako eskaintza hazi egin da. Telebista kateak, Internet... Gizartearen joera aisialdi pasiboa praktikatzekoa da. (Jon Jakak)

gure!
arteak
euskaraz

BFA
DFB
Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación
Foral de Bizkaia

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

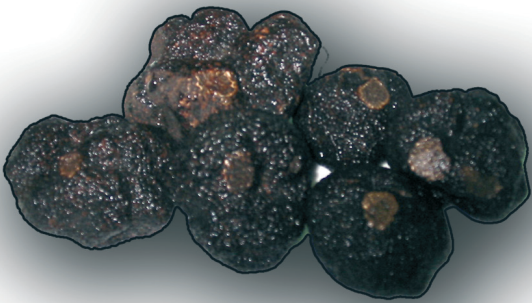
TESTUA ETA ARGAZKIAK:
GORKA AZKARATE

Lizarrako merindadea (Nafarroa)

Boilurraren arrastoen atzetik

Sekretu ugari ezkutatzen du Lizarrako merindadeak. Horietako bat boilurra da, gaztelaniaz *trufa* eta frantsesez *truffe* esaten zaion onddoa. Naturak ematen dituen fruituen artean misterio kutsu handiena duenetakoa da, zalantzarik gabe. Inguruotan, ordea, urtetako jardun isilaren ondoren, merindadeko boilur biltzaileak haren sekretu gehienak ezagutzen ari dira. Hala, 2007an ireki berri duten museoan bildu dute boiluraren inguruko jakintza guztia. Lehenago, nekez ahaztuko dugun txango ederra egitera gonbidatu nahi dugu irakurlea, non eta boilurraren eremuan bertan.

Boilurra da Lizarra inguruko labar ikusgarriek
gordetzen duten altxorretako bat.

Nafarroako hego mendebaldeko eskualdea da Lizarrako merindadea, Urbasa eta Andia mendilerroen muga naturaletik hasi eta Ebro ibaiak bustitzen dituen lur emankorretara doana. Ertz guztietatik dario historia eskualdeari, ez baitu alferrik zeharkatu mendeetan Done Jakue bideak. Artean ere oparoa da, ermita eta monasterio erromaniko andana horren adibide.

Lizarra da eskualdeko hiriburua, XII. mendeko hiri monumental paregabea, Erdi Aroko garai oparoen lekuko. Aipagarriak dira, 13.000 biztanleko herri honetan, Nafarroako erregeen jauregia –XII. mendekoa–, garai bereko San Pedro Ruakoaren eliza, eta beste hainbat eraikin.

Euskararen aztarnak

Andres Iñigo euskaltzainak 2004an kaleratutako txostenaren arabera, zalantzarik ez dago Lizarrako merindadeko eremurik handiena euskalduna izan zela garai batean, toponimia eta agiri zaharrei men eginez bederen. Eskualdeko hiriburuaren izena bera jatorrian euskalduna izateaz gain –Lizarra, beranduago sortu zen Estella izen erromantzeak poliki-poliki baztertu zuena–, asko dira merindadean euskal izen gardenak dituzten ibarrak (Berrotza, Gesalatz), herriak (Aramendia, Iturgoien, Oteitza) eta bestelako mendi, erreka, zelai, bide, soro eta abarrak. Agiriei dagokienez, aipagarria da, esaterako, 1561ean Lizarran inprimatu eta Nafarroan argitaratu zen euskarazko aurreneko liburua, Santxo Eltsoren dotrina. Hortik aurrera, ibarraren iragan euskaldunaren erakusgarri diren hamai-ka dokumenturekin egin lezake topo ikerlariak.

Hizkuntza bizia galdu bazen ere, lizarratarren euskal kontzientzia historikoa eta euskaltzaletasunaren hazia ez zen galdu nonbait, azkeneko hiru hamarkadetan, Lizarra Ikastola proiektua eta beste hainbat ekimen abian jarri zirenetik, egiaztatu ahal izan den bezala. Kontzientzia biziberritu horren ondorioz, gaur egun euskara

karrikako hizkuntza ere bada, neurri batean, Lizarran.

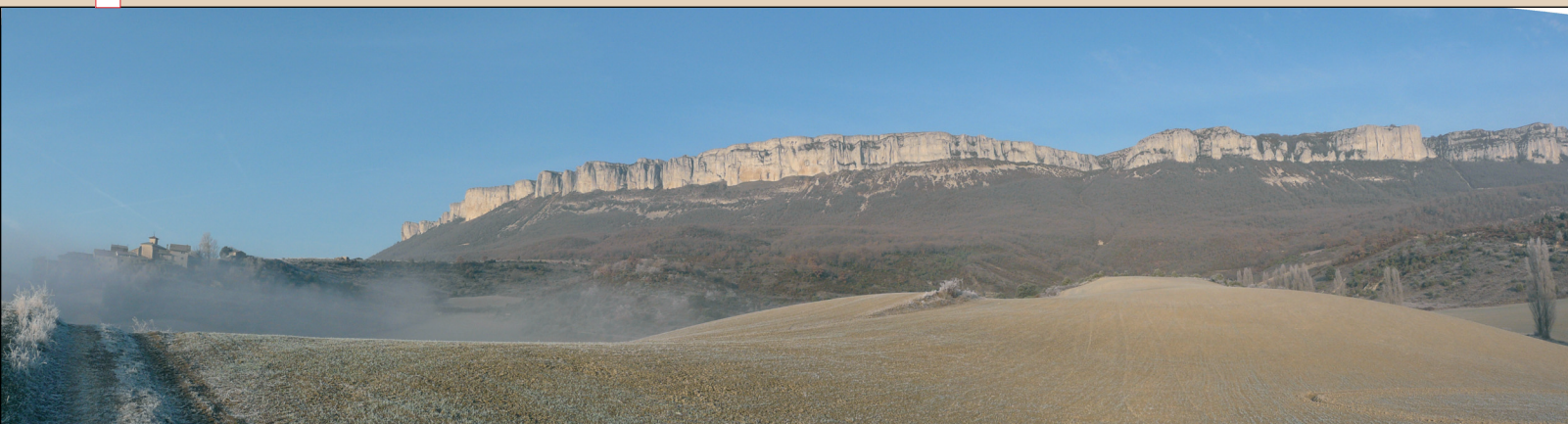
Allin eta Metauten ibarrak

Lizarra iparraldean dago Allin udalerria, Urederra erreka bustitzen duen ibar malkartsuan, mendebaldean gure txangoaren jomuga den Lokiz mendilerroa, eta ekialdean San Fausto eta Etxabarriko haitzak dituela. Hamar herrixkek osatzen dute udalerria, zortziehun biztanle

pasarekin. Metauten ibarrak, berriz, sei herrixka eta hirurehun biztanle inguru ditu. Ibarrok eskaintzen duten erakargarritasunik handiena herrixka txikien lasaitasuna eta eremu natural zoragarria uztartzean sortzen den atsedenerako ingurune paregabea da, zerbitzu guztiak eskaintzen dituen Lizarratik minutu gutxira, beti ere.

Lokiz mendizerran zeharreko itzuliak Muneta, Aramendia eta

Bi paisaiaren kontrastea agerian: lautada horixka lehen planoan, eta labar garaiak atzean.

Ganuzako herri-guneak bisitatzen ditu. Horietako edozeinetan eman dakioke, beraz, txangoari hasiera. Muneta aukeratuz gero, ordekan egingo ditugu lehenengo lauzpabost kilometroak, zangoak berotzeko modu egokienean. Hartara, Lokizeko mendizerratik jaitsiera azkarra egin eta abiapuntura itzuliko gara zuzenean, amaieran herririk herriko zeharkaldi nekosoagoa egin beharrik gabe.

Labar ikusgarriak

Muneta atzean utzi eta hortik gertu dagoen Aramendia herrira helduko gara luze gabe. Lokiz mendizerraren ertzari paralelo zaion bide zabalari jarraiki, haranaren bestaldean dagoen Ganuzako herrirantz joko dugu. Ganuzatik abiatzen da Lokiz mendizerrako eremu garaiera heltzeko bidexka bakanetako bat, Santiago baselizara doana hain justu. Izerdi pixka bat

isuri eta maldaren azken zati bihurria zenbait harlosa edo gaindituz osatu ondoren, Ganuzako harratera helduko gara eta Lokizeko Santiago baseliza –XIII. mendekoa, inguruko nekazarien bileren topaleku izan dena– hautemango dugu bertatik oso gertu.

Mendizerrako ertza hainbat kilometrotan hedatzen den zorabiatzeko labarrak osatzen du, baina bestaldean paisaia oso bestelakoa da: mediterraneatzen landaredi itxiak estaltzen duen lautada amaigabea. Kosme deuna eta Damian deunaren baselizatik gertu dagoen Lokiz gailurra da mendizerrako zati horretako puntu garaiena (1.115 m), eta bertara abiatuko gara, osterara haranera jaitsi aurretik. Lokizeko Santiago ermitatik gertu mendizerraren ertzeratzen inguratzen ez dagoenez –landaredia oso itxia baita–, sapalda zeharkatzen duen bide zabaletik egingo ditugu ondorengo kilometroak, harik eta,

Sartzaleta gailurretik hurbil, landaredia apur bat urritu eta, orduan bai, amildegiaren ertzean bertan ibiltzeko aukera izan arte.

Sartzaleta gailurrera heldu eta behakoa hankapean dugun Lizarrako merindadera zuzenduz gero, ikuspegi paregabearekin egingo dugu topo: Monjardin, Jurramendi sonatua, Urbasa... Hegoaldean, berriz, Kodes eta Kantabria mendizerrak. Xenda bihurriaren arrastoa jarraituz, Aramendia lepoa pasa eta Pirinioetako Posets mendian zendu zen Lizarrako mendizale baten oroimenezko postontzia aurkituko dugu Ibirin gailurrean (1.100 m). Landaredia oso itxia da inguru horretan, eta arretaz jarraitu xendari. Txangoa amaitzeko, pagadi eder batean dagoen Lokiz gailurrera (1.115 m) iristea besterik ez da falta, metro gutxi igoera laburrean. Ondoren, Galdeano eta Muneta aldera jaisten den xendari jarraituko diogu, jaitsiera azkarrean abiapuntura helduz.

Boilur bilketa

Nafarroan sarrien aurkitzen den boilur beltz (*tuber melanosporum*) bilketa azarotik martxora bitartean egin ohi da. Adituen iritziz, urtarrilean bildurikoak izan ohi dira kalitate onenekoak.

Eskarmentu handiko aditua behar du izan, beste ezeren gaintik, boilur biltzaileak; inguruaren ezagupen zehatza ezinbestekoa izateaz gain, pazientzia ere sobera behar da, hura bilatzea ez baita zientzia zehatza. Biltzailearen laguntzaile aldentezin den zaku-

rrak mendia usnatuko du, harik eta boilur zantzuekin topo egin arte. Orduan, boilurra lurpetik erauzi behar da kontu handiz, sarritan laban berezi baten laguntzaz. Ondoren, zuloa itxi behar da, gerora ere bertan boilur berriak erne daitezten. Eta, nola ez, lurpetik erauzi berri den boilurra zaku-rraren muturrean paratu behar da, hark usnatu eta ondorengo boilur bilatze saioetarako lurrina uneoro presente eta xede bakarra izan dezan.

Diamante beltza

Boilurra lur azpian bizi den onddoa da. Haren ezaugarri nagusia inguruan duen zuhaitz baten sustraiei elkarturik bizirautea da. Zuhaitzak berak ere jasotzen du elkarkidetzaren horren onurarik. Onddoak zuhaitzarengandik lortuko ditu beharrezko dituen karbohidratoak, eta zuhaitzak, berriz, bere sustrai amarauna hedatuko du boiluraren bitartez, sustantzia elikagarri gehiago xurgatuz.

Boilurra, nolabaiteko borobiltasuna duen fruitua izanagatik, ez da, gehienetan, forma oso erregularrekoa, eta pikorrak izan ohi ditu bere azalean. Intxaur baten neurria izan ohi dute txikienean, eta pilota bate-

Boilurrari buruzko museoa ere bada

BERTA BUZUNARIZ

Metauten herrian dago Boilurraren Museoa. Errepide nagusietan ez da museo ingurura gidatuko gaituen seinalerik falta, beraz erraza da bertara ailegatzea. Urte guztian dago zabalik, udan asteartetik igandera bitar-

tean eta uda garaitik kanpo ostiral eta asteburuetan. Bisita gidatuak antolatu ohi dituzte nahi izanez gero. Informazio gehiago museoaren webgunean: www.museodelatrufa.com.

na, handienek. Pisua, berriz, 10 eta 60 gramo artekoa.

Non aurkitu?

Lizarrako merindadeak, Nafarroako beste zenbait eremuk bezala, ezaugarri egokiak ditu boilurraren kokaleku izateko. Alegia, mediterranear klima epela baina hezea. Harizti eta artadietan aurki daiteke on-ddoa usu –baita hurritzak edo zumelak dauden basoetan ere–, 600 eta 900 metro bitarteko toki eguzkitsuetan. Izan ere, ezinbestekoa da eguzkiak boilurrari zuzenean eragitea. Zuhaitz mota horien inguruan, gainera, ez da bestelako landaredirik sortzen, eta hori mesedegarria du bere garapenerako. Zuhaitzarekiko kontaktua nahikoa baitu, finean.

Boilurraren lurrina

Bere muinean esporak sortu ahala, boilurra lurrin bizia hedatzen hasten da. Horrela, lurpeko ondoko berezi horrek animalia askoren arreta bereganatuko du. Kontuan izan behar da gizakia ez dela lurrin hori hautemateko gai berau lurpean dagoenean, baina bai animalia ugari: zerriak, basurdeak, zakurrak, azeriak... Horieta, zakurra omen da gure lagunik onena, eta hala da behintzat diamante beltza biltzeko garaian. Zakurra eta gizakia, ohiko bikotea Lizarrako merindadeko basoetan. ■

Goiko argazkian, Lizarrako merindadeko lautada. Behean, eskualdeko hiriburua, Lizarra, Erdi Aroko aztarna askoren gordelekua.

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

ENTOMOLOGIA

Eltxoen aurka edozerk balio du

ELTXOEN HOZKAK, deserosoa izateaz gain hainbat gaixotasun transmititzen ditu, malaria, paludismoa eta dengea besteak beste. Baina eltxo guztiek ez dute hozka egiten; arrautzak jarri behar dituzten emeak dira ugaztunen odoleko proteinen bila joaten direnak.

Emeek hozka egin ondoren, eta xurgatu-tako odola metabolizatzen ari diren bitartean, nitrogenoa askatzen dutela behatu du Arizonako Unibertsitateko ikerlari talde batek; zehatz esanda, *Aedes aegypti* eltxo espeziean aurkitu dute portaera hori.

Aurkikuntzak bide berri bat zabaldu du eltxoen aurkako borrokan. Odolez lepo dauden emeek nitrogenoa askatzea galara-

Aedes aegypti espezieko eltxoa, pertsona baten azalean otordua egiten.

Osasuna

JABIER AGIRRE

Edaten dugunarekin kontuz

GAUR EGUN osasunaren inguruko kezka ugari dauzkagu: txantxarra, hezur-masaren galera, garuneko isuria, diabetesa, dementsia, minbizia, loditasuna eta beste hainbat, norberaren sexuaren, adinaren, lanbidearen eta beste faktore batzuen arabera. Harrigarria badirudi ere, osasun arazo horiek lotura dute edaten dugunarekin.

Holandako Unilever Health Institute delakoaren laguntzaz –Unilever etxea da Lipton izeneko tearen jabea–, aditu talde batek gida interesgarria argitaratu du zer edan jakiteko. Eduki kaloriko altua duten edarien kontsumoa murrizteko helburua zuten, ezer gutxi ekartzen baitiote horrelako edariekin osasunari, kaltea ez bada.

✓ **Ura.** Edari gustukoenen artean aurreneko postuan dago. Ez kaloriarik, ezta arriskurik ere, mesedea besterik ez. Baina aditu taldea kezkatuta agertu zen ur botilatua-rekin, batez ere zenbait elikagaiz aberastua dagoen botilako urarekin. Zer esango lukete adituek Coca Cola edo Pepsi bezalako enpresa erraldoiek merkaturatu nahi dituzten soda bitaminadun horiei buruz?

✓ **Kaloria likido gozoak.** Batez ere freskagarri eta fruta-edari azukretuetatik hartzen ditugu. 1970etik aurrera ikaragarri ugaritu dira horrelako edariak, eta arazo ugari egotzi dizkiete adituek: gehienetan kaloria hutsak

izatea, batzuek hortzetako esmaltea hondatzea eta kola-freskagarriak emakumeengan aldakako hezur-masa galerarekin erlazioa izatea.

✓ **Kafea, tea eta kafeina.** Neurritz hartuta ez dira arazo iturria, eta babesle ere izan daitezke –diabetesaz, koloneko minbiziaz eta Parkinsonaz babesteko gai direla esan dute–, baina kafeinak zertxobait handitzen du odol-presioa, eta kafe espresak kolesterol mailak igotzen ditu. Haurdun dauden emakumeek kafearekin kontuz ibiltzea gomendatzen zaie; ez dituzte 300 miligramo baino gehiago hartu behar egunean.

✓ **Alkohola.** “Pixka bat ezer ez baino hobea izan daiteke, baina asko pixka bat baino okerragoa da, zalantzarik gabe”. Infartu eta garuneko tronbosiek epe luzera eragindako heriotza-tasa baxuagoarekin lotu izan dute ikertzailerek kontsumo neurritsua: anoa bat egunean emakumeengan, eta bi gizonezkoengan. Baina alkohol kontsumo altua pronostiko txarreko hainbat minbizirekin, gibekeko zirrosiarekin, hipertentsioarekin eta bestelako gaitz batzuekin lotuta dago.

landareak

ziz gero, ezin izango lukete odola metabolizatu eta hil egingo lirake.

Printzipio hori ezarri nahi dute intsektizidetan, nitrogenoa askatzea eragotziko duen molekula garatuz. Molekula hori intsektizida klasikoe-kin nahastuz eta eltxoak elkartzen diren guneetan barreiatuz, haiek akabatze bidea zabalduko litzateke. Gainera, eltxo asko dauden lekuetako biztanleei pilulak eman dakizkieke. Hala, eltxoak infektaturik geratuko lirakek hozka egitean. Ikusten denez, asmatu nahi duten sistemak ez du hozkada jasotzea saihesten, baina eltxo horren azken hozkada izango dela ziurta daiteke. **I**

BOTANIKA

Bere buruaz beste egiten duen palmondoa

MADAGASKARREN palmondo erraldoi mota bat topatu dute, bizitzan behin baino loratzen ez dena eta ondoren bere buruaz beste egiten duena. Bost metroko diametroa eta hoge metroko altuera izan ditzakeen espezie horri *Tahina spectabilis* deitu diote ikerlariek. Loratzea zuhaitzak 50 urte-rik gora duenean hasten da. Palmondoaren goiko aldean lore bakarra hazten da hasieran; aste batzuk igaro ondoren goiko adarretan ehunka lore txiki daude. Horietako bakoitza polinizatua izan daiteke, eta ondorioz fruta bihurtu; hori gertatu ondoren, palmondoa berehala hiltzen da.

Madagaskarrekin, irla izateagatik, munduko beste lekuetan ez dauden espezie asko ditu. Hain zuzen ere, bertako

10.000 landare espezieetatik %90 ez da beste inon topatzen. Besteak beste, 170 palmondo espezie daude uhartean. **I**

Beste inon aurkitu ezin daitezkeen 170 palmondo espezie daude Madagaskarren.

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Zotzetik txotxa

PIPAN EDO UPELEAN hartzitu eta heldutasunaren atarira iristean bonbilara edo botilara; bonbilatik prat-txin edalontzira eta aho-sabaiaren zurrumbiloan arrastoa utzita eztarrian barrena... Sagardoaren patua. Garai batean bide bakarra ezagutzen zuen sagardoak: sagarrondo amaren zuretik abiatua, zurezko hagaz moildua, zurezko kixkiaz zurezko zarera bildua, zume-zurezko adarrez lotutako zakutan gurtetxea eta gainerakoak zurezkoak zituen gurdian garraiatua, zurezko askan zurezko sumilaz joa, zurezko kantalerak, sareak, azpisunbilak eta oholak dituen dolarearen askan beratua, zurezko palaz patsatua, dolareko zurajeko hori patsola giltza urkatxu eta ardatzek zanpatua, zurezko tinan bildua, zurezko pipa, barrikote, barrika, bukoi edo upelean hartzitua, zur-azalez itxitako bonbiletan ondua edo zurezko txotx edo txorrotatik zurezko pitxarretara eta zurezko edalontzietara eta zuretik ezer ez duen bakoitzaren ondo nork bereko ahoko zulora. Milaka urtetan sagardoaren ohaidegokoak izan dira zurak, zur denak ez badira ere asko: lizarkia, haltzarkia, sagarkia, hurritzarkia, urkikia, zumeakia, sahaskia, gaztainakia, gerezikia, harizkia, pagokia, intxaurkia, artekia, sasiakaziakia, amezkia, erkamezkia...

Ardoa eta zuraren arteko ezkontzaren berri oso da zabaldua eta jakina. Ardoa, mahatsarena, kristauak ekarri, zabaldu eta oraindik ere sustatzen ari diren edaria izaki elizaz ezkontzea ulertzekoa da. Sagardoa, ordea, Eliza zergazale eta bizitza-lapurren aldean zaharra da, zaildua eta amoranteek nahiago, non-bait. Bada sagardoa ardoa ez dela dioen gastronomorik, geure ardo zaharrena... Kalitatezko ardoan zurak duen garrantzizko ekarriaz inork badaki ardozale horiek dira; bada, horiek eta sagardoa sagarretik ahorako bidean zur gozotik erabat urrutiratu eta metal hotzarekin ezkondu nahi duten sagardogileek eta enologoek jarri dute sagardoa inoizko maila behekoenean, lurpean. Orain arteko sagardoa ez den edari baten sortzearen lekuko gara azken urte hauetan eta datozenetan izango gara. Jende hori erraz ezagutuko duzu: zuraz gaizki esaka entzungo dituzu. Bere patrika berotzeko sagardogintza berriari "merkatuak eskatzen duena emate" deitzen diote, harropuz asko! Eta mahatsaren ardoa bezala, txarretan ikaragarriena metalak egiten duela badakite, eta onena, ahaloro zintzurreratuko dutena, zurak. Zuretik ezpala... eta sagardoa!

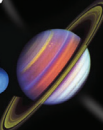
JAKOBA ERREKONDO

Sagardo pitxarrak, haltzakia.

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Denboraren makina

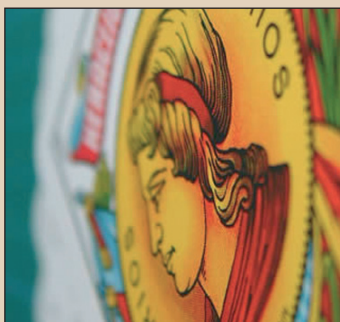
NAGORE IRAZUSTABARRENA

Kartetan lehena

GASTEIZ, 1868. Heraclio Fournierrek kartak egiteko lantegi txikia zabaldu zuen. Fournierren aitona Frantziatik Burgosera joan zen; 1789ko Iraultzatik ihesi. Aitona inprimatzailea zen eta horri ekin zion Burgosen ere. Gero, bilobek hartu zuten negozioa, eta eskelak, publizitatea eta liburuak inprimatzeaz gain, kartak egiten hasi ziren. Anaia gazteena –eta trebeena– Parisera bidali zuten zenbait teknika ikastera.

Heraclio Gasteizera joan zen, baina arrazoiak ez daude garbi: anaien arteko liskarreatatik izan zen? Ala Burgosen behar bezalako langilerik topatzerik ez zuelako? Garai hartan kartagintzak aurrerapen handiak izan zituen; xilografia zaharrak baztertuta, litografia erabiltzen zuten. Horrek karten estetika askoz gehiago lantzeko aukera ematen zuen, baina artista finak behar ziren. Gasteizen bazen Arte eta Ofizio eskola bat, eta bertan Heracliok nahi adina langile topa zezakeen.

Lehen karta sorta tailerra ireki eta urte horretan bertan argitaratu zuen, baita Parisen saria jaso ere, gero eskuratu zuen mordoan lehena. 1875ean eredu grafiko berritzaileak erabiltzen

Goian,
Número 1 karta
sorta ezagunaren
1889ko diseinua.
Behean, Heraclio
Fournierren
erretratua.

hasi zen. Emilio Soubrier eta Diaz de Olano margolariei *Número 1* sorta ezagunaren diseinua eskatu zien. Sorta horrek Pariseko Erakusketa Unibertsalaren lehen saria jaso zuen 1889an. Urte berean, hamabi koloredun sorta litografikoa sortu zuen, hain ezaguna den urrezko batekoa eta guzti. Parisen, Bruselan, Bartzelonan, Madrilen, Kairon... sariak jaso zituen, eta bateko horretan irakur daitekeen “*varios premios*” (zenbait sari) hori ederki merezita ipini zioten. Augusto Riusek erantsitako aldaketek eman zitoten sortari gaur egun duen itxura.

Heraclio Fournier 1916an hil zen Vichyn (Frantzia). Enpresa Felix Alfaro bilobaren eskuetan zen ordurako, eta hark zabaldu zuen negozioa nazioartean.

Gaur egun, Fournier izena dauka Gasteizko Bendaña jauregian dagoen Karta Museoak. Baina Fournierren lana ez da museoko pieza hila bilakatu. Alderantziz, 1993an zabaldutako United States Playing Card Company enpresarekin bat eginda, munduko karta ekoizle nagusiak dira, merkatuaren %35etik gora asetzen baitute. Fournierrek 16 milioi karta sorta egiten ditu urtean eta mundu guztiko 2.000 kasinotan saltzen ditu kartak. ■

ARRASTOAK

MUERTE DE UN MILICIANO (militziar baten heriotza) Robert Capa argazkilariaren obrarik ezagunenetakoa da, eta Espainiako Gerraren sinbolo ikonografikoa. Baina gero eta zalantza gehiago daude argazkiaren egiazkotasunaren inguruan. Berriki, *La sombra del iceberg* izenburuko dokumentalean argazkiko protagonista Federico Borrellen inguruko ikerketen emaitzak ezagutarazi

dituzte. Dokumentalaren arabera, Borrell, *Taino* ezizenez ezaguna, ez zuten irudian ageri den tokian hil, zuhaitz baten atzean ezkutatuta baizik. Zalantzak argitzea, gainera, ez da batere erraza, orain dela gutxi hil zen Richard Whelan-ek, Caparen albazeak, kontu handiz eta ikerlariengandik urrun gorde baitu kazetari grafikoarekin zerikusia duen guztia.

Isabel Lopez Aulestia

«Hauteskunde-barrutien ereduak suntsitu egiten du IU-EB»

Donostia, 1948. Familia antifrankistan jaioa. Madrilen ikasten ari zela, 18 urterekin, hasi zen politikan: PCn. Filosofian eta Letretan katedraduna da. EBko kidea. Kongresurako hautagaia EB-Berdeak-en izenean. Europako Ezkerreko Alderdian ari da. Senataria izan da azken legealdian. EAEko Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Herritarren Partaidetzarako zuzendaria da. Duela lau urte irakaskuntza utzi zuen politikan buru-belarri aritzeko. Ez da erabakiaz damutu. Politikagintza pasioz bizi duela antzeman diogu. Bi semeen ama da, eta amona berriki.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Maddi Soroa

“Frankismoan komunista nintzen eta hala sentitzen naiz gaur egun ere. Oso gustura nago EBn. Sistema demokratikoan ari gara, baina mundu injustu batean bizi gara. Kultura, arraza, nazio edota erlijio diskriminazioak bizirik daude. Ezkerrekoa eta komunista izatea ia-ia behar morala da niretzat” adierazi digu Isabel Lopez Aulestia.

Komunismoaren utopia aipaturik, irri egin digu eta pasadizo hau kontatu: “Komunismoa datorrenean aberatsei dirua kenduko diete, baina karrera ez. Ikasi, ikasi... esaten zigun gure aitak”.

Emakumearen rola politikan izan dugu hizpide segidan: “Ez naiz karguen zereginean diskriminatua sentitu, baina emakumeok ez gara gizonak bezain lehiakorak, ez ditugu euren anbizioak. Gizonek zerrendaburu izateko borrokatzen dute, gu aldiz apur bat kokiltzen gara”. Generoen biolentzia, berriz, saminez darama: “Emakumeon emantzipazioak bide egin du eta gizarte matxista honek ez du onartu. Emakumeen hilketak borroka eta eskubideen prezio ankerra dira”.

Zer iritzi duzu bukatu berri den legealdi honetan Zapaterok burutu duen politikaz, ezkerreko ikuspegitik.

PPren eskutik espero genuen legealdiarekin alderatuz gero, Zapateroren gobernuaren politika positiboa izan da. Zapaterok gehiengo osoa lortu ez zuenez, noraezean ibili ostean, ezkerrean

KARGU POLITIKOETAN ESPERIENTZIA

“Erregioak deitzen dituzten herriak onartu beharko dituzte estatuek”

EAEko HERRITARREN PARTAIDETZARAKO ZUZENDARIA: “EBren helburua, herritarren partaidetza Jaurlaritzako sail guztietan garatzea zen, modu transbertsalean aritzea. EAJk eta EAK ez zuten behar hori ikusi, tamalez. Ekimena Zuzendaritza Gizarte eta Etxebizitza Sailera mugatu da beraz. Gizarteak demokraziaren xarma eta politikarekiko interesa galdu ditu. Gure nahia erakundeen atea zabaltzea da, herritarrek erabaki gunetara erakartzea, demokrazian sakontzea. Parte hartzeko modua lantzen ari gara, eredu berriak bilatuz; alderdikeriak baztertuz eta promesa faltsurik egin gabe, noski”.

SENATARIA AZKEN LEGEALDIKO LEHEN BI URTEETAN: “PSOEko Juan Jose Laborda presidentea zela aritu nintzen senatari. Interesgarria izan zen. Senatuko Ganberako mahai parean, besteak beste, EAJ, CiU, Iniciativa per Catalunya- Verds, Esquerra Republicana eta Valentziako Entesa koalizioko senatariak geunden. PSOEko ordezkariak ezkerrean, PPkoak eskuinean eta gu haien erdian. Osoko bilkuretan sesio

izugarriak izaten ziren. Guk esaten genuenaren arabera, oihuka edo txaloka aritzen ziren batzuk nahiz besteak. Behinola Errenteriako Institutuko nire ikasleak etorri ziren bisitan. Ni lotsatuta nintzen. Egun hartan ez zen osoko bilerarik izan. Eskerrak esan nion beraiekin zetorren inspektoreari: hain gaizki portatzen garenez! Ikusi izan bagintuzte, zer kontatuko ote zuten eskolan?”.

EUROPAKO EZKERREKO ALDERDIAN ORDEZKARIA: “Europako eraikuntza hurbiletik segitzen dut. Ezkerreko Alderdian ari naiz, baita Eusko Jaurlaritzaren menpeko Europako Eusko Kontseiluan ere. Hainbat prozesu edota prozedurarekin ados ez naizen arren, Europaren ideia zirraragarria da niretzat. Europaren eraikuntzak XIX. mendean sortutako estatu ereduak birformulatzea eramango gaitu. Europako Ezkerreko Alderdiaren apustua Herrien Europa da. Estatuek egun erregioak deitzen dituzten herriak onartu beharko dituzte eredu berrian”.

jo zuen sostengu eske. Laguntza horri esker legealdiaren lehen bi urteko politika emankorra izan zen: homosexualen ezkontza, berdintasuna eta dependentziaren legeak berriro zituen. Oroimen Historikoaren Legea ere onartu zen azkenik. Ni harro nago horietaz guztietaz, lege horien eztabaidan –Senatuan– parte hartu nuelako. Legeon osagai aurrerazaleak IUk proposatu zituen eta PSOE estutu zuelako onartu dira. PSOEek legealdiaren erdialdean zentro alderako bira eman zuen ordea. Alderdi nazionalisten sostenguearekin gobernatzea errazago zuela pentsatu zuen nonbait.

Bira hark ez zuen ezer berririk ekarri, ordea. Kataluniako esperientzia eta EAEkoa ez dira emankorrik izan.

Esperientzia zapuzgarriak izan dira, Kataluniako Estatutuaren porrota lekuko. Zapateroren hitzak esperantza-garriak izan ziren: “Kataluniako Parlamentetik datorrena onartuko dut” esan zuen. Estatutu berria ordea Artur Mas-en eta bere artean desitxuratu zuten Moncloan. Zapaterok, halaber, Eusko Legebiltzarrak onartutako Estatutu Berrirako Plana ez zuen ezta begiratu ere egin. Ondorioa: PSOEek zein PPK bat egiten dute gai honetan.

Bake eta normalizazio prozesua ere ezagutu dugu legealdi honetan.

Baita porrota ezagutu ere. Gizarteak oraingoan prozesua aurrera aterako zela sinestuta zegoen. Zapatero ausartagoa izan balitz zer gertatuko zen ezagutzea gustatuko litzaidake, baita ETAk aurrera egiteak zentzurik ez zekala ulertu balu ere. Ez naiz menturatzeko esatera non egongo ginatekeen... ETAk ez du onartu borroka armatuaren amaiera iritsi dela, ez du ulertu ezta ere jarraitzeak sufrimendua besterik ez duela ekarriko. ETAk bere helburua

“Barrutiak probintzia
mailakoak izan ordez,
autonomien mailakoak balira,
boto kopuru berarekin lau
diputatu izatetik hoge
izatera pasako ginateke”

Euskadi Independentente eta Sozialista dela dio. Bere bideak ez duela hartara eramango ez oharitzea ere.

Martxoko hauteskundeak irabaziz gero benetako Zapatero ikusiko dugu, esan du Andoni Ortuzar jeltzaleak.

Zapaterok aldiz, ETA arras garaitu beharra dagoela dio. Elektoralismo hutsa egiten ari da. Ondo bidez, Zapatero berriz ere saiatuko da bake prozesua bideratzen, ez saiatzea

arduragabekeria litzateke eta. PPren presioak beldurtzen du orain, biktimen inguruko PPren demagogiak. Irabazten badu saiatuko da, Aznar ere saiatu zen. Besterik da saiatzeak zer kostu politiko ekarriko dion. Auzia alde guztientzako modu egokian konpontzea da benetan zaila.

Nola ikusten duzu IU, PSOEren eta PPren bipartidismoaren artean.

Ezkerra oso egoera zailean dago, hemen eta Europan. Hauteskundeetako emaitzak ez dira inon faboragarriak ezkerrentzako. IUk ere egoera hori nozitzen du. Gainera Espainiako Estatuko hauteskunde sistema oso kaltegarria da guretzat, ez da egokia minorientzat. D’Hondt legea jotzen da horren erruduna, baina hori baino gehiago da. Hauteskunde-barrutien ereduak IU eta EB zeharo suntsitzen dituzte. Barrutiak probintzia mailakoak izan ordez, autonomien mailakoak balira, boto kopuru berarekin lau diputatu izatetik hoge izatera pasako ginateke. Bi alderdi nagusien sisteman ezkerrek zailtasunak ditu bere eredu gizarteratzeko. Sistema injustua dela diote denek, baina inork ez du ezer egiten berau aldatzeko.

IUk zaila du muga hori gainditzea. Ezkerreko eta IUren botoemakalea hagitx zorrotza da. Erraz gogogabe-

tzen da eta horrek kalte egiten digu. Euskal Herrian nahiz Estatuan jende askok faltan hartzen du ezker eraldatzailea halere: aberastasuna partekatua, ingurumenaren kudeaketa zehatzagoa, zerbitzu sozialen hobetzea eta hezkuntzaren sistema laikoa hobesten dituen. Ezkertiar hauen botoen parte handiena ez doa alderdi sozialistara, baina hedabideen eraginarekin bitartez –IURI izugarritzko egurra ematen diote– eta gure kontraesanak tarteko, ozta-ozta ibili gara boto horiek geureganatzeko. Hori duzu gure boto esparrua eta berau bereganatzea erronka.

Zer balorazio egiten duzu EAJ, EA, EB eta Aralarren arteko EH Bai izeneko koalizioaren inguruan gertatuaz?

Na-Baik arrakasta izan zuen eta Aralarrek bide bera urratu nahi zuen; [EAJ]ko Egibarrek ere eredia landu nahi zuen, antza. Baina, bistan denez, Nafarroan EAJ gutxiengoa da, eta EAEn berriz guztiz hegemonikoa. Gu Bizkaiko EAJk ez zuela ekimena begi onez jo oharatu ginen eta EAJ bizkaitarrak pisu handia du alderdian. Proposamena zabaldu zenean guk ez genuen Aralarren eta EAren gogoia agertu, noski. Gauza bat da bakarka joatea eta ondoren koalizioan gobernatzea. Hauteskunde hauekarako koalizio hain zabala osatzea ia-ia ezinezkoa da.

Aralarrekin ere ez da osatu koalizioa.

Foru aldundietan izan genituen emaitzak ikusita, biziki sentitzen dut koalizioan joan ez izana. Emaitza hobeagoak lortuko genituzke, dudarik gabe. EB eta IU ezkerre batzeko asmoz sortu ziren. Alderdien pisua arinduz, programak batzen joatea da gure apustu estrategikoa. Akordio eza bidean izandako eten bat bezala hartu behar dugu.

Zerrendaburuak partekatzea ez da erraza, antza.

Aralarrek zerrendaburuak partekatu nahi zituen eta horretan erratu da. EBk Gipuzkoan zerrendaburu gurea izan, eta aulkia lortuz gero proportzionalki partekatzea proposatu dio. Lehen hiru urteetan EBk ordezkaturik eta gero Aralarrek. Araban zerrendaburu berea izatea nahi zuen, baina zertarako balio dio Aralarren hautagaia burua izateak, argi badago lortuko ez duela?

“PSOEk Euskadin egiten duen politika Estatuan islatzea nahi du. Badakigu Euskadi dela Estatuko politikaren eskaparatea eta badakigu baita ere Euskadiren zein irudi interesatzen zaion PSOeri”.

Gipuzkoako diputatu izateko aukera ikusten duzu EB-Berdeak-en izenean?

PCren eta IUREN izenean hautagai izan nintzen behiala. Ilusionatuta nago. Aukera dudala pentsatuz ekinen diogu kanpainari. Jakina, hauteskundearen testuinguruak eragingo du.

Ezker abertzaleko EHAK eta ANV legez kanpo geratzek eragingo du. IUREN kasuan zehazki?

Ez dakit, orokorrean, nola eragingo duen ezker abertzalearen edozein aukera legez kanpo geratzek, edonola ere boto hori ez da EBra etorriko. Kontua da boto baliogabetu hori abstentziora edo beste alderdi batera joango den. Horrek eragingo du EBren diputatua lortzeko aukeran.

Egoera latz hau behin eta berriz errepikatzen da. Zer iritzi duzu?

Egoera ikaragarria da. Indar politikoak legez kanpo uzteari buruzko EBren iritzia ezaguna da. Zer lortzen da milaka pertsona hauteskundeetatik kanpo utzita? Horregatik ez dira beren ideiak aldatzen, aitzitik, errepresioaren ondorioz gotortzen dira. Egoera PSOEn interesen ondorioa da neurri batean, egoera interes elektoralei lotuta dago. Udal hauteskundeetan herri batzuetan zerrendak legez kanpo geratu ziren, bestetan ez. Azken urteotako hauteskundeak Espainian gobernatzen duen alderdiaren nahiaren arabera jokutzen ari dira, zoritxarrez.

PSEk aldiz, egoera Eusko Jaurlaritzan dauden alderdi abertzaleei ondo datorkiela esan ohi du. EB berauekin gobernatzen ari da koalizioan.

Baita zera ere! PSEko Rodolfo Ares bozeramaleak “hauteskunde hauetan Euskadin jokatzeko dena Zapatero edo Raxoi gobernuburu izatea da”

esan du. Hara, hori ere entzun behar izatea. Euskadin ez da Espainiako presidentea jokoan inoiz izan. Andalusia, Madril, Gaztela-Mantxa edota Extremaduran bai. Euskadiko emaitzek ez dute Estatuko Gobernua erabakitzen. PSOEk Euskadin egiten duen politika Estatuan islatzea nahi du. Badakigu Euskadi dela Estatuko politikaren eskaparatea eta badakigu baita ere Euskadiren zein irudi interesatzen zaion PSOeri une honetan.

Azkenik, hirugarren espazio politikoa da EBren helburu. Zertan dago ekimena?

Euskadiko eta Euskal Herriko harremanak oro har Espainiako nahiz Frantziako Estatuarekin eredu federalean gauzatzea da gure helburua. Gaur gaurkoz, elkarbizitzarako aukera egokiena federalismoa da gure ustez. Besterik da eman beharreko pausoak nola izan behar duten. Alabaina, hemendik urte batzuetara Europa federala izango da, eta denek esango dute beraiek proposatutako ideia izan zela. Begira iraganera, PP Euskadiko Autonomia Estatuaren aurka gogor aritu zen eta orain Gernikara joaten da berau ohoratzen. ■

Dezakeenak “bio” eta ez daukanak diabetesa

Gizakiak jateko duen eskubidea “ongi jateko” eskubidea baldin bada, hau da, jatunaren osasunean kalteak eragingo ez dituzten elikaduraz asetzeari, orduan eskubide hori gizarte aurreratuetan ere batzuen eskueran dago soilik. Klase diferentzien arabera, jan klase diferentek.

GIZENTASUNAK ETA DIABETESAK alar-ma aspaldi piztuarazi zuten: XXI. mendeko gaixotasun izendatuta daude. Gaitzotan txapeldun dira, noski, diru gutxien irabazten duten herritarrak. Baina aldi berean, azken hogeita bost urteotan modan jarri dira “bio”, ekologiko edo organiko etiketa daramaten produktuak ere... horiek pagatzeko gai diren artean.

Bi fenomenoak bateratsu gertatu dira, AEBetan behintzat. Telebistan programa famatuak bertako tomatearen hamaika bertuteak kantatzen zituzten garai berean, Ronald Reaganek abian jarri zituen behartsuen kontrako politika neoliberalak, sekula baino jende gehiago kondenatuz janari bankuetara eta ongintza sozialeko otorduetara. Bateratsu suertatu ziren ere jaki ekologikoen estandarrek erabakitzea eta korporazio handiek auzoetako supermerkatu txikiak ateak ixtea.

Dezaketenen elikaduraren eta ezinean dabilen jendearen artean sakondu den leizeaz idatzi du liburua Mark Winnek: *Closing the Food Gap: Resetting the Table in the Land of Plenty*—Janarietako diskriminazioa konpondu: Mahaia berrantolatatu oparotasunaren herrialdea—. Mark Winne hogeita bost urtez aritu da janariaren berdintasuna sustatzen GKE batean, eta erretretara iritsi denean idatzi du liburua, ikusi eta ikasitakoak bildurik. Orriotara ekarri ditugun iritziak *Alternet* web-

gunen aurrerakoian urtaril honetan plazaratu duen atalean daude.

Winnek kontatu duenez, telebistako programa famatu batek *—60 Minutes—* eman zion hasiera Euskal Herrian biologiko edo ekologiko eta ingeles hiztunen artean organiko deitzen duten korronteari. “Yuppie jendea izan zen lehena erreakzionatzen”, idatzi du Winnek. Izatez, ez zuten bilatzen gurasoek betidanik beren familietarako nahi izan dutena baizik: ahalik eta elikadurarik osasungarriena. Laster ugaritu ziren etiketa berriak korrante horretan: integrala, begetarianoa, veganoa, organikoa, bio, baserrikoa... Produktua bertakoa izatea ere gero eta gehiago baloratu zen.

Denbora berean, etxean hilabete bukaerara larri iristen ziren familietan ez zuten finezia horietan galtzeko ez denbora ez dirurik. Kontua ez da beren familietarako ez dituztela janari onak nahi, baizik eta horiek eskuratzeko aukerarik ez daukatela.

Mark Winne Connecticut estatuan Hartford Food System GKEan aritua da mende laurdenez. Hartford hiriko auzo askotan ibilia da bertako herritarrekin elikaduraz hitz egiten. Clay/Arsenal auzoan, adibidez. “Txirrotutako hiri auzotegi orotan bezala, hemen ere ez zegoen janari onik saltzen zuen komertzio bakar bat. Bertako bizilagunen artean gosea, loditasuna eta diabetesa AEBetako batzuek bestekoaren bi edo hirukoitza zen.

Michael Newman izeneko batek Interneten utzi duen argazki honetan hipermerkaturako gurasoekin erosketak egiten dabilen mutikoa harriduraz begira dago barazkiei gurditxotik. Gizarte hiritartuetan nozitzen diren eritasunetako asko—diabetesa aipatzen da sarri, baina zerrenda oso luzea da— adituek hein handi batean elikadurari egozten dizkiote. Hiritarrek fruitu eta barazki gutxiegi jaten dutelako batetik eta bestetik karbohidrato birfindu, azukre eta grasa desegoki larregi irensten dutelako. Eredu kulturelek badute garrantzia jendeen elikatzeke moduetan, baina familiek janarietarako daukaten dirua erabakiorra da hautuetan. Ez da kasualitatea jaki merkeenak izatea gehien irauten dutenak, gehien asetzen dutenak, zapore nabarmenak daukatenak, adikzioak eragiten dituzten gehigarriak dituztenak... haurren maiteenak.

Auzo hartan ez zen bizi hispanoak eta afroamerikarrak besterik”.

Auzo txiro horretan, hasteko, herritarrek ez zuten eskueran janari fresko eta merkerik, beraiek lortu nahi arren. Ondo hornitutako super edo hiper batera joatekotan autobusez edo taxiz egin behar zuten. Horregatik, erosketetara hilaletan behin edo birritan joaten ziren, eta erosterakoan prezioa zen gehien begiratzen zutena.

Janari organikoak zer diren badakite auzotar horiek, noski. Definitzeko eskatuta, “benetakoa”, “naturala”, “osasungarria” edo “zertaz egin badakizuna” ideiak azaltzen zituzten. Aldiz, janari prozesatuak “kimikoz beteak” eta sarritan “toxikoak” direla badakite. “Janari organikoak eta bertakoak bikainak direna ondo dakite. Zaharrenei garai bateko zapore, leku eta denborak oroitarazten dizkiete. (...) Haurrak dituzten emakumeak ohartzen dira beren umeentzako onenak horiek liratekeela, alegia, beraiek eskuratu ezin dituzten elikagai horiek”.

Zer dira hosto berde horiek?

Ondo elikatu nahia *cool* da Ipar Amerikan ere. *Newsweek* astekariak gaiari azala eskaini zion 2006an, titulu honekin: “Janariarekiko interesa berriro berotu da”. *Wall Street Journal*en ere lehen orria eman zaio, eta bertan John Mackeyk idatzi du: “Janari organikoaren elikatzea ez da arin pasatuko den

moda. Balio sistema da, sinesmen sistema. Gizartearen korrante nagusian txertatzen ari da”.

Gero eta gehiago baloratzen dira janariaren zapoak, ingurumenean duten eragina, animalien ongizatea, politikoki zuzena izatea. Eskolen arteko konpetentzia, kantuan janari kaxkarra eskaintzen duten ikastetxeen aldean beste batzuek haur eta gaztetxoentzako “otordu jasagarriak” eskaintzen dituzte propagandan. Bestalde, familia gazte ugari egin du ihesi bizi kalitate kaxkarreko guneetatik periferiako kokagune sanoagoetara. Baina *american dream* hori ez dago denen eskura, “amets europarra” ez dagoen gisa berean.

Winnek liburuan kontatzen du bi ildo nagusitatik bideratzen direla janari hobia herritar guztiengana hurbiltzeko

ahaleginak. Batetik daude horretan ari diren elkarte pribatuak eta GKEak. Estatu Batuetan asko dira kaletarrek eta baserritarrek auzolanean egiten dituzten baratzeak, eta GKE batzuek horiekin lotuta dihardute. Beste batzuk saiatzen dira bazter auzoetan ireki eta mantentzen produktu fresko hornitutako komertzio txikiak. Bestetik, badira administrazioak sortutako erakundeak, diru gutxiko emakume, haur eta zaharrei nekazaritzako produktuak eskuratzeko helburua dutenak, eta horietara ere iritsi dira kalitatearekiko kezka.

Baina hala eta guztiz ere, Winneren liburuaren izenburuak salatzen du janariari dagokien gero eta handiagoa dela AEBetako herritarren arteko etena. Daukatenen eta ez daukatenen artekoa. “Gizarteko maila guztietan ez

bada lortzen gainditzea bi janari sistema egon behar hori, pobreen janariak eta aberatsenak egotea alegia, gure lorpenak marjinalak izango dira”.

Alternat gunean irakurleen parte hartze beroa eragin du Mark Winneren artikulua. Gaiak hari mutur asko baitauzka. Badira, adibidez, irakurleak azpimarratzen dutenak diru kontua adina kultura arazoa dela, ohiturena. Azken urteotan konpainia handiek eginiko kanpainaren ondorioz, herritar askok besterik ahal izanik ere nahiago dutela zabor-jana bazkatzen jarraitu, beren gustamena arras atrofiatuta dagoelako.

Irakurle batek mezu labur hau utzi du: “Emaztea eta biok pobreak gara, eta organiko elikatzen gara. Dena geuk egiten dugu eta organiko jaten dugu. Jende txiro asko ikusten dut telebista pantaila handiak, Nike arropak eta bideojoko mordoa dauzkatenak. Guk ez dugu telebistarik, liburuak dauzkagu, ordenadorea, altzari gutxi, eta abar. Osasungarri elikatzeko ez dago aitzakiarik. Sentitzen dut”.

Etzekoandre gazte batek protesta egin du honelako eztabaidetan bera bezalakoen ikuspuntua falta ohi delako gehiegitan. “Jarri zaitezte hirian bizi den ama gaztearen larruan: etxean zain daukazue aho mordoxka bat beti gose dena, otorduak prestatzeko denbora falta, garraio publiko kaxkarrean mugitu behar, supermerkatuak ez inguruan, karrotxoan eraman behar aldean edo lagun batekin joan hilean behin autoan hiperrera”... ■

<http://www.argia.com/nethurbil.php>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

K A L I T A T E A

**Produkturik
onenak,
Zinkunegi Optikan**

Aukerarik
zabalena
betaurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
betaurrekoetan.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani kalea - 20004 DONOSTIA
e-posta: zinkunegi@euskalnet.net
TEL.: 943 420 624

Bero-beroan

ONINTZA IRURETA

Azken eyakera hiztuna hil da

HAINBAT HEDABIDEK ohartarazi du Marie Smith Jones 89 urteko emakumea zendu berri dela eta beraz eyakera hizkuntza hil dela. Zoritzarrez, Alaskako (AEB) emakume horrek azken arnasa eman baino lehenagotik zegoen hilda eyakera hizkuntza, hiztun kopuru gutxieneko bat behar baita hizkuntzak bizirauteko. Eyakera hizkuntzari ingelesa gailendu zaio eta tlingit kulturaren eragina ere izan du. Eyakera eta tlingit hizkuntzak na-dene hizkuntzaren barruko adarrak dira.

Gaelikoaren aldeko martxa ezin egin

OTSAILAREN 16AN Ipar Irlandako Chultúrlann elkartetik Belfast hiriko erdigunera martxa antolatu nahi du POBAL izeneko taldeak gaeliko irlandarraren eta aniztasunaren aldeko ibi-

laldian. Oraingoz ordea, ez daukate horretarako baimenik. DUP eta UUP alderdi unionistek esan dute martxa Ipar Irlandako kultura britainiarraren kontrakoa dela eta alferrik xahutuko litzatekeela diru publikoa. Antolatzaileen itxaropena da afera Ipar Irlandatik Erresuma Batuko legebiltzarrera igarotzea, han Welsh Language Act (Galesaren Ekitaldia) ontzat eman baitzuten.

Haritschelharri omen

JEAN HARITSCHELAR (Baigorri, 1923) euskaltzain emeritua hogeita lau urtez izan da euskaltzainburuorde eta hamasei urtez euskaltzainburu. Urte luzetan egindako lana saritu asmoz omenaldia egin zion Akademiak joan den urtarrilaren 24an. Ekitaldi bera baliatu zuten Euskararen Erakunde Publikoaren eta Euskaltzaindiaren arteko lankidetzak hitzarmena sinatzeko, beti ere Lapurdi, Zuberoa eta Nafarroa Beherean euskara indartu eta bultzatzeko urrats berriak eman nahian.

BAHEA

Joxerra Garziak *Berrian* esanak: “Euskararen aldeko kanpainak egiten dira, baina erakunde edo talde bakoitzak lau trago edan eta gero bururaturiko lau txorakeriatik abiatuta. Batek esaten dizu aire-aire euskarari, gero asmatzen dugu birus bat, gero euskarak behar zaitu... Anabasa da. Ditugun tresnak pattal erabiltzen ari gara, hezkuntza sistema, komunikabideak... Euskara saldu beharreko produktu bat da, komatxoaren artean, eta horretarako koordinazioa behar da”.

Anjel Lertxundik *Hitz* beste blogean esanak: “Sarasolak kotxe ematen du umeen kotxea esateko. Generikoezia izateaz gainera, Xuxenek gorritz markatzen du. Elhuyarrek ume-kotxe edo haur-kotxe aholkatzen ditu, baina Xuxeni ez zaizkio gustatzen. Gero eta finkatuagoa dugu hizkeraklase jakin bat (teorikoa, administratiboa, jaso, formala, teknikoa...), eta, aldi berean, ez dakigu nola deitu eguneroko bizitzako gauza arruntenei... Hor daude hizkera afektiboak edo espresiboak dituzten ahuleziak ere... Euskara klase jaso batentzat soilik antolatzen ari ote garen: gero eta barneratuagoa dut kezka eta erdi konbikzio hori...”.

Xabier Azanza Euskararen Nafar Institutuko zuzendari kudeatzaileak *Diario de Noticiasen* esanak: “Tkasleak, hizkuntzaren arabera, ikastetxeka banatzearekin ez nago ados. Gure helburuak izan behar du eredu eleantzetara jotzea, gaztelania, euskara eta ingelesa edo beste hizkuntzaren bat menperatuko dituzten ikasleak izateko. Ez dut uste ikasleak banatu behar direnik; batzuk British-era, beste batzuk D eredura... Ikasle guztiei ahalik eta hizkuntz gaitasun osoena bermatu behar diegu”.

TALAIAN

Interes katastrofistak

Inflazioaren eta petrolioaren prezioaren hazkundeak, AEBetako zabor hipoteken krisiak, urtarrean premiazko produktuek izan ohi dituzten igoerek eta burtsetako azken espekulazio mugimenduek kapitalaren esku dauden komunikabide eta esparru politikoetatik errealtate sozioekonomikoa manipulatzeko balio izan dute. Iritzi publikoari geldiezineko krisi ekonomiko eta berehalako atzeraldian gaudela sinetsarazi diote. Errealtateak, ordea, ez du espainiar eskuindarrek, PPK eta euren hedabideek, zabaldutako mezu katastrofista elikatzen. Hainbat erakundek aurtengo eta datorren urterako aurreikuspen ekonomikoak egin dituzte eta horien arabera, hazkunde ekonomikoa, pixkanaka murriztuta ere, %3an mantenduko da Espainiar Estatuan zein Euskal Herrian. Horrelako aurreikuspenekin nola onar liteke krisi eta atzeraldi ekonomikoan gaudenik?

Arazoa beste bat da. Arazoa betikoa da. Urteroko hazkunde ekonomikoarekin lortzen diren irabaziak ez dira berdintasunez banatzen eta handienek, banku eta enpresek, orain jasotzen dituzten milioi askotako irabaziak izaten jarraitu nahi dute. Honakoak dira BBVAk eskainitako azken datuak: 2007an 6.126 milioi euro garbi –zergak ordaindu ondoren– irabazi zituen, hau da, 2006an baino %29,4 gehiago. Horretarako beraien mendekoan soldatek igotera handirik ez izatea kontrolatu behar dute, bozeramaileek krisiaren teoria zabalduz. Langile hitzarmenak negoziatzeko garaia heldu den honetan aldarrikapen sozial eta sindikalak geldiaraztea dute helburu.

Juan Mari Arregi

XABIER LETONA

MALTZAGATIK

Ibarretxe kargu gabetzeko ariketak

ATUTXA, KNÖR ETA BILBAOREN

aurkako zigorra oso gogorra da ikuspegi juridiko eta politikotik, baina Espainiako justizia euskal gaiekiko pilatzen ari den meta handiaren printza bat gehiago. Politikoki, EAEko herritarren ordezkartza zigortzean, herritar horien burujabetza non den argi uzten du. Beste behin ere.

Juridikoki, legezko amarru berria ehundu da, berriz ere *ad hoc* aritzearen sentipena barreiatuz. Botin auzia deitu zen hura zela eta, duela hilabete pasatxo Espainiako Auzitegi Gorenak ebatzitakoaren arabera, fiskaltza eta akusazio partikularra auzi batetik erretiratz gero, herri akusazioa bakarrik geratzean ez zegoen auziarekin aurrea jarraitzerik. Oraingoan, aldiz, Gorenaren epaiak dio delitu batzuetan ez dela kaltetu zuzenik edo kaltetua oso modu lausoan ikusten dela eta orduan herri akusazioarekin bakarrik ere jarrai daitekeela aurrera.

Euskal gizartean oso barreiatua dago mamian arazoa politikoa dela eta ez juridikoa, baina bihurgune juridikoetan ere horren baldar ari- tzeak are eta gehiago sendotzen du sinesmen zabal hori.

ESPAINIAKO ESKUIN juridikoak mokadu trinkoa eskuratu du orain- goan, baina funtsean, hegaluzea harrapatzeko bokarta besterik ez da. Ibarretxe lehendakaria amuan harra- patzeko berotze ariketen itxura har- tzen du operazio guztiak. Ezin ukatu arrantzatutakoa ere jaki preziatua dela, baina Juan Jose Ibarretxe amutik zintzilik eta kargugabetua ikustearen ondoan... Bide batez, Ibarretxe zigortzea lortuko balitz, nekez libratuko lirateke Patxi Lopez eta Rodolfo Ares sozialistak eta aha- legin horrek merezi du zuzenbide estatua apur bat gehiago higitzea.

Atutxa auzia salatzeke Bilbon EAJ, EA eta EBk deitutako manifestazioa. Udaltzaingoaren ustez 50.000 herritar izan ziren, *El País*-en ustez 35.000 eta *Gara*-ren esanetan 12.000.

Eta higitzearena Euskal Herriko ikuspuntutik hitz eginda diot, Espai- nian ezer gutxi kaltetu baitezake zuzenbide estatuaren irudia, batez ere euskal herritarren aurka egiten denean. Espainiaren ikuspegi hori korapilotsua dena sinpleegia bihur- tzea izan liteke akaso, baina ikuspe- gi demokratikotik Euskal Herrian Espainiako aginteen aspalditik ari dira zuzenbide estatuaren zutoinak behin eta berriz urratzen, eta Espai- nian horren erreakzio gutxi sortzea zinez da kezagarria euskal herrita- rren etorkizunerako.

Kontua da martxoko hauteskun- deen ondoren, Juan Jose Ibarretxe lehendakaria epailearen aurrean jar dezaketela edozein unetan, noiz eta lehendakariak bultzatutako galdeke- ta prozesua abian jarriko den garaian. Eusko Jaurilaritzaren bide- orrian, ekainean lehendakariak akor- dio zabalerako deia egingo dio Espainiako gobernu buruari, eta honek muzin eginez gero, urrian egoera politikoari buruzko galdeketa egingo litzaieke EAEko herritarrei. Ibarretxe lehendakariaren auzia ere prozedura laburrekoa denez, epaia ere azkar etor liteke eta, beraz, orain

artekoa ikusita, ez litzateke arraroa izango galdeketa eszenatokira Ibarretxe kargugabe batekin iristea. Duela hamar urte inork gutxi sine- tsiko zuen halako egoera batera iri- tsi zitekeenik; are gutxiago duela hogei, Ajuria Eneko Itunaren lehen urratsak eman ziren garaian.

EGUNKARIA AUZIAREN bi atalak, azkenean Auzitegi Nazionalen era- bakiko dira. Hasieran kontrakoa uste bazen ere, dirudienez atal ekonomi- koa epaituko da lehenago eta, pro- zedura laburrekoa denez, azkarrago joango ei da eta epaile bakarrak emango du epaia.

Ustezko delituak ekonomikoak direnez, bigarren atala Gipuzkoan epaitzea eskatu zuen auzipetuen defentsak. Baina Juan del Olmo epaileak ETari lotutako lehen atala- rekin lotu zuenez, Auzitegi Naziona- lak bertan epaitzea erabaki du. Lehen atalean baino errazago lor ei daitezke zigorrak bigarrean eta hemen zigorra lortzeak, lehenean ere zigorra izatea erraz dezake. Hori da alde ekonomikoa Auzitegi Nazio- nalan epaitzeari buruz egindako interpretazioetako bat.

JON HERNÁEZ / ARGAZKI PRESS

Komunikazioaren sei sariak merezitakoentzat

Argia Sarien 19. edizioa ospatu zen urtarrilaren 25ean. Ehundik gora lagun bildu ginen gizarte, politika eta kultura alorrekoak. Bilgunea Lasarte-Oriako Txitxardin Beltxa jatetxea izan zen, han ederki bazkaldu eta gero izan baitzen sari banaketa.

ONINTZA IRURETA
Argazkiak: Sara Santos

2008ko Argia Sariak: Irratia Saria, Nekane Peñagarikano (ezkerretik lehenengoa), Tere Beloki (behean lehenengoa) eta Arantxa Iturbe (goian laugarrena). Merezimenduzko Saria, Emilio Lopez Adan (ezkerretik bigarrena). Publizitate Saria, Kultura Sailaren izenean Miren Azkarate (hirugarrena) eta Miren Dobaran (behean bigarrena), Sareko Argia Saria, euskarazko Wikipediarentzat (Mikel Iturbe goian erdian, Julen Gomez behean sariarekin eta Unai Fernandez de Betoño Gomezen alboan). Telebista Saria Mihiluzeren izenean Ilaski Serrano eta Kike Amonarriz (biak sariarekin) eta Prentsa idatzia Saria Imanol Muruarentzat (behean eskuinean).

EHUNDIK GORA GONBIDATUAK Txitxardin Beltxa jatetxeko atarian elkar-tu ginen, aspaldian ikusi gabekoak agurtu eta disimulan saridunak zein izan zitezkeen kalkulatu. Zizka-miz-ken tarte amaituta bazkari goxoaz eta tertulia atseginaz gozatzeko garaia.

Izozkiaren eta pastelxoaren ordua baino lehen Arantza Egañak oharrarazi zigun sari banaketa gertu zela. Aurrez Xabier Letona ARGIAko zuzendariak hitz batzuk egin zituen. Gatazka politikoa dela-eta azken aldian gertatu diren erasoak izan zituen gogoan: ANVren eta EHAKren ilegalizazio prozesuak, tortura, 18/98 eta Atutxa auziak, eta laster izango den Egunkaria auzia.

Krisi politikoa, eta komunikazioaren sektorean dagoen krisia ere aipatu zuen zuzendariak, batez ere, prentsa-ren beherakada. Ordaindutako prentsa-ren lehiakide Internet eta doako prentsa gogora ekarri zituen Letonak. Zurrumbilo horren erdian, sarean bertan, ARGIAk egin duen ahalegina azpimarratu zuen zuzendariak eta baita

2007an sortutako bi enpresa aurkeztu ere: iametza eta Luditoys.

Zuzendariaren hitzaldia amaituta sariak iritsi ziren erreskadan. Sareko Argia Saria euskarazko Wikipediarentzat izan zen eta saria jaso zuten egun hartara arte elkar ezagutzen ez zuten Unai Fernandez de Betoño, Mikel Iturbe eta Julen Gomezek. Prentsa idatzian sariduna gaur egun *Berriako* kazetaria den Imanol Murua Uria izan zen; batzuen harridurarako, uste baitzuten dagoeneko Argia Saria jaso zuela. Publizitate saria Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailarentzat izan zen herritar-rrak euskarazko hedabideak kontsumit-zeraz bultzatzeko egindako iragarkia-

rengatik. Telebista saria *Mihiluze* saioak jaso zuen eta halaxe, lantalde ia osoa gerturatu ziren saria hartzera. Irratia saridunak lanean harrapatu genituen. *Arratsaldekoa* saioa hiru esatariak jate-txe atarian ziren lanean zuzenean. Epe-lera sartu besterik ez zuten egin behar izan saria jasotzeko. Azken saria, baina ez meritu gutxiagokoa Merezimenduz-ko saria izan zen. Emilio Lopez Ada-nek, euskarazko komunikabideetan urte luzez kolaboratu duen ginekolo-goak, jaso zuen saria.

Diru saririk ez duten sei sari, Anton Mendizabal eskultoreak mai-tasun handiz urtero prestatzen dituen sariak. ■

(1): Bazkal aurreko zizka-mizka garaian. (2): Elhuyar Fundazioko Maria Gil eta Itziar Nogeras eta Anton Mendizabal Argia Sarien egilea. (3): Internautak elkar ezagutzen: Gorka Bereziartua ARGIAko kidea, Julen Gomez, Mikel Iturbe eta Unai Fernandez de Betoño euskarazko wikipediako administratzaileak eta Jon Torner ARGIAko kidea. (4): Anuntxi Arana eta Andde Saint Marie. (5): Emilio Lopez Adan Mikel Bujandari bostekoa ematen. Atzean Patxi Larrion, Antton Olariaga eta Jon Alonso. (6): Alderdi politikoetako kideak mahaiaren inguruan. (7): Bingen Zupiria, Erramun Osa eta Guillermo Gurrutxaga. (8): Miren Azkarate Eusko Jaurlaritzako Kultura sailburua saria jasota hitzalditxoa egiten.

Xabier Letona zuzendariaren hitzak

KRISIA KRISIAREN GAINEAN, komunikazioaren sektorean kuantifikatu gabeko krisi bat bada eta bereziki prentsaren esparruan. Mundu mailan, esate baterako, eta Ignacio Ramonet *Le Monde Diplomatique*eko zuzendariaren datuak erabiliz, prentsaren behe-rakada %2koa da urtero.

Aitortu izan dut hemen bertan beste noizbait eta gaur ere bai, pape-rezko ARGIA astekariak ez ditu erosle berriak lortzen. Interneten, aldiz, ARGIAren audientzia etengabe ari da gora. 2007an, adibidez, urta-riletik abendura %30 hasi da bisita kopurua eta %50 zerbitzu-tutako orrialdeak. Pentsatzen dut ez dela gure joera bakarrik izan-go, azken finean internauten haz-kundeak esparru guztietan gora jarraitzen du eta.

Bakoitzak izango ditu bere pistak aurrera egiterakoan, baina Interneti dagokionez, Vicent Partal *Vilaweb*eko zuzendariak pista ugari jare-gin zituen Sareko ARGIAren 10. urteurrenean Donostian emandako hitzaldi interesga-rrian. Bat nabarmenduko nuke: indartu euskaldunen eta euskararen komunitatea Interneten, eta hori eginez gero kultura gutxitu batek badu bide egiterik gaurko munduan. Autopropaganda apur bat eginez, hitzaldi hori gure webgunean duzue, bi bideotan. Sartu eta ikusi, ez zarete damutuko.

Euskal kulturaren ordezkari-tza bat hementxe gaude bilduta, eta ez edozelakoa gai-nera. Euskaraz sortu eta bizi gura dugunon komunitatea. Bai, gaztelaniaz edo frantse-sez ere bizi gara, jakina, geure hizkuntzak ere badira, baina guk batez ere euskaraz bizi

nahi dugu. Hori da gure hautua eta horretarako antolatu beharko dugu.

Krisia aipatu dut lehenxego, ezta? EHUko kazetaritza ikasleei iaz eman-dako hitzaldian, Pello Zubiriak esan zuen berak ez duela ezagutu krisirik gabeko euskal prentsarik. Esaldiak hitzaldiaren testuingurua behar du, jakina, eta ñabardurak ere bai akaso, baina egia borobila da.

Munduko prentsaren krisi horre-tan badu zerikusirik doako prentsaren

“Gurekiko leialtasuna erakusten duen irakurle horri ordainetan itzuli nahi diogu informazioz, iritziz eta analisis betetako zerbitzua, era bizi eta erakargarrian jorratua”

hazkunde izugarriak. Internetek ere badu zerikusirik. Komunikabide handiak gero eta gehiago daude korpora-zio industrial eta aginte politikoaren propaganda organo lanetan, horrek ere gero eta mesfidantza handiagoa sortzen du irakurlearengan. Kazetari-tza zuria eta espekulatiboa gora doa; kazetaritza kritikoa, aldiz, behera. Ez dira nire berbak, Ramonetenak dira. Baina bat egiten dut berarekin.

Munduan —eta euskaraz ere bai— hainbeste informazio eta mezu dabilen honetan, ARGIAk lagundu nahi dio irakurleari uholde horren erdian helduleku nagusiak bila-tzen. Gurekiko leialtasuna erakus-ten duen irakurle horri ordainetan itzuli nahi diogu informazioz, iri-tziz eta analisis betetako zerbi-tzua, era bizi eta erakargarrian jorratua. Elkarrekin, ARGIAk eta irakurleek, aktualitatearen hari nagusiak aurkitzeko. Sinesten dugu horretan.

Sinesten dugun moduan badugula zer esaterik euskaraz-ko komunikazioaren mun-duan. Azken 30 urteetan, jar-duera dibertsifikazioa hartu izan dugu makulu moduan gure ibilera sostengatzeko, eta orain ere horretan ari gara. 2007an bi enpresa sortu ditu-gu: bata iametza da, komunika-zioan eta informazioan oina-rritutako zerbitzuak eskaintzen ditu eta Ametzagainako Antza eta Adurrekin batera sortu dugu; bestea Luditoys da, mahai-jokoen munduan mur-giltzeko ARGIAk eta Antzak sortutakoa. Horren berri ere eman nahi genizuen. ■

Argia Sariak banatu aurretik Xabier Letona ARGIA astekariko zuzendariak emandako hitzaldiaren pasarteak dira honakoak.

Analisi zorrotza eta dibertimendua sarituak

Eguneroko lanaren bidez euskal komunitate aberatsagoa eraikitzen laguntzen duen hainbatek jaso du ARGIA Saria aurten ere: Imanol Murua, *Mihiluze* telebista saioa, *Arratsaldekoa* irratsaioa, euskarazko Wikipedia, Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza eta Emilio Lopez Adanek.

IURE ALTZIBAR

► Prentsa idatzia Imanol Murua

SARA SANTOS

ARGIAN kaleratu zuen lehen artikulua 1987an, 21 urte zituela. Oraindik ikasketak amaitzeko zituen, baina irratian ere lan txikiak egindakoa zen. Zarauzko *Arraio* irrati librean izan zuen horretarako aukera, jaioterriko hedabidean alegia. Lehen artikulua geroztik hasi zen kazetaritza egun ulertzen duen modura barneratzen.

Bilboko eta Donostiako ARGIAN ibili ondoren *Euskaldunon Egunkaria*-ren sorreran parte hartu zuen. 1994an atsedenalditxo bat hartu bazuen ere ez zen geldirik egon. Egindako bi bidaia harira bi liburu idatzi zituen: *Suetena Belfasten* eta *Palestina zauritua*. Bost urte beranduago itzuli zen *Egunkaria*ra eta orduan hasi zen politika sailean. 2001ean politika kronista egin

zen *Euskaldunon Egunkaria* itxi zuten arte. *Berría* sortu zenetik bertako politika sailean idazten du.

Horretaz idazten hastearen arrazoietako bat halabeharra izan zela badio ere, bertan lortu du arrakasta. Egunero egunkarian egindako lana blogera ere eraman zuen. “Esperimentu polita izan zen. Blogak norberaren irudipenak, galderak eta zalantzak agertzeko askatasuna ematen du”, aitortu digu. Bi urte igaro ostean utzi zion bere gunea elikatzeari, agortua ikusi zuelako bere burua.

Garbi du saririk handiena irakurleak izatearena dela, baina beti eskertzen ditu bestelakoak ere. Azken bi urteotako bigarren saria du hau eta bereziki estimatzen duela onartu digu, bertan hasi zelako kazetaritzaren oinarriak ikasten.

► Telebista *Mihiluze*

Gauero afalorduan agertzen zaizkigu telebistan Ilaski Serrano, Kike Amonarriz, lehiakideak eta gaueroko jolasak. Pantailaren bestaldean, sofan eserita, jolasteko prest dagoen familia. Beraz, hasieratik izan zuten helburuetako bat lortu dute: adin eta euskara maila ezberdina duten pertsonak etxetik ere jolastu ahal izatea. “Gure obsesioetako bat da”, aitortu digu Kike Amonarrizek.

Izugarrizko arrakasta izan du saioak, zalantzarik gabe. 2006ko urtarrian hasi zenetik 500 pertsona baino gehiago lehiatu dira heldu zein haurrekin eginiko saioetan. Are gehiago, parte hartu nahi dutenen zerrenda oso luzea da.

lazko Gabonetan haurrekin egindako *Mihiluze* berezia.

ETB

SARA SANTOS

Arratsaldekoa irratsaioa hiru esatariak: Arantxa Iturbe, Nekane Peñagarikano eta Tere Beloki.

Zer da zer?, Potokumeak, Esamesak... Probetako batzuk baino ez dira. Zazpi dituzte guztira eta Amonarrizek azaldutakoaren arabera, lehiakide bakoitzak ezberdin bat du gogokoen. Horregatik diseinatu dituzte hain jolas ezberdinak.

Kalean ere nabari dute jendeak *Mihiluze* jarraitzen duela eta oso iritzi positiboak jaso dituzte. ARGIA Saria jaso berrian pozik topatu dugu Kike Amonarriz: "Euskal kulturaren gune garrantzitsutik jasotakoa da eta orain arte egindako lanaren esker publikoa jasotzen dugu honekin".

Gure hizkuntza komunikatzeko baino gehiagorako erabil daitekeela erakutsi digute, baita euskara eta umorea uztartuz jolastu gaitezkeela ere.

tak Euskadi Irratiko tarte sarituari eskainiak.

Duela urte batzuk ezagutu zuten elkar Jaime Otamendirekin batera egindako *Goizean behin* saioan. Urte asko han pasa ondoren iritsi zitzaion *Arratsaldekoa* gidatzeko aukera. Kulturari arreta berezia eskaintzen dion saioa da, batetik, programazioaren horren beharra zegoelako eta bestetik beraien nahia zelako. "Hor kokatu ginen eta espezializatzen hasi ginen", azaldu digu Arantxa Iturbek.

Baina kultura ulertzeko bestelako modua dutela erakusten dute arratsaldero. Euskarazko kultur produkzioari jarraitu eta horien aurkezpene egiten dute, kolaboratzaile sarearen lagun-

tzaz. Hauen garrantzia azpimarratu nahi izan du Iturbek: "Asko gustatzen zaigu jendeak duenetik ematea".

Egunero egiten duten lanagatik oso pribilegiatuak sentitzen dira, gus-tuko lanean baitabilta. Hori saritzea, berriz, luxua da beraien esanetan.

Internet Wikipedia euskaraz

Interneteko erabiltzaileen artean gutxi izango dira Wikipedia Entziklopedia askea ezagutzen ez dutenak. Nahikoa da edozein bilatzaile-tan informazioa aurkitzen saiatzea hizkuntza bateko edo besteko Wikipedia agertzeko. Ingelesezkia izan zen sortutako lehena, 2001ean. Hasieratik izan zen eleaniztasuna xedea eta ezin ukatu lortu ez dutenik. Euskarazko Wikipediak ere badu bere txokoa sarean. Une honetan 23.540 artikulutik gora ditu. Kontsultak ere asko dira baina Arkaitz Zubillagak, administratzaileetako batek, azaldu digunez, "horietatik portzentaje txiki batek baino ez du hartzen parte: %5ak". Hala ere, ekarpen txiki asko daudela onartu digu.

Jasotako saria egindako lanaren eskertzat hartzen dute, beraien lana erabili eta eskertzen dutenaren erakusgarritzat. Hori da beraien irabazi bakarra eta arrakastaren oinarria. Nahi duenak informazioa doan eskuratu eta erabiltzeko tresna egokia du <http://eu.wikipedia.org> helbidean.

Irratia Arratsaldekoa

Dinamikotasuna, kultura, gaurkotasuna, eztabaidagunea... Hitz asko erabil daitezke *Arratsaldekoa* saioa deskribatzeko. Hiru emakume dira astelehenetik ostiralera irratiaren uhinetatik gure etxe zein lantokietan sartzen direnak: Arantxa Iturbe, Nekane Peñagarikano eta Tere Beloki. Hogei urte baino gehiago dar-matzate irratiaren hiruek, azken bos-

Publizitatea Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

HPS

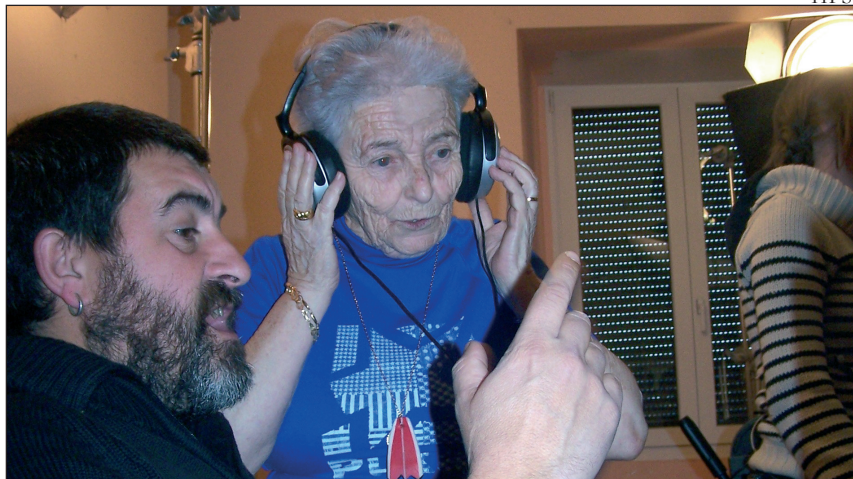

Aritz Aranburu surflariaren amona da HPSk prestatutako publizitateko protagonista.

Aritz Aranburu surflaria izan da bukatu berri dugun urteko kirol arloko protagonistetako bat. Baina ez da familiako ospetsu bakarra, ezin baitugu bere amona ahaztu. Lisatzeko mahaiaren gainean bilobaren mugimenduak errepikatu eta “Aupa Aritz” esanez ezagutu dugu. Nork ez du ikusi iragarkia?

Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak bul-tzatutako kanpaina erakargarria bada ere mezuan du mamia. Euskal komunikabideetan guztientzako eskaintza zabala eta kalitatezkoa dagoela adieraztea du helburu. Miren Dobaran, HPSko euskara sustatzeko zuzendariaren esanetan ohorea da ARGIA Saria jasotzea. Baina hausnarketarako hitzak ere utzi dizkigu: “Badakigu urtean zenbat euskaldun berri gehiago dauden eta hedabideen kontsumoa ez da hazten. Hor hutsunea dago eta hausnartu behar dugu zergatik ez duten euskaldunek euskarazko hedabiderik kontsumitzen”.

Sariaren muinera itzuliz, argi dago euskarazko komunikabideak ez sal-tzearen arrazoia ez dela eskaintza falta. Beraz, beste leku batzuetan jarraitu beharko dugu erantzun bila.

HPS

Merezimenduzko saria Emilio Lopez Adan, Beltza

“ARGIA emandako beste adiskidetasun marka bat da” esanez definitu digu Emilio Lopez Adanek jasotako saria. Adiskidetasuna baino zerbait gehiagotatik jaso du saria, ordea, eta zerikusirik izango du euskarazko komunikabideetan izandako parte-hartzeak.

1946an jaioetako gasteiztar hau 28 urte inguru zituela hasi zen hedabideetan kolaboratzen eta oraindik ere horretan segitzen du, lanbidez ginekologoa izanagatik. Hasierako garai haietan ez zegoen kazetaritza ikasketarik Euskal Herrian eta ondorioz euskal kazetari profesional gutxi zeuden. Aldizkarietan idaztea mili-

tantzia kontua zen eta Emilio Lopezek ere hala azaldu du: “Ez naiz kazetaria, militantea izan naizela esan liteke”.

Idaztea atsegin duenik ezin du ukatu eta horren erakusgarri dira egitiko literatur lanak eta ikerketa historikoak. Prentsa ere izan du iritziak agertzeko euskarri, irriti eta telebista ahaztu gabe, noski. Telebista da gutxien ezagutzen duena eta nabari da, kazetaritzaren arlorik atseginenaz galdetzerakoan prentsara jotzen baitu berriro: “Aldizkari batzuetan dagoen espiritua dut atsegin; jendeari adierazten uzteko eta adierazpenak sustatzeko dagoen askatasuna”. ■

SARA SANTOS

Karmelo Landa

Bezpera ala Biharamuna

Prozesuaren biharamunetik hauteskunde bezperatara egin dugu salto, eta niretzat daukat ez dugula lehenengoan gertatua ondo hausnartu, arin kaskarin baitabil mundu politiko ofiziala, botoen merkaturako prestakuntza kosmetikoan. Estatu espainiarreko politikariak, hauteskunde lehia horretan aktore nagusi izango direnak, aldiz, azkar ibili dira prozesuaren ondorioen irakurketa propioa egin eta beren komenientziazko neurriak hartzen; are gehiago esango nuke, presidente espainiarrak egin dituen balantze publikoetan, disimulurik gabe aitortu du prozesuaren erabilera instrumental hutsa. Euskal Herritik begiratuta, aldiz, esperientzia horrek guztiak mereziko luke hemengo alderdi boto zale amorratuek eskaini nahi dioten baino arreta handiagorik; izan ere, 2004-2008 zikloa ez da edonolakoa izan Euskal Herrian, ezker eskuin eta gora zein behera begiratuaz: Anoetatik hasi eta hortik aurrera egindako bidean, Uztaritze edo Iruña, Zapatero zein Sarkozy, Ibarretxe eta Sanz, bada zeri erreparatu eta zer aztertu, nahi izanez gero.

Kontua da hauteskundeen lasterketan sartzeko irrikan diren zenbaitzuk ez dutela hausnarketa handirik egin nahi, eta batez ere ez dutela prozesutik ateratzen diren ondorioekin konpromezurik hartu nahi, lehen-goan segitzeko prest daudelako. Oso deseroso egingo litzaioke gaur NaBairi, adibidez, aurreko hauteskundeetako Nafarroako Gobernu “aldaketa” PSOErkin konpartituaren inguruko kapitulu hura gogora ekartzea; edota PNVri begien aurrean jartzea PSOErkin batera prozesuan zehar izan duen jokabidea. Baina hemen plazaratzen den arazoa ez da birkokatze elektoral ingurukoa soilik. Askoz sakonagoa da eta urrunago doa. Kontua da azken finean prozesu horretan benetako gako politikoak mahai gainean jartzea heldu zela, eta une horretan bertan biluztu zela guztien begien aurrean gatazka luze honen benetako arrazoiak eta benetako soluziobidea: euskal herritarroiei erabakia emateko moduko marko politiko

INIGO AZKONA

zehatz, gauzagarri, egingarri eta lorgarriaren inguruko akordioaren beharra. Baina gobernuak ezetz esan zion, eta honen lagunek amen gobernuak esandakoari. Eta hor hasi zen biharamuna.

Paradoxa handi bi planteatu dira prozesu hautsi horren ondorenean: lehena, ezker abertzalearen aurka piztu den paroxismo errepresiboa; ondo pentsatuz gero, soluziorako bidean proposamen politiko hain neurtua, zehatza eta landua aurkeztu duen agente politikoa laudatu, zaindu eta bultzatu egin beharko litzateke, prozesu berri baten lorpenera begira.

Bigarren paradoxa hauteskundeetarako deialdiarekin batera planteatu da: gobernu espainiarrak ezker abertzaleko edozein aukera legez kanpo utzi eta zigortzeko jarrera indartu duen une berean, “erabakitze eskubidearen alde” agertu den pertsona ospetsu batzuen plataformak eskaini diguna; edonork espero

zezakeen, baldintza hauetan, erabakitze eskubide hori estu-estu lotuko zutela plataforma kideek hauteskunde baldintzetara, nahitaez berauetara joateko baldintzat hartuaz aukera guztien berdintasuna, “denok ala inor ez” formulaz baliatuz. Baina ez da horrela izan, ez. Erabakitze eskubide hori *ad calendas* uzten denean, are okerrago gertatzen da, apartheid bortitz eta anker honekin nolabaiteko bateragarritasuna agertzen duen proposamen zehatz eta dei-

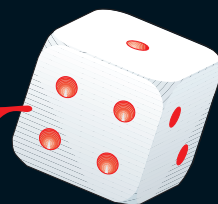
tura ezaguna duena bultzatzen dela era horretan, paisaia errepresibo neurrigabe eta nardagarri hau “udaberritzerik” balego bezala.

Bi paradoxa hauek badute loturarik: bata zein besteak atzera egiten duela egoeran, zigorrera edota bazterketara jotzen dutenean. Hortik ez dator soluziorik, hori ikasteko sobera esperientzia izan dugu azken urteotan. Horrez gain, aurreko prozesuak utzi dituen emaitza baikorren artean badugu bat argia: euskaldun guztien hitza eta erabakia oinarrian jartzen duena, lurraldetasun osoa errespetatuz eta aukera guztiak, independentziarako bidea barne, gauzagarri bihurtuz. ■

Hauteskundeetarako deialdiarekin batera, gobernu espainiarrak ezker abertzaleko edozein aukera legez kanpo utzi eta zigortzeko jarrera indartu duen une berean, ‘erabakitze eskubidearen aldeko’ pertsona ospetsu batzuen plataforma agertu da. Horra paradoxa!

ASTE HONETAKO

zozketak

Ken Zazpi

Otsailaren 8an
GASTEIZko
Azkena aretoan
"Argiak" diskoaren
aurkezpen kontzerturako
5 harpidedunentzat bina sarrera

www.kenzazpi.com
www.pserrano.com

1

Artez euskara zerbitzua

4 agenda

Luzarra 10, 2. Sol.
Bilbo BIZKAIA

www.artez.net

2

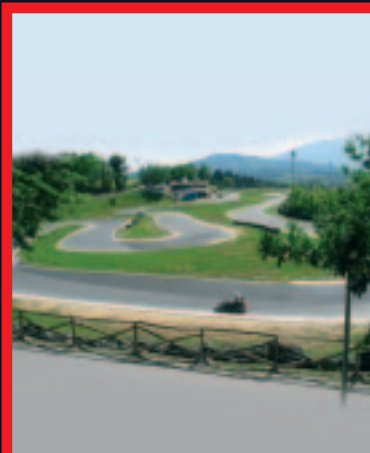
Guikuri Nekazalturismoa

Asteburu pasa
bi lagunentzat

Guikuri, 1
Murua ARABA

www.guikuri.com

3

Olaberriako kartinga

5 harpidedunentzat
bina sarrera

Gainera auzoa, z/g
Olaberria, GIPUZKOA

www.vilarinomotor.com

4

illimani

2 liburu opari

www.argia.com/denda

5

AURREKO ASTEKO IRABAZLEAK

KEN ZAZPI

- Aitor Sangroniz Akarregi (Santurtzi)
- Jabier Altzorritz Lardies (Bilbo)
- Bittor Kortabitarte Diego (Diego)
- Iñaki Aurrekoetxea Arkotxa (Gernika-Luma)
- Euskal Irakaslegoa (Bilbo)

GOG ESTUDIOA

- Ima Eguen Balanzategi (Elorrio)
- Alfredo Navarro Los Arcos (Iruñea)
- Maria Jesus Zubikarai Erkiaga (Markina - Xemein)

URRUTI SPORT

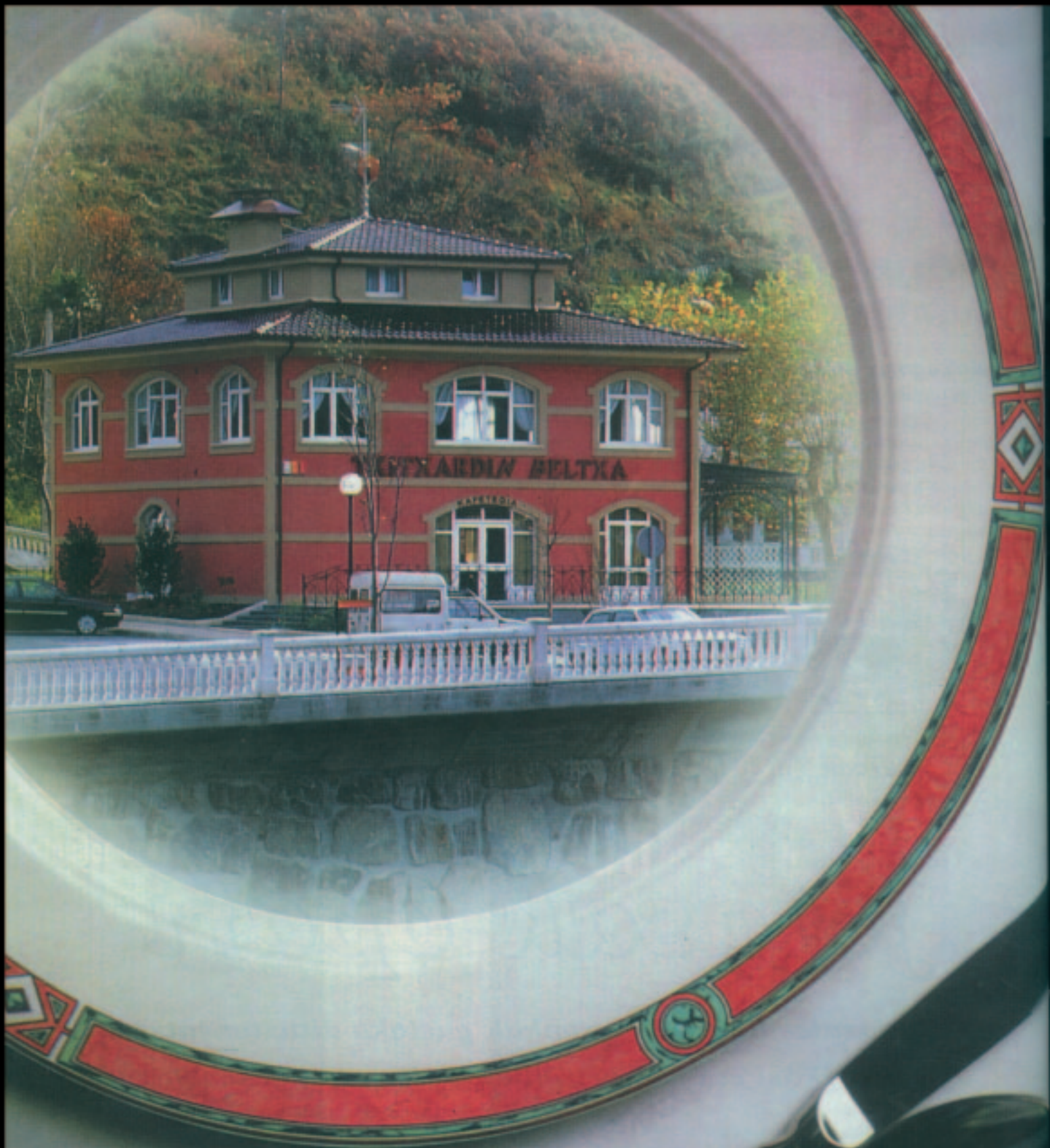
- Juan Jose Belza Artieda (Elgoibar)

TXIKI POLIT JATETXEA

- Daniel Larrea Mendizabal (Arrasate)

ZIZTADAK

- Iñigo Eriz Unzueta (Aramaio)
- Zubiarte Euskaltegia (Uhartea)

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12
☎ 37 03 04